

T.C.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (MARDİN ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Şiran GÖKDEMİR

DIYARBAKIR/2024

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (MARDİN ÖRNEĞİ)**

HAZIRLAYAN

Mehmet Şiran GÖKDEMİR

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Berivan EKİNCİ

DİYARBAKIR-2024

KABUI

D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müd

**Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Eğitim Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 10/01/2024**

Başkan: Prof. DR Ali Osman ALAKUŞ

Tez Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Berivan EKİNCİ

Üye: Doç. Dr. Serkan ASLAN

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerik, yenilik ve sonuçlarını başka bir yerden almadığımı ve bu tezi D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve ünvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Mehmet Şiran GÖKDEMİR 10/ 01 / 2024

ÖNSÖZ

Sanat ve insan ayrılmaz bir bütün olarak değerlendirilebilir. İnsanlar var oldukları andan itibaren değişik ifadelerle sanatsal ürünler üretmişlerdir. Bu sanat ürünleri insanlığın ortak mirası olarak toplumları birleştirmiş, farklı kültür ve inançlar arasında yapıcı bir bağ kurarak ortak bir insanlık dili yaratan belgeler olmuşlardır. Bu yönüyle sanat ve sanat ürünleri toplumların en güçlü, birleştirici gücü olarak değerlendirilebilir. Başka bir anlatımla sanat, insanın kendi iç dünyasının en karanlık dehlizlerini bile aydınlatıp keşfini sağlamasına yardımcı olan ve buradaki gizemleri gün yüzüne çıkarabilmeye yardımcı olan bir iletişim aracı olarak düşünülebilir. Sanat ile insanlığın birlikteliği hep var olmuştur. Bu birliktelik, insanların kimliklerini, duygularını, hislerini ve düşüncelerini ifade ettiği, geçmişle bugünü birleştiren esin verici bir birlikteliktir. Ve bu birliktelik insanlığın gelişimine destek olan güçlü bir araçtır. Bu yönüyle bakıldığında, sanat ve sanat eğitiminin insanlık var olduğu sürece, insanlığın ayrılmaz bir parçası olarak kalacağını söylemek mümkündür.

Bu araştırmada, sanatın önemli bir dalı olan görsel sanatlar dersiyle ilgili inceleme yapılmıştır. Araştırmada fen lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, fen liselerinde görsel sanatlar dersinin işlenmesinde yaşanan aksaklıklar tespit edilecek ve bu aksaklıklar giderilmeye çalışılacaktır. Araştırma boyunca bilgisini ve deneyimlerini paylaşan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli danışmanım ve sevgili hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Berivan EKİNCİ'ye, çalışma sürecinde her konuda destek sunan ve lisansüstü eğitimimde engin bilgilerinden faydalandığım sayın Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ'a, araştırmada kullandığım ölçeklerin geliştirilmesinde ve çalışma ile ilgili her konuda yardımlarını gördüğüm sayın Doç. Dr. Serkan ASLAN'a çalışmanın nicel analizlerinde görüş ve önerileri ile yardımını esirgemeyen sayın Dr. Sofya Cihan CANBOLAT'a, Dr. Öğretim. Üyesi Mehmet Ali GÖKDEMİR'e teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırmanın raporlaştırılmasında eserlerinden yararlandığım tüm araştırmacı, yazar ve sanat eğitimcilerine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca araştırmama zamanımın birçoğunu verdiğimden dolayı, ihmal etmiş olabileceğim sevgili eşim Kıymet TAN GÖKDEMİR'e, sevgili çocuklarım Helbest Lorin, Hasan Roj ve Asiva'ya teşekkürlerimi sunuyorum. Öte yandan araştırmanın uygulanmasında desteklerini esirgemeyen Mardin Fen Lisesi, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi yöneticilerine ve sevgili öğrencilerine teşekkür ediyorum.

Mehmet Şiran GÖKDEMİR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
ÖZET.....	IX
ABSTRACT.....	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
KISALTMALAR	
LİSTESİ.....	XIV
1. GİRİŞ.....	1
1.1.PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. POBLEM CÜMLESİ.....	2
1.3.ARAŞTIRMANIN	
AMACI.....	2
1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.5.SAYILTILAR	VE
VARSAYIMLAR.....	3
1.6.	
SINIRLILIKLAR.....	3
1.7. TANIMLAR.....	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1.SANAT EĞİTİMİ.....	5
21.1.Sanat Eğitiminin Amacı.....	12
2.1.2. Sanat Eğitiminin İşlevleri.....	14
2.1.3. Sanat Eğitiminin Önemi.....	15
2.1.4. Sanat Eğitiminin Gerekliliği.....	16

2.2. TÜRKİYE’DE SANAT EĞİTİMİ.....	20
2.3.DÜNYADA SANAT EĞİTİMİ UYGULAMALARI.....	25
2.4. TÜRKİYE’DE UYGULANAN SANAT EĞİTİMİ PROGRAMLARI.....	25
2.5. GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ.....	26
2.5.1. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Gerekliliği.....	26
2.5.2. Bir İletişim Aracı Olarak Görsel Sanatlar.....	27
2.5.3. Bir Anlatım Aracı Olarak Görsel Sanatlar.....	29
2.5.4. Liselerde Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları.....	30
2.6.5. Liselerde Görsel Sanatlar Eğitimi ve Programı.....	31
2.7.6. Fen Liselerinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi	33
2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	36
3. YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırmanın Modeli.....	39
3.2. Evren ve Örneklem.....	39
3.3. Veri Toplama Aracı.....	41
3.4. Verilerin Toplanması.....	42
3.5. Verilerin Analizi.....	43
4. BULGULAR.....	44
4.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	45
4.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	51
4.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	55
5. TARTIŞMA	61
6. SONUÇLAR.....	67
7. ÖNERİLER.....	67
7.1. Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler.....	67
7.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	68

8. KAYNAKÇA.....	69
9. EKLER LİSTESİ.....	78

ÖZET

Fen Lisesi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi (Mardin Örneği)

Eğitim aldıkları okullarında, başarılı olabilmeyi başarmış 8. sınıf öğrencilerinin, LGS den aldıkları yüksek puanlarla fen liselerine yerleşmelerinin asıl amacı, fen ve matematik alanındaki yüksek puanlı mesleklere yerleşmektir. İyi bir fen lisesine yerleşmek hem iyi bir öğrencinin hedefi hem de öğrenci ailelerinin kendilerinden beklediği öncelikli hedeflerden biridir. Yüksek puanlı mesleklere yerleşmeyi hedef edinen bu başarılı çocukların, ülkenin geleceğinde rol oynayan, yüksek yerlere erişecekleri düşünülebilir. Bilim ve teknoloji eğitiminin ön plana çıktığı bu okulların, öğrencilerine yeni teknolojiler üretip kullanmasını şiar edinip, üst düzey bilim insanı olmalarını sağlamak en önemli hedefleridir. Bu nedenle fen liselerinin, bilimle inşa edilen bir dünyada, geleceğe ışık tutan eğitim kurumları olduklarını düşünmek akla uygun olacaktır. Ancak, sanatla beslenmiş bir bilimin, hem aydınlık hem de renkli bir dünya yaratacağı gerçeğini de unutmamak gerekir. Böylesi daha modern ve daha estetik bir dünyada yaşamak, insanlarda daha mutlu ve huzurlu bir ruh halini yaratma ihtimali daha yüksek olur. Suut Kemal Yetkin (1968) sanat ile bilimi bir kuşun iki kanadına benzeterek bu durumu daha da somutlaştırmıştır. Suut Kemal'e göre; bilim insanının bir yönünü güçlendirirken sanat da diğer yönünü güçlendirerek bir bütün olarak insanı tamamlar. Bu bilgiler ışığında, fen lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersine ve bu dersin işlenişine yönelik görüş ve önerileri ele alınarak, araştırma yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır? Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri arasında öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır? Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri arasında öğrenim gördükleri okul değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır? gibi sorularına cevap aranmıştır. Yapılan literatür taramasında, fen lisesi öğrencilerinin görüşlerine başvurulmuş araştırmalara rastlanmasına rağmen, fen lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerinin alındığı herhangi bir bilimsel araştırmaya rastlanmamıştır. Literatürdeki bu boşluk, araştırmacı tarafından bir eksiklik olarak görülmüş ve bu araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir. Araştırmanın literatürdeki bu boşluğu doldurması ve fen liselerinde işlenen görsel sanatlar derslerinin öğrenci görüşleri

doğrultusunda ele alınıp incelenmesine olanak sağlaması açısından önem arz ettiği söylenebilir.

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Mardin Fen Lisesinde öğrenim görmekte olan 108 kız öğrenci ile 130 erkek öğrenci ve Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi'nden de 85 kız 112 erkek öğrenci olmak üzere toplam 435 öğrenci dahil edilmiştir. Veriler anket yoluyla öğrencilere yüz yüze uygulanarak toplanmış, toplanan veriler SPSS 0.22 nicel veri analiz programı kullanılarak analiz edilip bulgular kısmında sunulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; iki okulda da genel olarak öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik olarak olumlu görüş belirttikleri, sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı, cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farkın olduğu ve okul değişkenine göre de Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, görsel sanatlar dersi, fen lisesi öğrencileri.

Investigation of Science High School Students' Views on Visual Arts Lesson

(Mardin Sample)

Abstrac

The main purpose of 8 th grade students, who have generally managed to be more successful students of the schools they attended, to be placed in science high schools with the high scores they received from High school entrance exam, is to be placed in professions with high scores in the field of science and mathematics. Getting into a good science high school is both the goal of a good student and one of the primary goals that students' families expect from them. It can be thought that these successful children, who aim to get into high-rated professions, will reach high places, playing a role in the future of the country. The most important goal of these schools, where science and technology education comes to the fore, is to encourage their students to produce and use new technologies and to become high-level scientists. For this reason, it would be reasonable to think that science high schools are educational institutions that shed light on the future in a world built with science. However, we should not forget the fact that a science nourished with art will create a world that is both bright and colorful. Living in such a more modern and aesthetic world is more likely to create a happier and more peaceful mood in people. Suut Kemal Yetkin (1968) further concretized this situation by comparing art and science to two wings of a bird. According to Suut Kemal; While science strengthens one aspect of the human being, art strengthens the other aspect and completes the human being as a whole. In the light of this information, it was aimed to conduct research by considering the opinions and suggestions of science high school students regarding the visual arts course and the teaching of this course. For this purpose, is there a significant difference between students' opinions about the visual arts course in terms of gender variable? Is there a significant difference between students' opinions about the visual arts course in terms of the grade level variable? Is there a significant difference between students' opinions about the visual arts course in terms of the school they study at? Answers to questions such as these were sought. In the literature review, although there were studies asking the opinions of science high school students, no scientific research was found in which the opinions of science high school students were asked about the visual arts course. This gap in the literature was seen as a deficiency by the

researcher and it was decided to conduct this research. It can be said that the research is important in terms of filling this gap in the literature and allowing visual arts courses taught in science high schools to be handled and examined in line with student opinions.

In this research, a descriptive survey model, one of the quantitative research methods, was used. A total of 435 students, including 108 female students and 130 male students studying at Mardin Science High School and 85 female and 112 male students from Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Science High School, were included in the research in the 2022-2023 academic year. The data was collected by applying a face-to-face survey to students, and the collected data was analyzed using SPSS 0.22 quantitative data analysis program and presented in the findings section. According to the results of the research; In both schools, students generally expressed positive opinions about the visual arts course, there was no significant difference according to the class variable, there was a significant difference in favor of female students according to the gender variable, and there was a significant difference in favor of Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Science High School students according to the school variable has been detected. Suggestions were presented in line with the findings obtained at the end of the research.

Key words: Art education, visual arts, science high school.

TABLolar LİSETESİ

Tablolar	Sayfa
Tablo 1: 9.Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu.....	32
Tablo 2: 10. Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu.....	32
Tablo 3: 11. Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu.....	33
Tablo 4: 12. Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu.....	34
Tablo 5: Fen Liseleri İstatistikleri Tablosu.....	35
Tablo 6: Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri.....	41
Tablo 7: Okullara göre öğrencilerin sınıf ve cinsiyetlerine göre sayısal ve yüzde verilerinin karşılaştırılması chi square testi sonuçları.....	45
Tablo 8: Okullara göre öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları.....	46
Tablo 9: Cinsiyet değişkenine göre öğrencileri anket sorularına verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları.....	46
Tablo 10: Sınıf değişkenine göre öğrencileri anket sorularına verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları	47

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri.

ANOVA: İstatistikte grupların kendi içinde ve gruplar arasındaki varyasyonlarını ölçmeye yönelik geliştirilen bir modeller korelasyonudur.

AYT: Alan Yeterlilik Sınavı.

BKZ: Bakınız.

DKAB: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi.

Ki-kare Testi: Sınıflandırılan verileri araştırmaya yönelik yapılan bir testtir.

KMHKFL: Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi.

KPSS: Kamu Personel Seçme Sınavı.

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı.

MPS: Merkezi Sınav Puanı.

OGM: Orta Öğretim Genel Müdürlüğü.

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi.

LGS: Lise Giriş Sınavı.

MPS: Merkezi Puan Sistemi.

SPSS: İstatistiksel analizler için düzenlenen bir bilgisayar programıdır.

STEM: Fen, teknoloji, matematik ve mühendislik alanlarının beraber bir yaklaşım tarzı.

TYT: Temel Yeterlilik Testi.

VB: Ve benzeri.

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu..

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacının da yer aldığı alt amaçlar, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Ülkemizde fen lisesi öğrencilerinden beklenen fen ve matematik derslerindeki başarı, bu öğrencilerin görsel sanatlar gibi bazı dersleri ötelemelerine, ikinci plana itmelerine neden olduğu bilinmektedir. Nitekim Yavuz, Gülmez ve Özkara (2016) tarafından fen lisesi öğrencileriyle yapılan araştırma sonucunda, öğrenciler, en sevdikleri derslerin Matematik ve Fen dersleri olduğunu, en sevmedikleri derslerin ise görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve İngilizce gibi dersler olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bu durum, çoğu öğrencinin her birey için gerekli olan sanat eğitiminden uzaklaşmalarına neden olurken; kimi yetenekli öğrencilerin sadece sayısal derslerine güdülenerek, yeteneklerinin farkına bile varamadan mezun olmalarına neden olduğu söylenebilir. Diğer bir yandan, toplumun büyük bir kesimi tarafından görsel sanatlar gibi bazı derslerin ideal meslek olarak bilinen, hekimlik, mühendislik ve avukatlık gibi bazı mesleklere sahip olmak için çok faydasının olmadığı düşüncesi de bu çocukların görsel sanatlar dersini ötelemelerine, sayısal derslerini öncelemelerine sebep olan bir diğer neden olarak değerlendirilebilir. Nitekim Güneş (2016) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin ebeveyn ve okul idarecilerinin derse yönelik olumsuz tutumlarından dolayı yükseköğretimde görsel sanatlar ile ilgili her hangi bir bölüm tercih etmeyeceklerini ifade etmeleri bu durumu desteklemektedir. Okullarımızda Görsel Sanatlar derslerinin ihmal edilmesi; ülkemizin sahip olabileceği, dünyaca tanınabilecek sanatçıların ya da sanat eğitimcilerinin farklı uzmanlık alanlarına yönelmelerine sebebiyet verebilir. Sadece matematik ve fen alanlarında yetiştirilen, ülkenin mimarisinde teknolojik ve bilimsel açıdan söz sahibi olabilecek bu çocukların, sanata ve estetiğe sırtlarını dönmüş olmaları, üretecekleri projelerin ve ürünlerin estetik yönünün eksik kalabileceğini söylemek mümkün olabilir. Bu durum, üretilen ürünlerin en önemli özelliği olan işlevsellik ve estetik yönlerinin eksik kalmasına neden olabilme ihtimali yüksektir. Akademik başarıları yüksek olan bu öğrencilerin, görsel sanatlar gibi sanat derslerine gereken ilgiyi gösterebilmeleri için;

başta ebeveynler ve okul idareleri olmak üzere toplumun bütün kesiminde sanat eğitiminin her açıdan gerekli olduğu bilinci uyandırılmalıdır. Bu bilinç okul öncesi eğitiminden yükseköğretime kadarki bütün eğitim ve öğretim kademelerinde görsel sanatlar dersinin zorunlu hale getirilmesi ile mümkün olabileceği bilinen bir gerçektir (Akdağ & Güneş, 2015; Yavuz ve diğ., 2016; Balay, Kaya ve Doğu, 2012). Araştırmacı tarafından yapılan literatür taramasında, fen liselerinde öğrenci görüşlerine başvurulmuş araştırmalara rastlanmıştır. Ancak, görsel sanatlar dersi ile ilgili Fen Lisesi öğrencilerinin görüşlerine başvurulmuş herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durumun literatürde bir boşluk oluşturduğu kararına varılmıştır. Bu bağlamda, fen lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir. Araştırmacının mesleki deneyimlerinden yola çıkılarak, görsel sanatlar dersinin “sadece yetenekli öğrencilerin ilgilendikleri ve üstesinden gelebilecekleri” önyargısı, genelde öğrencilerin bu dersten soğumalarına neden olduğu yönündedir. Ayrıca yine araştırmacının gözlem ve deneyimlerinden yola çıkılarak; özellikle fen liseleri gibi öğrenciden beklenen yüksek akademik beklentinin olduğu okullarda, idare ve velilerin görsel sanatlar dersini gereksiz görerek, ikinci plana atmaları olumsuz bir durum olarak tespit edilmiştir. Bu durum tespitinin araştırmada nasıl bir karşılık bulacağının da literatürde yer alması gerektiği düşünüldüğünden, araştırmacıda bu araştırmayı yapma gerekliliğini uyandırmıştır.

1.2.Problem Cümlesi

Fen lisesi 9.sınıf ve 10. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik düşünceleri ve görüşleri nasıldır?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, fen lisesinde 9 ve 10. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler açısından betimlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?
2. Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri arasında öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik görüşleri arasında öğrenim gördükleri okul değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?

1.4.Araştırmanın Önemi

Bir ulusun çağdaş uygarlık seviyesine ulaşabilmesi için sanatı hayatlarının her alanında yaşamaları gerektiği gerçeği, toplumun büyük bir çoğunluğu için akla uygun bir gerçekliktir. Bu bağlamda, çağın topluma dayattığı modern bir dünyada yaşayabilmek için, bireylerin sanatla iç içe yetişmesi doğru olacaktır. Bu durumun gerçekleşebilmesi için ise, anaokulundan itibaren sanat derslerine gerekli önemin ve titizliğin gösterilmesi gerektiği söylenebilir. Bu yüzden Türkiye’de sınavlarda başarı göstermiş olan çocukların eğitildiği fen liselerinde, görsel sanatlar dersinin ciddiyet ve titizlikle işlenmesi; sözü geçen gençlerin olayları ve durumları algılayış biçiminde farklılık yaratarak, ortaya çıkardıkları projelerde daha estetik ürünler ortaya konabilir. Bu perspektiften bakılarak, bu araştırmada fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, görsel sanatlar derslerine yönelik görüşlerinin değerlendirmesi yapılmıştır. Bu görüşler neticesinde; yapılan araştırma, görsel sanatlar dersiyle ilgili aksaklıkların tespiti, bu aksaklıkların giderilmesi ve görsel sanatlar dersinin işlenişine yönelik kaynaklık edeceği için önemlidir. Ayrıca, literatürdeki boşluğu doldurması bağlamında da önem arz ettiği söylenebilir.

1.5. Sayıtlar ve Varsayımlar

1.Araştırma yapılan okullardaki öğrencilerin anket sorularını önyargılardan uzaksamimi ve içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

2- Araştırmaya destek olan okullardaki öğrenci sayılarının, araştırmanın verilerinin elde edilmesi için yeterli olduğu varsayılmıştır.

3- Araştırmada uygulanan anket sorularının, hedeflenen verilerin toplanması için yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminde, Mardin Fen Lisesinde ve Mardin Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde öğrenim görmekte olan 9 ve 10. sınıf öğrencileriyle sınırlandırılmıştır. Anket yoluyla elde edilen verilerin analizlerinden yararlanılarak araştırma yapılmıştır. Araştırmanın 9 ve 10. sınıflarla sınırlandırılmasının nedeni fen liselerinde görsel sanatlar dersinin sadece bu sınıf düzeylerinde zorunlu seçmeli ders olarak işlenmesinden kaynaklanmaktadır. Araştırmanın Mardin ilinde bulunan diğer fen liselerinde yapılmamasının nedeni ise; bu okullarda zorunlu

seçmeli ders olarak görsel sanatlar dersi yerine, müzik veya beden eğitimi derslerinin veriliyor olmasıdır.

1.7.Tanımlar

Fen Lisesi: Sayısal ağırlıklı olan matematik ve fen derslerinde akademik başarıları yüksek öğrencilerin tercih ettiği, temelde bilim insanı yetiştirmeyi hedef edinen eğitim kurumlarıdır. Ortaokulu bitirdikten sonra, öğrencinin LGS sınavına girerek buradan aldığı puanla yerleştiği, eğitim dili Türkçe olan, dört yıllık yatılı veya gündüzlü eğitim kurumlarıdır. Eğitim ve öğretimi Türkçe yapılan bu okullarda uygulama ve laboratuvar çalışmalarına önem verilir. Fen liselerinde sınıf mevcutları normal şartlarda 30 kişiden oluşur. Olağanüstü durumlarda ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ndeki hükümlerde bu sayının 34'e kadar çıkarılabileceği öngörülmüştür (URL-1,2023).

Sanat: Sanat, doğadaki objelerin gerçek görüntüsü ile insanlar arasındaki ilişkinin estetik olarak ifade edilmesidir (Artut, 2020, s. 22). Bir başka tanımla; sanat, insanın hislerini, duygularını ve yaratıcılığını anlatmak için başvurduğu estetik ve duygu odaklı bir iletişim aracı olarak ifade edilebilir.

Sanat Eğitimi: Sanat eğitimi, insanın kendini ifade etme ve yaratma gücünün en iyi şekilde ortaya çıkmasını sağlayan eğitimidir (Artut, 2020, s. 128). Bir başka şekilde sanat eğitimi, kişinin estetik yeterlilik ve anlayışlarını daha da güçlendirmesini sağlayan eğitim programları için ifade edilebilir.

Görsel Sanatlar: Görmeye dayalı olan sanatsal biçimlere denir. Yetenek, tasarım ve becerinin bir araya gelip çevrede görsel bir algı yaratmak için ifade etme biçimi olarak adlandırılabilir. Başlıca örnekleri: resim, heykel, seramik, geleneksel sanatlar, fotoğraf, enstalasyon, video, mimarlık vb. olarak sıralanabilir (Özsoy& Mamur, 2019, s. 29).

Öğretim Programı: Eğitim kurumlarında, verilmesi hedeflenen derslerin amaçlarını, içeriklerini, kazanımlarını ve yöntemlerini bir süre zarfında belirleyen, eğitim ve öğretim planı olarak tanımlanabilir. Eğitim programı, bir eğitim kurumunda derslerin nasıl düzenleneceği hususunda belli standartlar ve yönergeler etrafında verilir.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat Eğitimi

Sanat, çağlar boyunca üzerinde kafa yorulan, üzerinde düşünülen bir konu olmuştur. Bu yönüyle “sanat nedir?” sorusu sürekli çağları delen, güncel bir soru olmuştur. Teknoloji ilerledikçe sanat üretmenin yol ve yöntemleri de değişmiş, buna bağlı olarak sanatın tanımına yönelik yapılan yeni eklemeler olmuştur. Dolayısıyla dönemsel olarak sanatın ne olduğuyula ilgili tanımların da değişime uğradığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda “sanat nedir” sorusuna kafa yoran sanat eğitimcileri, kendilerince farklı “sanat” tanımları yapmışlardır. Oscar Wilde’nin “*objelerin dış yüzeyi onu izleyenlerin kültür düzeylerine göre değişim gösterebilir*” sözlerinden de yola çıkılarak, sanat tanımının kişiye göre de değişebileceğini söylemek mümkündür. Özsoy & Mamur (2019)’da buna benzer düşüncelerde bulunmuşlardır; sanatı evrensel olarak tanımlayabilecek kesin bir ifade olmadığı için, farklı ifadelerle sanat tanımı yapılabilir. Bu tanım kişiden kişiye değişebileceği gibi toplumdan topluma veya farklı sanatsal bakış açılarına göre de değişiklik gösterebilmektedir. Yine Özsoy (2015) insanoğlunun var olduğu günden günümüze farklı toplumlar ve şahsiyetler sanat hususunda farklı tanımlar ve yorumlar yapmışlardır. O açıdan bakıldığında sanatın net bir tanımını yapmak doğru olmaz, düşünceleriyle bu durumu yinelemiştir.

Sanat eğitimi dersleri almış, sanatı hissederek yaşam pratiğinde uygulayan bir insanla sanat eğitimi almamış, bir şekilde sanata dokunamamış bir insanın yapacağı sanat tanımının çok farklı olacağı şüphesizdir. Bireyler toplumları oluşturduğundan, bu düşünceyi toplumlar üzerinden de genellemek doğru bir mantık olacaktır.

Kavramsal olarak insan ve sanat, insanlığın tarihi kadar eski bir geçmişten günümüze kadarki ortaklığın izahıdır. Öyle ki sanat eserinin dışında, insan emeğiyle oluşturulmuş hiçbir şey, tarih öncesinden günümüze gelebilmeyi başaramamıştır (Diğler, 2018, s.1). Anadolu’da tarih öncesini aydınlatan merkezlerde elde edilen buluntular, çağlar öncesinden günümüze kadar gelebilmiş, Anadolu insanının emeğiyle ortaya çıkmış sanat ürünleri olarak değerlendirilebilir. Aynı şey yeryüzündeki diğer medeniyetler için de söylenebilir.

Sanat tanımlarının çoğunda, beğenme, etkileme ve etkilenme hissiyatları ön plandadır. Bunun yanında biçim verme ve şekillendirmeyeyle beraber sanatçı ile bakan arasında duyuş his ediş ve değer yargıları olarak ortak bir köprü vardır (Aytaç, 1981). Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bu durumun geçerliliğinden söz edilebilir. Reez (1960) bu durumu şu şekilde izah etmiştir; İnsanlar arasında iletişimi sağlayan önemli bir vasıta işlevi gören sanat, toplumun ortak değerlerini yansıtan ve geleceğe taşıyan gerekli, mühim ve etkili bir faktördür. Bu doğrultuda bakıldığında; sanatın tanımının kültürden kültüre değişebileceğini söylemek doğru olacaktır. İnsan ile kültür sürekli birbirini etkileyen olgular olmuştur, insanın kültürü yarattığı doğru kabul edilir, ancak bu mutlak bir doğru değildir. Çünkü kültür de bir yerde insanı şekillendirme yeteneğine sahiptir. Bu durumda sanat bazen yaşamın uzağında dururken, kimi zaman da hayatın içinde bir lüks olarak kalabiliyor. Ancak sanat, programlı ya da programsız her koşulda insan hayatının merkezinde kendine yer buluyor ve bulmalıdır (Erinç, 1989). Anlaşıyor ki insanın olduğu her yerde kültürlenme olgusundan söz edilebilir. Her kültürün kendine göre bir sanat anlayışının olduğu gibi, kendine özgü farklı sanat tanımları da vardır. Bu kültürleri oluşturan bireylerin de sanata bakış açıları kişiden kişiye değişim gösterebilirken, sanatın tanımı hususunda yorum yapan sanat eğitimcileri ve sanat tarihçilerinden söz etmek mümkündür. Bu hususta bazı sanat eğitimcileri şu şekilde sanatı yorumlamışlardır:

Sözen ve Tanyeli (2011) eski bir tanımla, “insanoğlunun ortaya koyduğu sanat ürünlerindeki ideal güzelliğin ifade şekli”, çağdaş çerçevede ise, sanat için güzellik idealinin kesinlik kazanmadığı, dolayısıyla bugün sanatı Thomas Munro’nun tanımladığı gibi; mutlak güzellik etkisi oluşturulmadan da mutlak dürtüleri ortaya koyma yeteneğine sanat denir. Geçmişten günümüze kadar gelen süreç içerisinde sanat, güzel sanatların bütün dallarını araştıran, inceleyen bir alandır (Turani, 2010, s. 128).

İnsan duyarlı olduğu ve estetik kaygıyı taşıdığı andan itibaren sanat devreye girer (Erinç, 1989). Sanat, biçim verme işinden yola çıkılarak anlatılabilir. Plastik sanatlarda maddeye biçim verilirken, ritmik sanatlarda harekete biçim verilir, fonetik sanatlarda sese biçim verilir ve endüstriyel sanatlarda ise hammaddeye biçim verilir (Açık, 2020, s. 5). Doğan (1998) sanatı, insanın düşünce ve hislerini estetik süzgeçlerinden geçirdikten sonra, aynı duygu ve hisleri başkalarına da aktarmak için renk, çizgi, söz ve yazı gibi enstrümanları kullanarak dışa aktarması olarak tanımlar. Güler (1990) ise, sanatı elle tutulur gözle görülür bir şekilde değerlendirildiğinde insanın hem kendisiyle hem de doğayla şahsi ve toplumsal olarak hesaplaşmasından ortaya çıkan ürün olarak tanımlamıştır.

Diğer bir yandan Artut (2001) “Sanat sosyal hayatın en önemli sebeplerinden biridir” diyerek sanatı hayatın ve sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak anlamlandırmaya çalışmıştır. Çünkü sanat, insanın kendini ifade etmesinin en önemli, en pratik ve en güzel yoludur. Bundan yola çıkılarak insan hayatında formal bir sanat eğitimi yoksa bile, sanatsal dürtüler insanın doğası gereği birçok yaşam pratiğinde kendini gösterecek bir yol bulacaktır. Bu bağlamda sanat, insanın duygularını, düşüncelerini, çevreden ve doğadan öğrendiklerini içine estetik değerler de katarak, insanın bakış açısında güzel olanı ortaya çıkarmak için katalizör etkisi yaratan bir olgudur denilebilir. Ya da sanat, insanın biçim vererek güzeli doğruyu ve dengeli olanı belli bir amaç taşıyarak iletişime geçme şekli olarak tanımlanabilir.

Yirmi birinci yüzyılda sanat ve sanat eğitimi hususunda belirgin hale gelerek sanat ve sanat eğitimine dair bazı görüşlere şu şekilde kısaca açıklık getirmiştir:

Sanat bir anlatımdır: Sanat şekiller vasıtasıyla, insanın duygu, düşünce ve hayal durumunu yansıtip aktarmada mühim bir misyon yüklenebilir.

Sanat bir şeyi özel kılmaktır: Sanatın ne olduğundan ziyade sanat ne içindir sorusu üzerinde yoğunlaşarak bu eksen de çözümler aramayı hedefleyen bir görüşdür. Bu görüş sanatı “bir şeyi özel kılmak” olarak görmüş, sanat ile ritüeller arasında önemli bir münasebet olduğunu varsaymıştır.

Sanat toplumsal bir eleştiridir: Tarihin bütün dönemlerinde sanat, hem siyasal hem de sosyolojik açıdan eleştirel bir tavır takınmıştır. Kimi zaman bir karikatür ya da bir öykü kitabının anlatımını destekleyen bir resim olarak halkın tepkisini şekillendirirken, kimi zaman da savaşın yıkıcılığına karşı reaksiyon göstermiştir.

Sanat bir dünya kurmaktır: ABD’li eğitim ve düşünce adamı Nelson Goodman (1989), bilgiyi bir üretme ve yaratma şekli olarak görmüş, bu yönüyle bilginin büyük bir kısmını bir yaratma, yeni bir dünya kurma olarak değerlendirmiştir. Olaya bu açıdan bakıldığında sanat yeni bir dünya kurmayla bağdaştırılabilir. Birey sanatsal bir ürün üretirken aslında farklı olan yeni bir dünya yaratmış oluyor. Bu durumu en güzel örneklendiren de çocuklardır. Çünkü çocuklar yetişkinlere göre daha bağımsız ve özgür düşünürler. Böylece yaratma sınırları daha esnek olup ürettikleri sanat eserleriyle bambaşka dünyalar yaratabilirler (Akbulut, 2020, s. 91-107).

Sanat yalnızca sanat yapmak içindir: Sanat öyle bir güçtür ki; ancak ve ancak kendisine mutluluk ve huzur vermek için icra edilir. Bunun ötesinde kendisine dair bir beklenti içine girmemek gerekir (Stokrocki & Kiroğlu'ndan Akt. Özsoy, 2015, s.11-12).

Sanat insanoğlunun var olduğu günden bugüne sürekli insanın doğasına ve gereksinimlerine göre kendine yeni şeyler ekleyerek diriliğini korumuştur. Bu hususta, ilk insanların üretmiş olduğu sanat, o dönemin zorlu ve ilkel durumlarının dayattığı şekliyle hayat bulmuştur. İnsanlar sanat ürünlerini ürettikleri halde, binlerce yıl sanat ve sanatçı kavramları insanların gündeminde olmadı. Primitif kültürden çağdaş döneme kadar yöntem teknik ve estetik bakış açısı değişse de sanatın toplumla ilişkisi hiç değişmedi (Ünver, 2011, s. 4). Bu da gösteriyor ki aslında istemli veya istemsiz sanat ve sanat eğitimi tarih boyunca, hayatımızı dengeleyen önemli köşe taşlarını oluşturmuştur. İnsan ise, sanatı emeğiyle, beyniyle ve yeteneğiyle ortaya koyan, sanat olgusunu icra eden kişidir. Yani sanatçıdır, sonucuna varılabilir. İnsanoğlu sanat yaparken aynı zamanda sanatını kendinden sonraki nesillere aktarma ihtiyacı da duymuştur. Böylece atalarından miras aldıkları bu güçlü meziyetlerini ebediyen yaşatma geleneğini devam ettirebilmişlerdir. Günümüzde çoğunlukla formal olarak yerine getirilen bu geleneğin geçmişte daha çok informal olarak, usta çırak münasebetiyle devam ettirildiği düşünülebilir.

1900'lü yıllara kadar örgün bir sanat eğitiminden söz edilemezdi. Bu döneme kadar ancak sanatçılar arasında usta çırak ilişkisi şeklinde gelişen bir durumdan söz edilebilir. Bu yetişme şekli loncaların etkisinde gelişen bir durumdu. Batı dünyasında kapitalizmin etkisiyle loncaların etkisini kaybetmesinden sonra okullar ve akademiler gelişmiştir. Böylece çağdaş anlamada sanat eğitime verilen önem de artmış oldu (Sözen & Tanyeli, 2011, s. 237). Bireyler, insanlığın bütün çağlarında farklı düşünce sistemlerinin etkisinde kaldıkları halde hem yaşadıkları toplumu hem de kendisini geliştirerek, zenginleştirerek kültürel birikimini güzel sanatlar yoluyla bilinçli ya da bilinçsiz, bir sonraki nesle aktarabilmişlerdir. 1800 ile 1900'lü yılların birleştiği bir dönemde usta - çırak münasebetiyle başlangıç bulan sanat eğitimi, eğitim sisteminin de içinde yer almaya başlayarak, toplum için daha da önemli bir komuma gelmiştir. Sanat eğitimi eğitim açısından faydalı olabileceği hususunda araştırmalar yapılmış, bununla ilgili birçok kuramcı da fikir beyanında bulunarak sanatın eğitime olan katkısı üzerine kafa yormuşlardır (Diğler, 2018, s.4). Bu perspektiften bakıldığında, toplumların çağdaş olma ölçütü olarak geçmişlerinden yaşadıkları döneme değin, yaratmış oldukları kültür varlıklarından belli olduğunu, sanat eserlerinin ise kültürel varlıkların en güzel örnekleri olduğunu söylemek mümkündür. Bu sebeple sanat eğitiminin,

bireyleri araştırıp incelemenin yanında, bireyleri var eden ve modernleşmesini sağlayan yönlerini de ortaya çıkardığı için, en az pozitif bilimler kadar etkili ve belirleyici olması, sanat eğitiminin eğitimdeki yerinin önemini vurgulamaktadır (Ünver, 2011, s. 93).

Sanatçı ve sanat eğitimcilerinin yetişmesini sağlayan kurumların yaptığı eğitimi içine alan eğitime, sanat eğitimi denir. Genelde bu eğitim teorik ve uygulamalardan oluşur. Ancak yetiştirdiği kuşak aracılığıyla sanatsal ve estetik bir vizyonu toplumun tamamına anlatma ve yaşatma misyonu güder. Sanat eğitimi, bilim ve düşünceyi sanatla birleştiren bir eğitimsel programlar birleşimidir (İlhan, 1995, s.10). İnsan eğitiminin başlıca köşe taşlarından birinin sanat eğitimi olduğunu söylemek mümkündür. Sanat eğitimi hem şahsi, hem de toplum olarak bilim, felsefe ve hareket alan eğitimleriyle paralel toplumsal eğitimin ana iskeletini oluşturur (Mercin & Alakuş, 2007, s. 15). İnsan eğitimi için bu kadar önem teşkil eden sanat eğitimi, çok sonradan formal bir eğitim olarak toplumla temas edebilmiştir. 19.yüzyıldan sonra kavramsal olarak sanat eğitimi sanatın bütün dallarını kapsayan örgün eğitim kurumlarının içinde ve dışında sanat eğitimi tanımlamak için kullanılmıştır. Daha yaygın olarak bilinen anlamıyla ise, okullarda eğitim kurumlarında ve ilgili bölümlerde verilen dersler olarak tanımlanır. Yukarıdaki tanımıyla özellikle belirtilmedikçe, toplum tarafından daha çok sanat eğitimi plastik sanatlar eğitimi olarak algılanıyor. İki durum için de durumun aynı olduğunu söylemek mümkündür. Sanat eğitimi, yetişkin eğitiminden ziyade toplumsal olarak çocukluktan itibaren alınması gereken genel bir eğitimi ifade eder (San, 2010, s. 17).

Okullarımızda görsel sanatlar dersi olarak verilen ders aslında dar bir anlama sıkıştırılmış olup sadece resim derslerinin işlendiği ders olarak algılanmaktadır. Oysa bu dersin içeriğinde resim, heykel, grafik, tekstil ve seramik gibi diğer sanat dallarında çalışmalar da yapılmanın yanında müzik, drama, tiyatro gibi sanat alanları da eksik kalabiliyor. Oysa sanat eğitimi çocukların kendilerini ifade edebilecekleri bütün sanat alanlarını kapsar (Buyurgan & Buyurgan, 2022, s. 2-3). Bilim ve sanat ilerledikçe toplum da kendini yenileyerek, ona uyum sağlamak için yeni bir yer edinecek ve sanat eğitimi bilime entegre edilerek yeni kültürlenmelerin yaşam bulmasına olanak sağlayacaktır. Ancak yaratıcılığın akıl ve bilimle harmanlanmasının da hislerin ve gözlemlerinin süzgecinden geçmesi gerektiği de göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda Artut (2001, s. 89) sanat eğitimi geniş bir alanda düşündüğümüz zaman, kişilerin hislerini, düşüncelerini ve gözlemlerini sanatsal bir bakış açısıyla, daha etkili ve görünür kılmak için yapılan bütün eğitim çabalarına “Sanat Eğitimi” adı verilebilir, diyerek sanat eğitimi kendince tanımlamıştır. Bilim ve makineleşme ne kadar ilerleyip sanata müdahale etse bile sanatçının hislerinin ve

gözlemlerinin, sanatın yaratıcılığında ve eğitiminde önemli bir yere sahip olacağının altını çiziyor.

Çoğu şeyde olduğu gibi, sanat eğitiminde de kendinden önceki neslin sanat deneyimlerinden aktarım yoluyla ilham alınmıştır. İlk atalarımızın yonttuğu bir mızrak ucundaki sanatsal beceri günümüzün en modern silahlarında kullanılan sanat eğitimi deneyiminin devamı olduğunu söylemek mümkündür. Aynı şekilde günümüzde sanatsal becerinin zirvesindeki bir tabloda ilkel çağlardaki insanların mağara duvarlarına işledikleri el izlerinin de izleri vardır diyebiliriz. Buradan da anlaşılıyor ki, sanat ve sanat eğitimi her çağda, hayatımızın her alanında vardı, olmaya da devam edecektir. Kimi zaman sistemli bir şekilde alınan örgün bir eğitim ile kimi zaman da doğanın ve yaşam pratiğinin dayatmaları sonucunda oluşan deneyim ve aktarımlarla insan hayatının her alanında kendini göstermiştir.

İlkel insanlarda sanat daha çok ihtiyaç ekseninde şekillendirilen, yontulan bir obje iken ve plansız bir eğitimle sonraki nesillere aktarılmışken, günümüzde ise daha çok estetik ve beğeni odaklı, planlı bir eğitimin ürünü olarak üretilmiştir. Nüfusun giderek artması ile beraber, teknolojinin ilerlemesi de üzerine eklenince kimi sanat ürünleri seri bir şekilde üretilmiştir. Bu hususta, Ayaydın ve Mercin (2013) bireylerin ve toplumların beğenileri ve ihtiyaçları sanat ürünlerinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Dönemsel olarak değişime uğrayan toplumsal beğeni ve ihtiyaçlar sanatın değişimine neden olmuş, sanat eğitiminin de farklı şekillerde kendini göstermesine sebep olmuştur, diyerek bu düşüncayı desteklemişlerdir. Tarih öncesinde yaşamış olan ve karmaşık bir beyin yapısından kaynaklı analiz ve sentez kabiliyetine sahip olan paleolitik çağ insanı zorlu yaşam şartlarıyla mücadele etmiş, üretmiş ve gelecek kuşakların uygarlaşmasına önemli katkılar sunmuştur (Özdemir, 2021, s. 826). Görülüyor ki; ilkel insanlardan günümüze sanat ve sanat eğitimi, ihtiyaç odaklı ortaya çıkarak, sonraki nesillere aktarılmış, zamanla beğeniler ve estetik kaygılar da üzerine eklenerek günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Günümüzde ise, gerçek anlamda kullanılan araç olma ihtiyacından ziyade, artık insanların estetik ve beğeni ihtiyaçlarını doyurmaya yönelik sanat eğitimi verildiği ve bu eksende sanat yapıldığı söylenebilir.

Günümüzde sanatın bütün dallarını kapsayan nitelikli bir sanat eğitimi: *sanat tarihi, kültür tarihi, sanat kuramları, sanat eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat pedagojisi* ve *estetik* gibi disiplinleri kapsayarak bu sayede geniş kapsamlı bir fayda sağlanabilir. Bu şekliyle okullarda verilen sanat eğitimi müsait ortamlarda verilmeli ve bu eğitim toplumun geneline entegre edilmelidir. Ancak bu şekliyle sanat biçim bularak, yaratma reaksiyonunun ortaya çıkmasında

katalizör etkisi yaratabilir. Böylelikle sanatın işlevi konularında toplum doğru bir şekilde bilinçlenebilir (Ünver, 2002, s.5). Bunun yanında nitelikli bir sanat eğitiminin uygulanabilmesi için ise, bazı şartların gerçekleşmesi gerekiyor. Bu bağlamda, (Buyurgan & Buyurgan 2022, s. 4) nitelikli bir sanat eğitiminin uygulanabilmesi için:

- “sanat eğitiminin varlığının, öneminin farkında olan bir bakış açısı,
- çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyen bir müfredat – öğretim - programı,
- nitelikli sanat eğitimcisi,
- yeterli ders saati,
- amaca uygun fiziki donanım ve araç-gerecin olması” gerektiğini belirtmiştir.

Tarih boyunca sanat eğitiminin insan üzerinde oluşturduğu olumlu etkileri, göz ardı edilemeyecek bir gerçekliğe sahiptir. Oysa, sadece sanat eğitiminin bugün bile tam olarak anlaşıldığı söylenemez. Sanat eğitiminin okullarda yeteneği iyi olan öğrencilere verilen bir ders olduğu algısının yıkılması gerekir. Çünkü sanat eğitimi dersleri hem okulda hem de okul dışında insanların yaratıcılığını geliştirmeye yönelik verilmesi gereken bir derstir. Ve bu dersin yaratıcı bir ders olmasının yanında gerekli bir ders olduğu hususunda da insanlar aydınlatılmalıdır. Sanat eğitimi dendiğinde, sadece sanatçı yetiştirmek için verilen eğitim olarak anlaşılması doğru değildir. Asıl anlaşılması gereken, bireylerin sanat aracılığıyla yetiştirilmesidir. Çünkü sanat eğitimi, bireyin yaratıcılığını ortaya çıkararak, her alanda estetik hissiyatı ön plana çıkmış bireylerin yetişmesini amaçlamaktadır (Tuzlak, 2004, s. 36).

Sanat ve sanat eğitimi çağlar boyunca güncelliğini muhafaza edebilmiştir. Çeşitli yerlerde rastlanan, Paleolitik Çağ mağara resimlerinin birbirine benzer sembollerle ifade edilişi bir neslin bir diğer neslin sanat ürünlerini referans alarak ürettiğini açıkça ortaya koyar. Aynı durum günümüzün modern eğitim sistemindeki sanat eğitimi ile de güncelliğini korumaktadır. Sürekli olarak değişmekte olan eğitim sistemi paralelinde, sanat eğitimi de kendini yenileyip var olmayı sürdürmektedir. Sanat eğitimi sürekli hayatın zorluklarıyla mücadele hususunda oldukça destekleyici bir misyona sahip olarak insan hayatının bir parçası olmuştur. Toplumların gelişmişlikleri o toplumların sanata temas etmişlik düzeyleriyle aynı doğrultuda ilerleyerek varlığını diri tutmuştur (Çatıkkaş, 2014, s. 15). Bir nesil bir diğer neslin sanat ürünlerinden etkilenmiş, teknolojinin ve zamanla değişen toplumsal beğenilerin de işin içine girmesiyle sanat eğitimine farklı bir boyut kazandırmış olabilir, ancak sanat ve sanat eğitimi hayatımızın her döneminde hep varlığını sürdürmüştür.

2.1.1.Sanat Eğitiminin Amacı

Toplumda sanat eğitimini almış ya da sanatla ilgilenmiş insanlar, her zaman toplumda görünür olan, örnek insanlar olarak ön plana çıkmışlardır. Dolayısıyla, sanata maruz kalmış, sanat eğitiminin bir yerine dokunmuş olan insanlar sıradan insan olmaktan öte, olaylara etraflıca bakabilen, doğruyu ve güzeli bulabilen, özgüveni yüksek, toplumun makul gördüğü ideal insanlar olarak ön plana çıkmayı başarırlar. Böylesi insanlar ne istediğini bilen, çok boyutlu düşünebilme özelliğine sahip bireylerdir. Sanat eğitiminin asıl amaçlarından birinin de bu olduğu söylenebilir. Artut (2020) bu durumu; çağımızda sanat eğitiminin ilk hedefi, kişinin potansiyelini ortaya çıkararak, sosyal gelişimine yardımcı olup, dengeli bir şekilde şahsi istemlere cevap olabilmektir, diyerek destekleyici düşüncelerde bulunmuştur.

Sanat eğitiminin şahıslara yönelik gayesi, sanatsal olarak düşünme ve planlama yeteneğini kuvvetlendirme, özgün eserler ortaya koyabilme, bunun getirisi olarak ta beraber özgüveni yüksek gençler yetiştirip, çağdaş bir toplum inşa edebilmektir (Dikici, 2006, s. 4). Biraz daha geniş bir perspektiften bakıldığında ise, sanat eğitiminin gayelerinden biri ekolojik hayatı önemseyen, hisseden ve koruyan bireyler yetiştirmenin yanında, sosyal hayatı önemseyen ve ona uyum sağlayan bireyler de yetiştirmektir. Bu bağlamda çevresindeki güzelliklerin farkına varan, estetik ve teknik bir bakış açısıyla yorumlayabilen, yaratıcı, çağdaş insanlar, çocukluktan itibaren verilecek olan sanat eğitimiyle yetiştirilebilirler (Kaya, 2007, s. 149).

Sanat eğitimi sayesinde insan, çevresiyle güçlü bir bağ kurar. Kişiyi çevreye duyarlı hale getirerek, estetik ürünler ortaya koymaya, yanlışları ayıklayarak yerine doğru ve estetik olanı koyabilme yeteneği kazandırır. İnsan çevresinde gördüğü kültürel ortamda büyür. Eğitim yoluyla bu ortamda gördüklerini ayrıştırarak, doğru olanı pekiştirir, yanlış olanı ise eler. Sanat eğitimi insan ile kültürel çevre arasında güçlü bir bağ kurduğundan, bu hususta güçlü bir destek görevi görür. Bunun yanında toplumun evvelden gelen değerlerine yenilerini de ekleyerek bu değerlerin daha da güçlenmesine yine sanat eğitimi ön ayak olur. Toplumun faydasına olabilecek bencillikten uzak, işin içine çevreyi ve başkasını da katan, birliktelik zihniyetinin egemen olduğu bir topluma herkesin ihtiyacı olduğu düşünüldüğünde, sanat eğitiminin önemi daha da anlaşılabacaktır (Dilmaç, 2009, s. 17-18).

Geçmişten beridir sanat derslerine; boş zamanları verimli geçirmek, bireyin iç dünyasını rahatlatmak, estetik bakış vizyonunu geniş tutmak, diğer derslere destek vermek,

bireyin kendini ifade etme biçimi gibi değişik misyonlar biçilmiştir. Bu gayelerin tamamı çocuk için kendine yetebilme ve bireyselleşmesi açısından olumlu bir katkı sağlarken, sanatın eğitimini ikinci plana alarak sanat eğitime dair beklentileri ikinci planda tutmaktadır (Kırıçoğlu, 2005, s. 45). Böylesi toplumların sanat eğitiminin modern dünyaya açılan kapılarının ardında kendi hallerinde kalacakları gün yüzü gibi aşikârdır. Sadece bilgi ve ezbere dayalı bir eğitim sistemi toplumu yalnızlaştırır, ufkunu sınırlandırır ve çağdaş bir toplumun hayaliyle yaşatır. Bu hususta Ersoy'un (1993, s. 273-274) dönemin eğitim sistemi hususunda; "sadece bilgi empoze eden, kendi yerinde sayan bireyler yetiştirip gelişmemiş geleneksel bir toplum inşa etmiştir" şeklinde düşünceleri olmuştur. Oysa teknik bilgi ve beceriler sanatla birleştiğinde bilimsel ve yaratıcı şeylerin ortaya çıkacağı şüphesizdir. Bu nedenle erken yaşlarda çocuğun sanat eğitimiyle tanışması onun yaratıcı bir kimlik kazanmasını sağlayacaktır, diyerek sanat eğitiminin modern bir toplum inşası için erken yaşlardan itibaren bireyle tanıştırılıp sevdirelmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Hayatın her alanında insanın beğeni ve zevklerinin iş gördüğü durum ve objelerle karşılaşırız. Bu yüzden insanın hayatın merkezinde olduğunu diğer şeylerin de onun ekseninde geliştiği ve şekillendiği gerçeğini kabul ettiğimiz zaman, insanın istese bile kendini sanattan soyutlayamayacağı gerçeğini de görmüş oluruz. İnsanın her anında sanat vardır. İnsanla sanat birbirini dengeleyen olmazsa olmaz iki eleman olduğu düşünülürse, sanat olmazsa toplum olmaz, toplum olmazsa sanat olmaz sonucu çıkarılabilir. Bu şekilde sanatın genel amaçları daha da genişletilebilirken, modern sanat eğitiminin amaçlarını Artut (2020, s. 126) şu şekilde sıralamıştır:

1. Sanatsal etkinlikleri doğal ve özgün bir şekilde yaşam biçimi haline getirerek tanımak ve içselleştirmek.
2. Bilişsel, duyuşsal ve entelektüel aktivitelere bağlı olarak artistik yetenekler elde etmek.
3. Sanatsal aktiviteler sayesinde, kendini gösterebilecek olan hareket ve fikir özgürlüğü ile ilgili bazı ihtimalleri kişiye katabilmek.
4. Baktığını görmeye beraber, ayırt etmeyi bilerek, görmeye dayalı hassasiyetin artması ve netleşmesi biçiminde beceri kazandırabilmek. Sanat ürünlerini tanıyarak, onları değerlendirip ayırabilecek seviyede estetik ve sanat tarihiyle ilgili entelektüel bilgiye sahip olmak.

5. Günümüzde önemli bir problem olarak kabul gören çevrenin kavramsal olarak neyi ifade ettiğinin yanında, toplumu oluşturan erişkin şahıslar olarak çevreyi koruyup, yarına ulaştırmayı bilen ve bu hususta sorumluluk yüklenebilen bireyler olabilmeyi kazandırmak.

6. Hoşgörülü, hür düşünceye sahip bireyler yetiştirerek, onların araştıran, sorgulayan, irdeleyen bireyler olmasına destek olmak.

7. Sosyal ve kültürel hayatta destekleyen, katılım sağlayan bireyler olmakla beraber; üreten sorumluluk bilinci oluşmuş bireyler yetişmesini de sağlamaktır.

Modern insan, modern sanatla temas etmiş, sanatı yaşam pratiğinde yaşayabilmiş, hissedebilmiş aynı zamanda sanatı bilgi ve irfan ile bütünleştirebilmiş kişi olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle bakıldığında zaman, her çağda olduğu gibi modern çağda da sanat eğitiminin ne kadar elzem olduğu rahatlıkla görülebilir.

2.1.2.Sanat Eğitiminin İşlevleri

Sanat eğitiminin amaçladığı hedefleriyle uyuşan sanat eğitiminin işlevleri, Artut (2020, s. 127)' a göre şu şekilde sıralanmıştır: Bireyin,

1. Özgün düşünerek orijinal şeyler üretmesine sağlamak
2. Araştıran, irdeleyen ve sorgulayan bir kimlik kazanmasını sağlamak
3. Çağdaş, kültürel perspektifini geliştirmek
4. Kendine olan güvenini elde ederek, sahip olduğu potansiyelin farkına varmak
5. Sorgulayan ve yargılayan bir vizyona sahip olmasını sağlayarak düşünme ve irfan gücünün gelişimini sağlamak.
6. Sanatsal problemleri çözünebilir hale getirme yeteneği kazanmasını sağlamak
7. Görebilme yeteneği ve gerçekleştirebilme ihtimali, gücüne sahip olabilmek
8. Doğru etkileşim ve kuvvetli bir iletişim gücünün elde edilmesine yardımcı olmak
- 9.Özgün bir yapıya sahip olup, kopyalama ve özentiden uzak bir anlayışa sahip olmak.
10. Deneyim elde ederek, teknik bilgi ve yeteneğe sahip olmak
- 11.Bilişsel, duyuşsal, algısal ve manevi kuvvetin gelişimine yönelik imkân kazanmak.

12. Problemleriyle baş edebilme, kendini ifade edebilme ve kendini rahatlatabilmek için ortamını sağlamak.

13. Kişilik gelişimini sağlayarak, sosyolojik ve duygusal olarak destekte bulunmanın yanında sağlıklı düşünerek kişisel gelişimine yardımcı olmak.

14. Değişik sanat yapıtlarına hoşgörölü yaklaşarak, çağdaş sanat yapıtlarına karşı geniş bir yelpazeden bakabilme anlayışını kazandırmak.

2.1.3. Sanat Eğitiminin Önemi

Sanat eğitimi, kendini rahat ifade edebilen, çevre ve toplumla uyumlu, zamana, mekâna ve olaylara karşı kendini yenileyebilen ve geçmişle geleceğe taşıyabilen barıştan ve insanca yaşamdan yana olan öğrenciler için önemli bir yaşam alanıdır (Vural, 2020, s. 37-38). İnsanın genel eğitiminin içinde önemli bir yere sahip olan sanat eğitimi, genel olarak düşünüldüğü gibi yalnızca yetenekli insanların keyfi olarak aldığı bir eğitim değil, toplumun genelinin alması gereken bir kişilik eğitimidir (Buyurgan & Buyurgan, 2022, s. 9). Sanat eğitiminin sadece belli başlı kişiler için değil, toplumun çevreyle uyumlu, kendini sürekli yenileyip donatabilen çağdaş bir toplumun bütün üyeleri için verilmesi gereken, genel bir ders olmasının farkına varılması gerekiyor. Bu hususta İnci San (2010)'da sanat eğitiminin her zaman insan eğitiminin bir parçası olagelen bir husus olduğunu söyleyerek; sanat eğitiminin, Barok döneminde bir disiplin olarak ilk kez karşımıza çıktığını ve bu dönemde topluma iyi uyum sağlayabilen kişiliklerin oluşmasında, bu kişilerin almış oldukları sanat eğitiminin etkili olduğunu ileri sürmüştür. Böyle bir gerçeklikten yola çıkıldığında; sanat eğitimi alan çocukların, çevresiyle uyumlu, sınırlarını zorlayacak rahat bir alana sahip olarak yaratıcılıklarını ve özgün düşünce becerilerini geliştiren bir konfor alanına sahip oldukları söylenebilir. Görsel sanatlar, insan için çeşitli ve renkli bir yaşam sunan mutluluğun, huzurun ve yaratıcı düşünmenin kapılarını aralayan temel bir elemandır. Sanat eğitimi insanın yaşam pratiğinde gerekli bir eleman olduğundan her yaşta insan için gerekli ve önemlidir. İnsanın yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek, estetik fikirlerin oluşmasında bilinci örgütlemek ve harekete geçirmek için gereklidir. Sanat, bireyin işbirliği ve dayanışma duygusunu tetikleyip, doğruyu ve yanlış ayırt ederek ifade edebilme kabiliyetini geliştirir. Sanat eğitimi, üretken bir zihinle zengin bir bakış açısı oluşturarak, orijinal buluşlar elde eder. Bireylerin el becerisinin gelişmesine ön ayak olarak, özgün ve yaratıcı fikirler ortaya koyar (Yazar, Aslan ve Şener, 2014, s. 594-595). Böylesi toplum nezdinde olumlu görülebilecek değer ve yeteneklere sahip olan bireyler, bu tür değer ve yeteneklerini kazanılmış alışkanlıklar haline getirerek,

hayatlarının bir parçası durumuna taşırlar. Sanat eğitimi hayatlarının bir parçası durumuna getiren toplumlarda yaşayan bireyler, kendini başkasından üstün görmeyeceği gibi, başka toplumların kültürlerini de kendi kültüründen aşağı görmezler (Logan, 2012, s.233). Toplumları oluşturan bireylerdir, öncülünden yola çıkıldığı zaman, sanat eğitiminden yoksun bireyler de sanat eğitiminden yoksun toplumları oluşturur. Böyle toplumların gelişmiş modern bir ülke olma olasılığı çok zayıftır. Modern toplumların gerisinde kalarak, temel insan haklarından bile uzaklaşan, ilkel bir toplum olmaktan geri kalamayacaklardır. Modern bir toplum olmanın en önemli ayağı, sanatın kişilerde oluşturduğu davranış değişikliği olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bu durumun farkında olan ve uygulamada bunu yaşayan toplumların demokrasi ve insan hakları hususunda büyük adımlar atmış olduğu, şans unsurunun olmadığı bir gerçekliktir. Böylelikle bireyin gelişimiyle başlayan sanat eğitimi, toplumun genelinde kendini hissettirerek bir ivme kazanacak, demokrasiyi merkezine alıp, üst bir kültürün oluşmasına yardımcı olacaktır (Aslan, 2016, s. 294).

Güzel bir toplum yaratmanın en önemli ve doğru yolunun insan eğitimi olduğunu düşündüğümüz zaman, sanat eğitimiyle güçlendirilmiş, renklendirilmiş bir eğitimin aynı şekilde güçlü ve farklı renkleri barındıran bir toplum oluşturacağını söylemek mümkün olacaktır. Renkli bir toplumun, insanın yaşam enerjisini harekete geçirerek sağlıklı, devingen ve zihni hür bir nesil oluşturabileceği söylenebilir.

2.1.4. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat eğitiminin gerekli olduğu ve bazı insanların hayatında çok önemli bir yer tuttuğu çoğu kişiler için kabul edilir bir gerçektir. Öğrencinin düşünme, hayal etme, söyleme ve yapma yeteneğini geliştirmede, olaylara sanatsal ve biçimsel bir boyut katmada gereklidir. Bununla beraber öğrencinin yaşam pratiğinde birliktelik ve iş yükü ortaklığı sağladığı ve bunun sonucunda da kişiyi mutlu ve huzurlu kıldığı için hem önemli hem de gereklidir. Bütün bunlarla beraber el becerisini geliştirdiği, yeni buluşlar için düşünme ufkunu geliştirdiği ve pratik zekâyâ alan açtığı da bilinen bir gerçeklik olmanın yanında sanat eğitiminin gerekliliğini de desteklemektedir (Uysal, 2005, s. 42-43).

Sanat eğitiminin en önemli gerekliliği, insanın sahip olduğu ruhun büyüklüğünün farkına varmasının yanında, insanın hür bir iradeye sahip olması, ruhsal ihtiyaçlarına cevap olması ve toplumla uyumlu, çağdaş bireyler yetiştirerek, çağdaş bir toplum yaratılmasıdır. Sanat eğitimi insanın kendini rahat bir şekilde ifade etmesinde büyük öneme sahiptir. Ayrıca insanın kendini kültürel ve sosyolojik olarak ifade edebildiği özgür bir arenadır (Artut, 2001,

s.125). Bunun yanında insanın zamanını maksimum düzeyde iyi geçirerek haz almasını ve iyi bir yaşam dersi almasını da sağlar (Mercin & Alakuş, 2007, s.15). Sanat eğitimi çocuğun kendi öz yeterliliğinin farkına varıp çevresiyle uyum içinde olmasına yardımcı olduğunu söylemek de mümkündür. Bu hususta Dilmaç (2009, s. 17-18) sanat eğitimi bireyin çevreyle iletişimini sağlayarak, hem bireyin kendi kendisini anlamasına yardımcı olduğunu, hem de bireyin çevresiyle iletişimini güçlendirerek, kendi problemlerinin üstesinden gelmesine yardımcı olduğunu vurgular. Ayrıca eski ve yeni bilgiler arasında köprü kurup bilgi transferini rahatlıkla yapıp, kişilik ve davranışsal olarak da çocuğun gelişmesine yardımcı olur. Modern dünyayı doğuran bilgi ve teknoloji kültürü her yeri sarmışken, teknolojik ürünlerin tamamının estetik ve ergonomik olarak, sanat eğitimi almış bireylerin becerileri sonucunda var olduklarını kabul etmek gerekiyor. Çünkü günümüzde modern dünyayla uyumlu, çağdaş bireyler için bilim, yalnız başına çok anlam ifade etmiyor. Bilimi destekleyecek, onu besleyecek, olaylara çok boyutlu bakmayı sağlayan sanat eğitiminin olması gerektiği günümüzde çoğu insan için kabul edilen bir gerçekliktir. İnam (1990)'dan Akt. İlhan (1995) sanat, bilimin elde ettiği gelişmelerle desteklenirken, bilim de sanata daha estetik bir yorum katacaktır, diyerek destekleyici düşüncelerde bulunmuşlardır. İnsan bir ürünü bilgi boyutuyla ortaya koyabilmek için düşünme pratiğiyle yola başlar. Çünkü yaratmanın ilk kontağı düşünmeyle başlar. Sanatsal arenada ise, hayalleri zenginleştirmekle olur bu yaratıcılık. Düşünme için bilginin gerekli olduğu kadar, sanatsal düşünceyi gerçekleştirmek için de sanatsal bilgi birikimine gereksinim duyulur. Çocuklar sahip oldukları sanat eğitimi birikimiyle yaratıcı şeyleri ortaya çıkarabilirler (Çetin, 2002). Kişi duygularını, düşüncelerini ve hayallerini yaratıcı bir tarzda yeni bir ürün ortaya çıkarmak için bütünleştirirken, o süreci sanat eğitimiyle pratikleştirir. Sanat insanın hem aklının hem de duygu ve hislerinin ortak paydasının ürünü olduğu için, toplumun her alanında kendine önemli yer bulabilmektedir. Bu yüzden, sanat eğitimi çocukların her eğitim basamağında bilişsel duyuşsal ve motor gelişimleri de göz önüne alınarak verildiği zaman, örgün eğitim sisteminde önem arz edecektir (Akkurt& Boratav, 2018, s. 55). Çocuğun üründen keyif alması ile gelişen sanat eğitimi süreci, çevresini ilk etapta görme, algılama ve aşına olma ile başlangıç bulur. Bu süreç, kişilerin çevresindeki hem estetik olanı hem de estetikten yoksun olanı fark etmekle beraber kendini zorlamadan ifade edebilme yeteneğini de geliştirir (Mamur, 2009). Bu durumda sanat eğitimiyle temas eden kişiler, hem güzel olanı algılayıp yorumlayabilmenin yanında, güzel olmayanı da görebilme ve güzel olmayanı güzelleştirebilmek için eleştirebilme ve güzelle değiştirebilme güdüsüne sahip olabilmeyi sağlar. Sanat eğitiminin çocuk üzerinde oldukça önemli etkiler yarattığını düşünen Gipson

(2003)'da sanat, çocuğun kendini ifade etmesinin yanında eleştirel düşünme becerisi kazandırarak olaylara farklı açılardan bakabilmeyi sağladığını belirtmiştir. Bunun yanında daha açık ve net görebilmeye yardımcı olduğundan, doğruyu daha net görür. Durumları daha doğru eleştirip kendinden olmayan kültürlerle de kolay bir iletişim bağı kurmasına yardımcı olur. Böylesi bir toplumun yaratılabilmesi için ülkelerin sanat eğitimini toplumun geneline yayması ve genel hedefleri arasına koyabilmesi gerekir. Eğitimde kazandırılması planlanan genel hedeflerin, çocuğa kazandırılmasında sanat eğitiminin çok önemli bir etkisi olduğu şüphesizdir. Çünkü sanat eğitimi, hedeflenen şeyin doğru sonuca ulaşabilmesi için önemli bir görev üstlenir. İnsanın duyuşsal, bilişsel ve fiziksel olarak potansiyelini ortaya koymasını, duyu organlarını devreye koymasını, ellerini kullanıp objeleri biçimlendirmesini ve beynin maksimum düzeyde işlev görmesini sağlar (Telli, 2004, s. 43).

Hem toplum, hem de toplumun içinde yaşam bulduğu çevrenin oluşum sürecinde düzen ve estetikten söz edilecekse, toplumu oluşturan bireylerin tamamının sürekli sanatla iç içe olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Hal böyleyken daha güzel, daha estetik ve daha huzurlu bir topluma açılan kapının anahtarının sanat eğitiminden geçtiğini söylemek uygun olacaktır. Bu doğrultuda toplumun tamamının kitlesel olarak sanat eğitimiyle buluşması uygar bir toplum yaratacaktır. Sanat ve sanat eğitiminin gerekliliği, toplumumuzda sürekli üzerinde düşünülmüş, anlamlandırılması ve gerekliliği hususunda sürekli çalışmalar yapılmış konular olmuştur. Ancak toplumumuzda sanat, sürekli belli bir kesimle, bir zümreyle ilişkilendirilmiş, bu kesim ve zümreyle beraber anılması yakışık bulunmuştur. Hâlbuki sanat ve sanat eğitiminin topluma yön veren önemli bir olgu olduğunu bilmekle beraber, toplumu oluşturan bütün bireyler için de çok gerekli olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bu hususta Uçan 1995 sanatın sanatla, bireyle, toplumla, ülkeyle veya insanlıkla ilişkilendirilmemesi, bir bütün olarak görülmesi ve modern çağın gereklilikleriyle örtüşecek şekilde yeniden dengelenmesi gerektiğini söylemiştir. Buradan yola çıkılarak sanat ve sanat eğitiminin toplumun her kesimi için gerekli ve önemli olduğu gerçeği rahatlıkla görülebilir.

Dünyadaki toplumların genel amaçlarına bakıldığında neredeyse tamamının ilkesel olarak yönünü uygarlaşmaya vererek, uygarlaşma çizgisinde ilerlemeye çalıştıkları bilinen bir gerçekliktir. Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birinin özgüveni yüksek bireylerin yetiştiği uygar bir toplum yaratmak olduğundan, günümüzde sorunsuz, uyumlu bir toplum yaratabilmek açısından “sanat eğitime” gerek duyulmuştur (Artut, 2001, s. 94). Toplumun tamamının alması gereken sanat eğitiminde özel donanımlarla doğmuş yetenekli bireyler de şüphesiz ki vardır. Yetenekli bir birey için sanatsal zekâsının ortaya çıkarılması,

desteklenmesi ve eğitilmesi çok önemli bir faktördür. Bir kişinin yetenekli ve ilgili olduğu sanat alanında eğitilerek yeterlilik kazanması, o kişinin en verimli olacağı şekliyle toplumun hizmetine sunulması demektir (Kırıçoğlu, 1993, s. 53-62). Birey, bu şekliyle ilgili ve başarılı olunan bir alanda hem özgüveni yüksek, mutlu bir kişilik olur hem de vatandaşı olduğu ülkenin nitelikli bireyi olarak nitelikli bir toplum oluşturur. Bu yüzden özellikle küçük yaşlarda olmak üzere her yaş grubuna mensup bireylere sanat eğitimi verilmesi gerektiği çıkarımı yapılabilir. Çünkü sanat eğitime maruz kalan bireyler, olaylara daha anlamlı bakarak, daha yoğun duygularla yaşamakta, nesneleri farklı görerek olaylara farklı bir perspektif katabilmektedirler. Bu da ancak sanat eğitimiyle mümkün olabilecektir. Sanat eğitimi alan birey varlıkların farklı boyutlarını görebilir, farklı konumlarda tasavvur edebilir, zengin bir algıyla, objeler arasındaki münasebetleri sorgulama yeteneği kazanıp yeni anlamsal ilişkiler kurabilir (Ünver, 2016, s. 870-871). sanat eğitimi görmüş bireyler, sanat galerilerini gezerken çalışmalar üzerinde dakikalarca düşünebilir, eleştirebilir ve yorumlayabilirler. Aynı şekilde bir operadan, tiyatrodan, müze gezisinden ya da klasik müzik konserinden yeterince haz alabilirler. Böylelikle hayata bakış açısı, estetik olanı ayırt edebilme ve yorumlama biçimi bambaşka bir yaşam algısına dönüşebilir. Temelden verilen ve bütün eğitim kademelerinde uygulanan bir sanat eğitiminin daha yaşanılabilir bir dünyanın yaratılabilmesi için gerekli olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Sanat eğitimi, bir melodiyi dinleyen ya da edebi eserdeki bir metni okuyan, kısaca sanata maruz kalan kişinin dışı aktarmakta sıkıntı yaşadığı duygu ve hislerine tercüman olur. Kişi bu durumda sanat nesnesiyle kendini ifade etme keyfini ve rahatlığını yaşadığından, insanda terapi etkisi yaratıp psikolojik bir rahatlamaya neden olur. Bireyler toplumu oluşturduğundan, ruh sağlığı yerinde bir toplumun oluşmasına sanat eğitiminin önemli bir katkı sağladığını söylemek yerinde olacaktır (Akkurt, & Boratav, 2018, s. 55).

Sanat eğitiminin bireye has bir ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu sebeple hayatın bütün aşamalarında çocuğa ait yeteneklerin ortaya çıkarılması, bu yeteneklerin güçlendirilmesi ve estetik olgularının geliştirilmesi gerekir. Bu durumun gerçekleşebilmesi için de sanat eğitiminin gerekliliği elzemdir (Karababa, 1993).

Sanat ve sanatın gerekli olduğu hususu söylem olarak kabul görmüş olsa da toplumlumun büyük çoğunda pratikte karşılık bulduğunu söyleyemeyiz. Oysaki gelişmiş toplumların büyük çoğunluğunun yaşam pratiklerinde zorunlu olmasa da sanata ayrılan büyük bir yer vardır. Bir ülkedeki çağdaşlaşmanın en önemli gereklerinden biri o ülkenin sanat

politikalarıyla yakından ilintili olmasından geçer (Atmaca, 2008, s. 22). Bu yüzden sanat eğitiminin gerekliliği hususunun sadece söylem olarak kalmaması bütün toplumlarda hayata geçmesi, daha yaşanılır bir dünya için gerekli olacaktır.

2.2. Türkiye’de Sanat Eğitimi

Türkiye’de sanat eğitimi tarihi mercek altına alınıp incelendiğinde, ilk başlarda sistemli ve programlı bir eğitimin olmadığını, sadece Nigar hane ve Nakkaş hane gibi yerlerde usta çırak münasebetiyle kendisine bir zemin oluşturduğunu görürüz. Günümüzdeki sanat anlayışından epey uzak olan bu dönemdeki sanat anlayışında, sanatçılar ve zanaatkârlar duygu ve düşüncelerini; minyatür, taş işçiliği, çini, tezhip ve mimari gibi sanatsal yollarla anlamlandırmışlardır (Gökay, 2020a, s. 25).

1908 yılında 2. Meşrutiyet’le beraber Osmanlı’da batılı anlamda sanat eğitimi hareketlerine adım atılmıştır. Bu dönemde renk ve biçimde Avrupa’ya öykünmeden dolayı adımlar atılmış, Mühendishane-i Berri Hümayunda okutulan resim derslerinde işlenmeye başlanan perspektif dersleriyle geleneksel minyatür gibi derslerin etkisi kaybolmuştur. Perspektif ve ışık gölgenin bilimsel olarak işin içine girmesiyle üç boyutlu, gerçekçi çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Berk, 1973, s. 107). Meşrutiyet, sosyolojik olarak getirmiş olduğu birçok batılılaşma hareketinin yanında sanat eğitimi verilen kurumlarda da önemli bir şekilde yeniliklerin önünü açmıştır. Ancak toplumun neredeyse tamamının benimsediği İslam inancına göre, bir canlının suretinin çizilmesinin günah sayıldığından ve bu inancın uzun süre etkisini devam ettirmesinden olmalı ki; bu dönemde kopyalama olayları uzun süre etkili olmuştur (Baltacıoğlu’ndan Ak. Boduroğlu, 2010, s. 15).

Satı Bey’in 1909 yılında Darülmuallim mektebine idareci olarak atanmasından sonra, resim ve el işi derslerine verilen önem artmıştır. Bunun yanında, Milli Eğitim Bakanlığınca 1910 yılında resim iş ve sanat eğitimi hususunda donanım sahibi olmak için Almanya’ya gönderilen İsmail Hakkı Baltacıoğlu bu okulda resim derslerine girmeye başlamıştır. (Akyüz’den Ak. Boduroğlu, 2010, s. 15).

1883 yılında açılan Sanayi-i Nefise Mektebi, resim sanatının oluşum aşamasının en önemli köşe taşı olmuştur. Sanayi-i Nefise Mektebi daha sonraki yıllarda 1928’de “Güzel Sanatlar Akademisi”, 1969’da “İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi” 1982 yılında da “Mimar Sinan Üniversitesi” adlarını almıştır. Bu okul sayesinde resim sanatı ve eğitimi önceki yıllara göre en güzel seviyesine ulaşmıştır. Osman Hamdi Bey’in kurucusu olduğu bu okulda resim

öğretmenlerini yetiştirmenin yanında önemli sanatçıları da yetiştirmiştir (Gökay, 2020b, s. 26-27).

Bu döneme kadar sadece erkek sanatçıların yetiştiği okulların yanında, 1911 yılında kadın sanatçıların da yetişebileceği, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi açılır. Bu okulun müdürlüğünü, Sami Bey yapar. Okul, kız öğrencilerin sanat eğitimi almalarını sağlayan ilk kurum olarak kabul edilir. Okul, Sami Bey'den sonra farklı bir kaç müdür değişikliği yapar. Mihri Müşfik Hanım'da bu okulda müdirelik yapmış, aynı zamanda bu okuldan yetişmiş diğer birçok kadın sanatçısından biridir. Cumhuriyet ilan edildikten sonra, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi ile Sanayi-i Nefise Mektebi bir araya gelerek, eğitimlerine devam etmişlerdir (Baltacıoğlu,1932 & Kaya, 1989'den Ak. Boduroğlu).

Yeni kurulan devlet, Anadolu'nun her köşesine sanat eğitimcisi göndermek için, sanat eğitimcilerine ihtiyaç duymuştur. Bu maksatla, Güzel Sanatlar Akademisi adını alan Sanyı -i Nefise Mektebi, 1927 yılında öğretmenlik meslek bilgisi kurslarını vererek, resim öğretmeni olmak isteyen sanatçıların sayısını artırmayı hedeflemiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü açılmadan önce, Cumhuriyet'in ilk on yılına kadar ortaokul düzeyinde resim öğretmeni yetiştiren ilk ve tek kurum; Güzel Sanatlar Akademisi adıyla anılan Sanayi-i Nefise Mektebi olmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsü'nün kurulmasıyla beraber, sanat eğitiminde önemli bir yol kat edilmiş, sanat alanında gelişmiş toplumlarda olduğu gibi, sanat eğitimcileri ülkenin birçok yerinde halkla bütünleşerek sanatı kültürel yaşamımızla birleştirmişlerdir (Telli, 1990, s. 17).

Amerikalı eğitim kuramcısı John Dewey, 1924 yılında Cumhuriyet Dönemi Milli Eğitimi için bir rapor hazırlar. Bu raporda, Türk Milli Eğitiminin geliştirilmesi için önerilerde bulunmuştur. Bu önerilerden bir tanesi de var olan öğretmen okullarında resim öğretmenleri yetiştirilmesi ve resim derslerine gereken önemin verilmesi gerektiği idi. Alman eğitim bilimciler Frey ve Stiehler ise sanat ve iş eğitimi hususunda yaptıkları çalışmalar ile ilkökul ve ortaokul öğretmenlerine dersler verirler (Baltacıoğlu, 1932 'den Ak. Boduroğlu, 2010, s. 17, Telli, 1990, s.8).

1925 ile 1929 yıllarını kapsayan zamanda, Milli Eğitim Bakanı olarak görev yapan Mustafa Necati, gitmiş olduğu Avrupa'da sanat ve sanat eğitimi hususunda birçok gözlem ve araştırma yapmıştır. Eğitim kurumlarında yaptığı bu gözlem ve araştırmalardan yola çıkarak, Mektep Müzesini kurarak aynı zamanda Sanayi-i Nefise Encümeninin (Güzel Sanatlar Kurulu) kurulmasını da sağlar (Telli, 1990, s. 18).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Atatürk tarafından yurda çağrılan eğitimcilerin önerileri ve yurt dışına gönderilen ilk Türk sanat eğitimcileri sayesinde 1926 yılında Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü açıldı. Daha sonraki yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü çatısı altında 1932 yılında Resim-İş bölümü açılmıştır. Bu bölümün kuruculuğunu ve bölüm başkanlığını yapan İsmail Hakkı Tonguç, aynı zamanda buranın ilk öğretmeni de olmuştur. Bu bölümden mezunlar arttıkça Türkiye'nin diğer illerinde de Resim İş Bölümü açılmıştır (Telli,1990, s. 19, Altınkurt, 2005, s. 4-5). Buradan mezun olan sanatçılar yurdun çeşitli yerlerine resim-iş öğretmenleri olarak atanarak, sanat eğitiminin yurdun en ücra yerlerinde bile alınmasına ön ayak olmuşlardır. Bu yönüyle 1932 yılında açılan Halkevleri önemli bir misyon yüklenmişlerdir. Anadolu'nun köylerine kadar gidip sergiler açılmış, halkı sanatla buluşturup sevdirmeye çalışmışlardır (Altınkurt, 2005, s. 4). Bu dönemin sanat eğitimine katkısı olan diğer bir önemli kurumu ise Köy enstitüleridir. Dönemin cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü'nün direktifiyle, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in destekleri ve İlköğretim genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un çabalarıyla 1940 yılında kurulmuştur (Kaplukan, 2012, s. 184). İsmail Hakkı Tonguç, sanat derslerine hak ettiği önemi vererek, toplumun belli bir kesiminin ilgilendiği, dar bir kalıptan çıkarıp sanat derslerini halkın geneline yaymak istiyordu. Tonguç enstitüdeki sanat eğitimi dersleriyle her öğrencinin çevre bilincine sahip, sanatın herhangi bir dalıyla yakından ilgilenen, topluma faydalı, sanatsal beceriye sahip öğrenciler yetiştirmeyi amaçlamıştır (Türkoğlu, 1997, s. 274-275).

1962 yılında düzenlenen eğitim şurasında “eğitim ve sanat” konusuna etraflıca yer verilmiş, burada sanat eğitiminin eğitim hayatımız ve milli kalkınmamız için gerekli olan önemine değinilmiştir. Bunun yanında ülkemizin uluslararası temsilinde ve tanıtılmasındaki rolü üzerinde durulmuş ve alınan kararların devlet politikası olmasına karar verilmiştir (Gökay, 2020, s. 32).

Ortaöğretimlerde daha önceleri iki saat olarak işlenen resim-iş dersleri, 1938' den 1949'a kadar bir saat olarak işlenmiştir. Liselerde sanat eğitime dair herhangi bir ders uygulanmamış, 1952'den 1956'ya kadar sanat eğitime, müzik ya da resim olacak şekilde iki saat olarak müfredatta yer verilebilmiştir. 1956'dan sonra ise başta seçmeli olan derslerde olmak üzere iki dersten biri sanat tarihi dersi olarak verilmiştir. 1957'den 1970'e kadarki yıllarda ise, Edebiyat Bölümleri için sanat tarihi zorunlu olmuş, resim dersi ise zorunlu seçmeli dersler arasına girebilmiştir. (Telli, 1990, s. 24, Altınyurt, 2005, s. 5).

Daha sonraki yıllarda eğitimin kıymetinin artması ve buna bağlı olarak, eğitimin amaçlarındaki değişimler başta olmak üzere, ekonomik, bilimsel ve sosyolojik ihtiyaçlar paralelinde sanat eğitime değer verilmiş, dolayısıyla resim öğretmeni yetiştirme düşüncesine de daha geniş bir perspektiften bakılmıştır. Böylece sanatın bir disiplin şeklinde programlarda yer alma düşüncesi ağırlık kazanmıştır. Buna göre 1974 yılında programlar yeniden revize edilmiştir. Bu revizenin sanat eğitimi için en önemli değişikliği ise, öğrencinin ilgi duyduğu sanat alanında akademik olarak profesyonelleşmesi fırsatını tanıyor olmasıydı. Çünkü bu programla öğrenci istemesi halinde, dört yıllık lisans programından sonra bir üst eğitime devam edebilme fırsatı kazanmıştır (Kırıçoğlu, 2005).

1750 sayılı *Üniversiteler yasası* ile üniversitelerin kendi yasalarıyla kendilerini özgürce yönetmesini sağlayan *Yükseköğretim Kurulu* 1973 yılında getirilmiştir. Burada yükseköğretimden anlatılmak istenen; üniversiteden enstitülere, enstitüden fakültelere, konservatuarlara, uygulama araştırma merkezlerine ve yüksekokullara kadar akla gelebilecek kurumlar kastedilmek istenmektedir. Üniversitelerde yükseköğretim statüsünde plastik sanatlar eğitimi verilir. Buralarda eğitim almak isteyen sanata yatkın lise mezunu gençler, ÖSYM' ce hazırlanan sınavlara girip daha önce belirlenen barajı aştıklarında ilgili fakültenin belirlemiş olduğu taban puanı da aşarak, o fakültenin yapmış olduğu özel yetenek sınavına girebilmektedirler (Boduroğlu, 2010, s. 24). Bu fakültelerden mezun olan öğrenciler, sanatçı olarak alana girebilmenin yanında, pedagojik dersler de alarak ilgili alanda öğretmenlik yapabilirler.

Bu hususta üniversiteler, sanat eğitimi veren sözü geçen kurumlarında; akademik programlar tatbik ederek, sanatçı yetiştirmeyi amaçlamanın yanında, sanat eğitimcisi yetiştirmeyi de amaçlamışlardır. Yükseköğretim statüsündeki bu kurumlar, farklı amaçlar edinmiş olsalar dahi, ülkemizde sanatın hak ettiği yere varabilmesi açısından hizmet veren yükseköğretim kurumlarıdır (Erbay, 1997, s. 150). Güzel sanatlar fakülteleri ile sanat ve tasarım fakültelerinin asıl amaçları sanatçı yetiştirmek iken, Eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinin amaçları ise, sanat eğitimcisi yetiştirmektir. Bu hususta Boduroğlu (2010, s. 24) yüksek lisans tezinde bu konuya değinmiştir; ülkemizde eğitim fakülteleri, sanat eğitimi öğretmenleri yetiştirmek ve bu alandaki eksiklikleri gidermek için hizmet veren kurumlardır. Bu kurumlarda alan derslerinin paralelinde formasyon dersleri de verilmektedir.

1996 yılında, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirmeye yönelik programlarında lisans ve yüksek lisans düzeylerinde yeniliklere gitmiş olup bu hususta bazı değişimler yapılmıştır. 1998 yılında bitirilen YÖK-Dünya Bankası, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi farklı konu ve alanlarda programlar geliştirip çalışmalarda bulunmuştur. YÖK'ün almış olduğu bir karar doğrultusunda, yeni yapılanmanın sistemli bir şekilde işlerlik kazanması için; Eğitim Fakültelerindeki programları değerlendirmek, denetlemek ve geliştirmek maksadıyla, *Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi* kurulmuştur. Bununla beraber, bu programlardaki derslerin kapsamı yeniden planlanmıştır. Yapılan bu yeniden planlamayla, Eğitim Fakültelerinde tek başlarına ayrı bölümler olan Resim-iş ve Müzik Eğitimi Bölümleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü adıyla tek çatı altında bir araya gelmiştir (Akkaya, 2004, s. 34).

1980'den önce Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan ve eğitim süreleri üç yıl ile sınırlı olan enstitüler üniversitelere bağlanmış, eğitim süreleri de dört yıla çıkarılmıştır. Bu yeniliğin Resim-İş Eğitim Bölümlerine de sirayet ettiğini söyleyebiliriz. 1980 sonrası “Ana sanat Dalları” oluşturulmuştur. İstanbul ve Ankara gibi merkezi şehirlerde resim, heykel, grafik, tekstil, seramik ve iş ana sanat dalları açılmış, diğer bazı illerde ise resim, grafik, heykel ve geleneksel sanatlar gibi bölümlerden bazıları açılabilmiştir. Bu bölümlerin eğitim elemanları o dönem üç yıllık eğitim programlarından mezun olmuşlardı. Öncelikle bu eğitim elemanlarına daha sonra da gönüllü olanlara lisans tamamlama şansı verilmiştir. Burada hedeflenen durum, akademik kadronun niteliğini artırarak, akademik başarının artmasını sağlayabilmektir. Yurt dışında sanat eğitimi görmüş bazı kişiler ile ülkedeki sanat piyasasında kendisinden söz ettirebilmiş bazı şahıslara, oluşturulan bir komisyonca akademik unvanlar verilmiştir. Daha sonra akademik kadroların doldurulması için sınavlar yapılmış ve birçok kişiye sanatta yeterlilik derecesi verilmiştir (Özsoy, 2015, s. 68).

Daha sonrasındaki yıllarda ülkemizde eğitimin hızlı bir ivmeyle ilerlediği bir döneme girildi. 1990 ile 1997 yılları arasında ülke çapında 80 civarında üniversite açılmıştır. Bu dönemde sayısı 5 olan eğitim fakültesi resim-iş bölümleri sayısı 2000 yılına kadar 20 civarına varmıştır (Özsoy, 2015: 69). Bugün, bünyesinde sanat alanında eğitim veren eğitim fakülteleri, güzel sanatlar fakülteleri ve sanat ve tasarım fakülteleri bulunan yaklaşık 75 üniversite bulunmaktadır (URL-2, 2023).

2.3.Dünyada Sanat Eğitimi Uygulamaları

Finlandiya'daki sanat eğitiminde, görsel sanatlarla beraber drama, mimari, el sanatları ve müzik zorunlu dersler arasındadır.

İtalya'da normal liseler, teknik liseler, güzel sanatlar liseleri ve sanat enstitüleri olarak dört çeşit lise vardır ve bu liselerde rölyef, perspektif ve sanat tarihi gibi sanatsal dersler verilir.

Almanya'da sanat eğitimi kanunen devletin kontrolünde verilirken, diğer bir yandan eyaletlerde merkezi yapı tarafından özel finansörler tarafından da desteklenmektedir.

Fransa'da sanat eğiti derslerinin uygulanması hususunda Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve İletişim Bakanlığı ortak çalışmaktadır.

Polonya ve İspanya'da da Milli Eğitim Bakanlığının yetki ve sorumluluğunda sanat eğitimi dersleri verilmektedir (URL-3).

2.4.Türkiye'de Uygulanan Sanat Eğitimi Programları

Batıya gönderilen sanatçıların ülkeye dönmesi ve Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulması sanata yönelik temellerin atıldığı en önemli adımlardır. Daha sonra Halkevleri ve Köy Enstitüleri'nin kurulması ile beraber sanat eğitiminin Anadolu'ya yayılma sürecinin başladığını söylemek yerinde olacaktır.

Şu anda ülkenin her yerindeki ilk orta ve lise düzeyindeki okullarda, görsel sanatlar öğretmenleri ve müzik öğretmenleri öğrencilere nitelikli bir sanat eğitimi dersinin icra edilmesi için dersler vermektedirler. Ülkemizde gerek sanat gerekse sanat eğitimi alanında öğrenci yetiştiren kurumlar; güzel sanatlar fakülteleri, eğitim fakültelerinin resim-iş öğretmenliği ve müzik öğretmenliğini yetiştiren bölümleri ile sanat ve tasarım fakülteleridir. Güzel sanatlar fakültelerinin kuruluş amacı sanatçı yetiştirmek olmanın yanında formasyon derslerini alan mezunlar KPSS sınavında başarı gösterdikten sonra öğretmen olarak ta çalışabilmektedirler. Son yıllarda tartışmalara konu olan farklı bölümler de bu fakültelere eklenmiştir. Sanat ve tasarım fakültelerinin asıl amacı; hem meslek liselerine öğretmen yetiştirmek hem de kendi alanında çalışan uzman elemanları topluma kazandırmaktır. Eğitim fakültelerinin amacı ise; Resim-iş ve Müzik öğretmenlerini yetiştirmektir (İlhan, 2019, s. 9).

Bu öğretmenleri ve sanatçıları yetiştiren eğitim fakülteleri, güzel sanatlar ile sanat ve tasarım fakülteleri ülkemizin neredeyse bütün illerinde bulunmakta ve sanat programlarının

gelişmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca eğitim fakültelerinden mezun olanlar direkt görsel sanatlar öğretmenleri olarak çalışabilirlerken, güzel sanatlar ile sanat ve tasarım fakültesinden mezun olanlar da pedagojik formasyon derslerini aldıktan sonra görsel sanatlar öğretmeni olarak ilk, orta ve liselerde çalışabilmektedirler.

2.5. Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanatlar eğitiminin tanımı ve anlamlandırılması hususunda, sanat eğitimcileri Alakuş & Mercin (2009, s. 16); görsel sanatlar eğitimi, öğrenci tarafından ulaşılan bilgilerin diğer derslerle beraber yaşam pratiğinin de harmanlanarak, reel mantıksal köprüler kurulmasını hedefleyen bir eğitim şeklidir. Şeklinde yorumunu yaparlarken, sanat eğitimcisi Özsoy (2015, s. 21) ise; görsel sanatlar eğitimi sanat ile bilimin buluştuğu bir alandır. Şeklinde yorumunu yapmıştır. Görsel sanatlar eğitimi örgün eğitimin başı olan anaokulundan tutun üniversite düzeyine kadar, gerekse boş zamanların güzel değerlendirilmesi için müzelerde ve sanat galerilerinde, 20. yüzyıl ve sonrasında da bilim ve teknoloji çağı olarak değerlendirilen 21. yüzyılın en önemli eğitim ve kültür alanı olmayı başarmıştır. Yüzyılın en önemli kültür alanı olmayı başaran görsel sanatlar eğitiminin ise, toplum için ne kadar önemli ve gerekli olduğu şüphe götürmez bir gerçekliktir.

2.5.1. Görsel Sanatlar Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği

Her toplumda olduğu gibi bizim yaşadığımız toplumda da görsel sanatlar vazgeçilmez bir yere sahiptir. Resim yapmak ya da yoğrulabilen bir maddeyle uğraşmak, el kaslarının tutma ve kavrama olgunluğuna eren her çocuğun kendini huzurlu ve mutlu hissettiği anlardan biri olduğunu söylemek mümkündür. Çocuk eline sanat malzemesini aldığı gibi farklı bir dünyaya dalar, bütün sıkıntılarını adeta unuttur. Bu durum yetişkinler için de geçerliliğini korur. Sanat insanı aynı anda farklı boyutlarda yaşamaya sevk eder. Çünkü sanatla uğraşırken sanatın öznesi durumunu aşarak, adeta sanatın nesnesi durumuna geçip farklı boyutlara geçme hissi yaşanabilir.

Görsel Sanatlar Eğitimi okullarımızda genel eğitimin bir parçası olup kendine has yol, yöntem ve teknikleri olan, çocuğun iç dünyasına nüfus ederek çocuğun kendini bilişsel, duyuşsal ve bedensel olarak ifade edebildiği çok yönlü bir sanatsal alandır. Görsel sanatlar dersi özellikle okul öncesi ve ilkökul çağındaki çocukların doğal törpülenmemiş duygularından ve dış faktörlere açık hassas yapılarından dolayı bu dersi alabilecekleri en uygun dönem olarak düşünülebilir. Görsel sanatlar eğitimi çocuğun sanatsal etkinlikler

yaparak, kendini özgür hissettiği, insani bakış açısıyla duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesini sağlayan, önemli ve sonsuz bir kaynaktır (Arut, 2020, s. 261).

Bir görsel sanat eseri insanın iç dünyasını, düşüncesini, algısını ve yaratıcı hayallerini yansıtmanın yanında, insanı hassaslaştırarak yaşantımıza his ve canlılık katabilir (Özsoy, 2015, s. 31). Günümüzün modern eğitim sisteminde öğrenciden beklenen bilgi ve kabiliyeti sentezleyerek bu bilgi ve kabiliyeti gerek gördüğü yerde farklı alanlarda transfer edebilme olgunluğuna erişebilmesidir. Bu durumun gerçekleşebilmesi için dünyayı kavrama ve algılama biçiminin sanatsal yaratıcılık süzgecinden geçmesi gerekiyor. Bunun için de sanat eğitimi almış olmak gerekiyor (Gökay, 2020, s. 13).

Görsel sanatlar insanı hassaslaştırmanın yanında, insanın hayatına renk ve devingenlik de katar. Kendimizle beraber yaşadığımız toplumun yansımasını somutlaştırarak göz önüne serer. Görsel sanatlar olmadan belki de yaşam alanlarımızı oluşturan mimari, mimari eserlerin içindeki resimler, heykeller, seramikler, çiniler vitraylar olmazdı. Peyzajlar, minyatürler, birbiriyle uyumlu çevre düzenlemeleri de olmazdı. Kısacası görsel sanatlar olmaksızın hayatın renklerini ve biçimlerini kimse hayal bile edemezdi (Özsoy, 2015, s. 31).

Görsel sanatlar eğitiminin bireysel olarak kişiye kendi özel yeteneklerinin farkına varmaktan tutun, analiz ve sentez yeteneğini geliştirmeye, yaratıcılığını geliştirerek ulusal ve evrensel değerlerin farkına varmaya, kendi duygu ve düşüncelerini kontrol ederek kendine ve çevresine saygı duymaya kadar akla gelebilecek birçok şey kazandırdığını söylemek yerinde olacaktır. Görsel sanatlar eğitimi, kişinin algı kanallarını güçlü tutup, yine çevreye karşı daha duyarlı olmayı öğretirken, olayları ve durumları sanatsal bir anlatım biçiminde yorumlayabilir. Estetik olarak tarihten günümüze kalan eserleri sevmeye ve koruma, olaylara ve durumlara farklı bir bakış açısıyla bakarak, doğru bir şekilde yeniden inşa edebilme gibi durumları kazandırabilir. Görsel sanatlar dersi kişiye yapacağı tasarımlarda en uygun teknik, araç ve gereçleri bulmada yardımcı olurken, zamandan da tasarruf yapar. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, görsel sanatlar dersinin, önemli ve gerekli olduğu gerçeği bir kez daha anlaşılabilir.

2.5.2. Bir İletişim Aracı Olarak Görsel Sanatlar

Bir görsel iletişim aracı olarak görsel sanatlar günümüzde çok önemli bir yere sahiptir. İnsan belleğini direkt etkileyen ve kalıcılık sağlayan görseller yaşamın her alanında karşılaştığımız, içli dışlı olduğumuz durumlardır. Yaşadığımız çevrede bilginin anlaşılabilir yorumlanabilmesi ve iyi bir iletişim sağlanması için bilginin görsel olarak organize edilerek

görselleştirilmesi gerekir (Yazar, 2016, s. 509). İlk atalarımız bile iletişim kurmak için görsel sanatlara başvurmuşlardır. Konuşma ve yazıdan önce bile insanların kendi aralarında görsellerle iletişime geçtikleri düşünülebilir. Keza, Özdemir (2021, s. 827)' de bu durumu şu şekilde açıklamıştır; Paleolitik Çağ'dan kalma mağara resimlerini kendiliğinden yapılmış sıradan resimler olarak değerlendirmemek gerekiyor. Çünkü o dönem insanların çizmiş olduğu bu resimler maddi beklentilerden ziyade manevi bir yoğunlukla çizilmişlerdir. Bu muazzam resimleri yapan insanların gayesi, öbür dünyaya hazırlık yaparak, kendilerini bu dünyada görünür kılmaktır. Buradan Paleolitik Dönem insanının bile üretmiş olduğu bu resimlerin yapılış amacının bir nevi iletişim kurma güdüsünden kaynaklandığı söylenebilir. Bu çalışmaların günümüze kadar gelebilmiş olmasıyla beraber, bugün insanların o dönemin koşulları, yaşam biçimi gibi konularda yorumlar yapabilmesi, bu resimleri yapan kişilerin amaçlarına ulaştıklarının en büyük göstergesidir.

Alfabe diye bir şey ortada yokken insanlar çizimlerle desenler yapmış ve aralarındaki iletişimi kuvvetlendirmişlerdir. Bugün iletişimin en büyük destekçisi olan reklam sektörü görsel iletiler sayesinde iş görüyor. Günümüzün en güçlü iletişim araçları olan televizyon reklamları, ürünlerin ambalajları ve ticaretin bütün diğer alanları sanatın dili sayesinde çarkını çevirebiliyor dersek yerinde olacaktır. Bu derece güçlü olan görsel dil günlük yaşantımızın en vazgeçilmez iletişim aracıdır (Özsoy, 2015, s. 32).

Eskiye nazaran çok daha hızlı gelişen sanatsal etkinlikler, teknoloji ve iletişimdeki soluksuz ilerleyen gelişmeleri de içine katarak, farkına varmasalar bile insanların ilgilerini istedikleri yere manipüle ederek politik, ticari ve sosyal açıdan görsel bir izlenim bombardımanına tutmaktadır (Gökay, 2020, s. 13). Olaya bu pencereden bakıldığı zaman görsel sanatların toplumun içine ne derece entegre olduğunu ve toplumun iletişiminde ne kadar etkili bir güce sahip olduğunun farkına varılabilir.

Öğrenciler, görsel sanatlar öğretim programı sayesinde bu alanla ilgili gündemdeki faaliyetleri yakından izleme şansını yakalayarak, görsel sanatlarla ilgili konferanslara, seminerlere ve sergilere katılım sağlayabilirler. Başkalarıyla iletişimde Türkçeyi iyi kullanarak iyi iletişim kuran kültürel çeşitliliğe saygılı bireyler olmayı öğrenirler. Ayrıca bu öğrenciler yaşadığı çevreyi seven, koruyan, doğaya saygılı ve duyarlı bir toplum yaratırlar (MEB, 2018, s.12).

Şayet insanlar görmüş oldukları şaheserler olan; Leonardo'nun Mona Lisa'sı, Michelangelo'nun Musa'sı, Mimar Sinan'ın Selimiye Cami'si, Levni'nin minyatürleri

hakkında konuşmasalardı, bu sanat eserleri böyle bir ihtişama sahip olamayacaklardı. Bu da görsel-estetik-yaratıcı zekâmızın tasarlayıcı bir dilinin olduğunu ve bu dili sürekli kullandığımızı ispatlıyor (Özsoy, 2015, s. 32).

2.5.3. Bir Anlatım Aracı Olarak Görsel Sanatlar

İnsanlar duygu ve düşüncelerini ifade etme aracı olarak şekil ve renkleri imgesel bir şekilde kullanmışlardır. Yaşadığımız sürece çevremizde iletişim halinde olduğumuz sayısız objelere, duygusal reflekslerimiz olmuştur. Sanatsal olan tecrübelerimiz doğrudan kişisel hislerimizle ilintili olanlarla iletişime geçerek, onların arıtılmasını sağlar (Özsoy, 2015, s. 33). Görsel sanatlar, öğrencinin kendi yeteneklerinin ayırına vararak, kendine güven duymasına ve gelişmesine vesile olur (Buyurgan & Buyurgan, 2022, s. 13). Çağımızın hastalığı haline gelen internet bağımlılığı ve teknolojik aletlerin hayatımıza girmesi, bunların kullanımının usulünü aşması insanların kendi özel alanlarına çekilmelerine neden olmuş, insanlar ilişki kurmak yerine, sanal alemde iletişime geçerek yalnızlaşmışlardır. Hatta bu durum bazı zamanlar kişinin hayatındaki en önemli eylem olmaya başlayarak ruhsal problemlerin yaşanması noktasına gelmiştir. Böyle bir yerde görsel sanatlar eğitime maruz kalan bireylerin kişisel yeteneklerinin farkına vararak, sanatın gerçek ifade ve anlatım gücünden istifade edip, sosyal ve ruhsal bir doygunluğa erişebileceği söylenebilir.

Sanatsal bir tecrübeye sahip kişi, yalnızlığını ve saldırganlığını anlatabilmenin pratik yolunu rahatlıkla bulabilir ve çevresel olarak kabul görebilir. Çünkü kişi kendini sanatıyla yaratıcı bir şekilde rahatlıkla ifade edebilir. Düşüncelerini, fikirlerini, duygu ve ruh durumunu ifade ederek meramını rahatlıkla yansıtabilir. Böylece özel bir anlatım üslubuyla kendini ifade ederek sanatın ayna misyonunu yerine getirmiş olur (Özsoy, 2015, s. 33).

Görsel sanatlar dersi sürekli ezbere dayalı bir ders olmaktan ziyade pratiğe dayalı bir ders olduğu için, öğrencinin sorgulama, tartışma ve yorumlama gücünü artırabilir. Ders pratiğine uygulamada aktif olarak katılım sağlayan öğrenci, etkin bir şekilde öğrenir ve öğrendiklerini başkasına anlatıp iletişim sağlamada kolaylık kazanabilir.

Öğrenci görsel sanatlar eğitimi sayesinde iç dünyasını zorlanmadan anlatarak, ruhsal reflekslerini anlaşılır bir dille ortaya koyar ve aynı zamanda bedenine saygı duyma bilincine erişir (Buyurgan & Buyurgan, 2022, s. 13). Özsoy (2015, s. 33)'da bu düşüncüyü şu şekilde anlatmıştır; öğrenci, başkalarına anlatmada sıkıntı yaşadığı bazı olay ve durumlar karşısında görsel sanatlar dersi sayesinde hem kendisiyle yüzleşme olanağı bulur, hem de bu sıkıntılarını anlatma aracını sanatsal çalışmaları sayesinde ifade edebilir. Böylece öğrenci akranlarına,

öğretmenine veya ailesine karşı hissettiği nefretini, kinini sanatsal bir tarzla ifade ederek, baskın olumsuz duygularını yumuşatmada önemli bir rol oynar. Bu şekliyle düşünüldüğü zaman aslında görsel sanatlar eğitiminin insana özgü olan ve kendi iradesi dışında gelişen bazı sosyolojik ve ruhsal kabarmalarını dizginleyerek, durgunlaştıran ve rehabilite edebilen bir güce sahip olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

2.5.4.Liselerde Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları

Sanat eğitimine birebir temas eden öğrenciler, kendi kültürlerinin dışındaki kültürlerin de zaman içinde ürettikleri sanatsal formları ve bu formların dillendirdiği anlamı yorumlayıp değerlendirme becerisi kazandırır. Öğrenciler kendilerini ifade ederken veya bir şeye açıklık getirmeye çalışırken değerlendirmiş oldukları sanat eserleri de onlara anlatım hususunda destekleyici bir etki yaratır (Aksoy & Gürbüz, 2022). Sanat eğitimi dendiğinde ilk olarak insan aklına gelen görsel sanatlar eğitimi olur. Çevreye ve olaylara eleştirel ve estetik bir bakış açısı kazandırmanın yanında, bireyin bilgiyi sorgulayan, üreten bir yapıya sahip olabilmesi için görsel sanatlar eğitiminin önemi yadsınamayacak derecede büyük olduğu söylenebilir. Görsel sanatlar eğitimi almış bireyler; kendi kültürel değerleriyle uyumlu, sanatı hayat pratiğinde yaşayan ve uygulayan bireyler olarak yetişebilirler. Bunun yanında evrensel değerleri anlayan ve saygı duyan bireyler olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Görsel sanatlar eğitimi, öğrencinin sahip olduğu bilgi birikimini başka bilgilerle buluşmasına aracılık eden rahat bir yol olarak değerlendirilebilir. Bu hususta Alakuş & Mercin 2009, görsel sanatlar eğitimi, öğrencilerin ulaştıkları bilgileri günlük yaşantısındaki ve diğer derslerindeki bilgileri de harmanlayarak akla uygun bir şekilde transfer edip, yorumlamasına aracılık eden kapsamlı bir eğitim şeklidir, diyerek destekleyici düşüncelerde bulunmuşlardır. Görsel sanatlar dersinin öğrenciye olan katkısı düşünüldüğünde, eğitimin bütün kademelerinde zorunlu olarak verilmesi gerektiği gerçeğine ulaşılabilir. Ana sınıfından itibaren verilmesi gereken dersin, özellikle ergenliğin en yüksek seviyede etkisini gösterdiği lise döneminde, çocuğun kendini rahat ifade edebilmesi açısından çok daha gerekli olduğunu düşünmek akla ve mantığa uygun düşebilir.

Liselerde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Sanatla ilgili bilgi elde etmeleri,
2. Sanatsal bir bakış açısıyla bakarak malzemelerden özgün yapıtlar elde etmeleri,

3. Oluşturacağı sanatsal ürünler için görsel algılarını geliştirip, doğru gözlemler yapabilmeleri,

4. Görsel sanatları ilgilendiren temel sanat terimlerini öğrenmenin yanında, sanatın yöntem ve teknikleri hususunda da pratik beceriler kazanabilmeleri,

5. Sanatın geçmişten günümüze, insanlara tarihsel ve düşünsel olarak evrensel düzeyde kattıklarını bilip ve bu anlamda güzel sanatların olmazsa olmaz önemini kavrayabilmeleri,

6. Doğa sevgisini içselleştiren, insan hak ve hukukunu tanıyan, çevreye ve doğaya duyarlı, milli ve manevi değerlere evrensel bir perspektifte bakabilen kişiler yetiştirmeyi hedeflemek gibi amaçları edinmiştir (Bkz. MEB. 2018, s. 11).

2.5.5.Liselerde Görsel Sanatlar Eğitimi ve Programı

Liselerin 9. sınıfından başlayarak 12. Sınıfına kadar görsel sanatlar dersi öğretim programının öğrenme alanının içinde yer alan programda 9. sınıftan 12. sınıfa kadar *Sanat Eleştirisi ve Estetik, Kültürel Miras ve Görsel Sanatlarda Biçimlendirme* isimleriyle üç alan belirlenmiştir. Bu alanları içine alan teorik bilgilerin yanında pratiğe dayalı çalışmalar da bulunmaktadır (Bkz. MEB, 2018, s. 15-25). Aşağıda liselerde görsel sanatlar dersinin kazanım sayısına, ders saatine ve yüzdelik oranına göre tabloları verilmiştir.

Tablo 1: 9.Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu.

Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Yüzdelik Oranı
Sanat Eleştirisi ve Estetik	12	8	11
Kültürel Miras	5	4	6
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	29	60	83
Toplam	46	72	100

Tablo 1 incelendiğinde; 9. Sınıf görsel sanatlar eğitimi programında *Sanat Eleştirisi ve Estetik* öğrenme alanı ile ilgili toplamda 12 adet kazanımın olduğu ve ders saatinin 8 saat ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Bununla beraber söz konusu öğrenme alanının yüzdelik

oranının da toplam kazanım oranının % 11'i olduğu görülmektedir. *Kültürel Miras* öğrenme alanında; kazanım sayısının 5 olduğu, ders saatinin 4, yüzdeler oranının ise 6 olduğu görülmektedir. Dersin Biçimlendirme alanında ise, kazanım sayısının 29, ders saati sayısının 60 ve yüzdeler oranının ise % 83 olduğu görülmektedir. Son olarak ta toplamda; kazanım sayısının 46, ders saatinin 72 ve yüzdeler olarak ta % 100'e tekabül ettiği görülmektedir.

Tablo 2: 10. Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Yüzdeler Oranı
Sanat Eleştirisi ve Estetik	15	25	35
Kültürel Miras	3	5	7
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	10	42	58
Toplam	28	72	100

Tablo 2'de yer alan 10. Sınıflara ait programda, *Sanat Eleştirisi ve Estetiğin* kazanım sayısı 15, ders saati 25 ve yüzdeler oranının % 35 olduğu görülmüyor. *Kültürel Miras* alanının kazanım sayısının 3, ders saatinin 5 ve yüzdeler oranının % 7 olduğu görülmüyor. Yine öğrenme alanı sütununda yer alan *Görsel Sanatlarda Biçimlendirme* de ise, kazanım sayısı 10, ders saati 42 ve yüzdeler oranı ise % 58 dir. Toplamda ise kazanım sayısının 28, ders saatinin 72 ve toplam oranın ise % 100 olduğu okunabilir.

Tablo 3: 11. Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Yüzdeler Oranı
Sanat Eleştirisi ve Estetik	5	8	11
Kültürel Miras	3	4	6
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	12	60	83
Toplam	20	72	100

Tablo 3 incelendiğinde; 11. Sınıf görsel sanatlar eğitimi programında *Sanat Eleştirisi ve Estetik* öğrenme alanı ile ilgili toplamda 5 tane kazanımın olduğu ve ders saatinin 8 saat olduğu görülmektedir. Bununla beraber söz konusu öğrenme alanının yüzdelik oranının da toplam kazanım oranının % 11'i olduğu görülmektedir. *Kültürel Miras* öğrenme alanında; kazanım sayısının 3 olduğu, ders saatinin 4, yüzdelik oranının ise 6 olduğu görülmektedir. *Görsel Sanatlarda Biçimlendirme* alanında ise, kazanım sayısının 12, ders saati sayısının 60 ve yüzdelik oranının ise % 83 olduğu görülmektedir. Son olarak ta toplamda; kazanım sayısının 20, ders saatinin 72 ve yüzdelik olarak ta % 100'e denk geldiği görülebilir.

Tablo 4: 12. Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Yüzdelik Oranı
Sanat Eleştirisi ve Estetik	3	5	7
Kültürel Miras	4	9	12
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	18	58	81
Toplam	25	72	100

Tablo 4'e bakıldığında; 12. sınıf görsel sanatlar eğitimi programında, *Sanat Eleştirisi ve Estetik* öğrenme alanı ile ilgili 3 adet kazanımın olduğu ve ders saatinin 5 saat ile sınırlandırıldığı görülebilir. Bununla beraber söz konusu öğrenme alanının yüzdelik oranının da toplam kazanım oranının % 7' si olduğu görülmektedir. *Kültürel Miras* öğrenme alanında; kazanım sayısının 4 olduğu, ders saatinin 9, yüzdelik oranının ise 12 olduğu görülmektedir. *Görsel Sanatlarda Biçimlendirme* alanında ise, kazanım sayısının 18, ders saati sayısının 58 ve yüzdelik oranının ise % 81 olduğu tespit edilebilir. Son olarak ta toplamda; kazanım sayısının 25, ders saatinin 72 ve yüzdelik olarak ta % 100' olduğu görülmektedir.

2.5.6. Fen Liselerinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi

Teknolojinin gün geçtikçe üzerine yeni şeyler ekleyerek bambaşka bir boyuta ulaştığı günümüzde, buna paralel olarak ta üzerine araştırma ve inceleme yapılacak alanlar fazlasıyla dağılım göstermiştir. Bu nedenle de fen bilimlerine olan ihtiyacın artmasına neden olmuştur. Bir ülkenin modern teknolojilere ve bilimsel gelişmelere karşı hassas olması o ülkenin kültür

seviyesinin artmasında önemli bir rol oynayacaktır. Toplumu oluşturan bireylerin bilimsel gelişmelerle içli dışlı olması ve bilimi yaşayarak uygulayarak hayatının bir rutini haline getirmesi fen ve teknoloji eğitimiyle direkt bağlantılıdır (Meydan, 2020). 20.Yüzyılın başlarına doğru batı ülkelerinde fen bilimlerine verilen önemle beraber bilimsel anlamda kendini gösteren ilerleme hamleleri Türk Milli Eğitiminin de ilgisini üzerine çekmiştir (Çilenti, 1985). Bu döneme yakın bir dönemde Ford Vakfı ile Milli Eğitim Bakanlığının aralarında düzenledikleri ortaklaşa bir sözleşmeyle Türkiye’de bir fen lisesi projesinin temelleri atılmıştır. Bu proje Amerika’daki Florida Üniversitesi ile Türkiye’deki üniversiteler ve MEB. Tarafından birlikte yürütülecekti. Bu bağlamda Türkiye’de liselerde fen ve teknoloji alanında eğitimin ilk kıvılcımı özel bir lisede ateşlenecek ve bu kıvılcım zamanla yurdun her yanına dağılacaktı (Ayas, Özmen, Demircioğlu, ve Sağlam, 1999; Demirbaş, Soylu, 2000). Ankara’da, Ankara Fen Lisesi adıyla açılan ve 300 mevcut öğrenciye sahip olan bu okul, 1964 yılında açıldı (Ünal, Coştu, & Karataş, 2004, s.190).

Öğrenim süresi dört yıl olan fen liseleri yatılı veya gündüzlü olarak eğitimlerini sürdüren okullardır. Bu okulların asıl amaçlarından biri de fen ve matematik alanında lisans programlarına yerleştirip bilim insanları yetiştirmektir. Sınıf mevcutları en fazla 30 olan fen liseleri bütün illerimizde bulunmaktadır. Önceleri merkezi yerleştirmeye öğrenci alan bu okullar, 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren Merkezi Sınav Puanı (MPS) ile öğrenci almaktadır. Bugün fen liseleri, proje okulları kapsamında yer almaktadır (URL-4, 2023).

Orta öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı fen liselerinde, 9 ve 10. sınıflarda haftada 2 saat zorunlu olarak Görsel Sanatlar/ Müzik derslerinden herhangi biri veya ikisi beraber verilmek zorunluluğu vardır. Bunun yanı sıra seçmeli Görsel Sanatlar olarak da bütün şube düzeylerinde 2 saat olarak verilebilir (Bkz. OGM, 2022).

2022-2023 Eğitim Öğretim yılına göre Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı fen liseleri istatistikleri şu şekildedir:

Tablo 5: *Fen Liseleri İstatistikleri Tablosu.*

Okul	Öğrenci	Spor Salonu	Kütüphane	Pansiyon
345	142.109	170	247	322
Derslik	Öğretmen	Laboratuvar	Z Kütüphane	Pansiyon Kapasitesi
6.137	9.951	847	93	67.771

Bu veriler 01.11.2022 tarihli e-Okul verilerine göre düzenlenmiştir.

Tablo 5'e bakıldığında; Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan toplamda 345 fen lisesi okulu bulunurken, bu okulların sahip olduğu derslik sayısı ise 6.137 'dir. Bu okullarda eğitim veren öğretmen sayısı 9.951 iken, bu öğretmenlerin eğitim verdiği öğrenci sayısı ise; 142.109 'dur. Ayrıca bu fen liselerinde, 170 spor salonu, 847 laboratuvar, 247 kütüphane, 93 Z Kütüphane ve 67.771 kapasiteli 322 pansiyon bulunmaktadır (OGM, 2022).

Milli Eğitimin 2006 yılında yayınlanan Fen Liseleri yönetmeliğinin 6. Maddesinde de, fen liselerinin kuruluş amaçları şöyle sıralanmıştır:

- Zekâları fen ve matematiğe daha yatkın olan lise seviyesine gelmiş çocukların, üniversite eğitimlerini bu yönde almaları ve bu yeteneklerini göz önünde bulundurarak mesleklere yöneltip hazırlamayı
- İleride ülkenin gereksinim duyduğu matematik ve fen alanlarındaki bilim insanlarını yetiştirmeyi
- Çocukların araştırıp incelemeyi hayatlarının bir parçası haline getirerek, bilimi ve teknolojiyi seven, ilgilenen ve yeni buluşlar yapan gençlerin yetişmesini sağlayan koşullar oluşturmayı
- Teknolojiye hüküm edebilen, elde ettikleri bilgilerin üzerine yeni bilgiler inşa edebilen ve bu bilgileri yöneterek projeler üreten bireyler yetiştirmeyi
- Öğrencilerin yeni bilimsel teknolojiyi yakından takip edip bilimsel incelemeler yaparak yabancı dilde gelişim göstermelerine destek olmayı hedeflemektedir (URL-5, 2023).

2.6. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında, Fen lisesi öğrencilerine yönelik alanyazında yer alan çalışmalara yer verilmiştir.

Başdemir (2022)' in yapmış olduğu yüksek lisans tezinde, lise öğrencilerinin spor yapma alışkanlıkları ve süreleri ile yaşam doyumlarıyla mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada, 136 kız ve 116 erkek olmak üzere toplam 252 fen lisesi ve spor lisesi öğrencisi çalışma grubu olarak seçilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak veriler spss 22,0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden, parametrik testler kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin mutluluk düzeyleri ve yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanında okul, cinsiyet ve günlük spor yapma oranı ile mutluluk düzeyi arasında da anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Benzer bir şekilde, sınıf düzeyi ve haftada spora ayrılan süre gibi değişkenlere göre yapılan analizlerde de her iki değişken arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Aydemir (2022)'in yaptığı yüksek lisans tezinin amacı, fen lisesi öğrencilerinin sosyal dışlanma durumları ile sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın katılımcılarını Mersin ili fen lisesinde öğrenim görmekte olan 448 öğrenci oluşturmaktadır. Bu katılımcılardan 245'i kız 203'ü de erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın verilerini elde etmek amacıyla Sosyal Dışlanma Ölçeği, Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu gibi üç ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler ANOVA, tukey çoklu karşılaştırma, ki-kare ve t-testi analizleriyle analiz edilerek bulgulara sunulmuştur. Araştırmada, sosyal medya kullanmanın, dışlanma düzeyleri ve sosyal dışlanma ölçeğinin bir alt boyutu olarak karşımıza çıkan görmezden gelinme, sosyal medya kullanım türleri, amaçları, sosyal medya kullanırken geçirilen sürelerin cinsiyete, sınıf düzeyi değişkenlerine göre değişip değişmediğine yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Bunun yanında, öğrencilerin kullanmış oldukları sosyal medya türlerine ve bu mecraları kullanım süreleriyle ilgili bulgulara da ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak, sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre, kız öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit

edilmiştir. Öte yandan, sosyal dışlanma ve görmezden gelinme gibi değişkenlerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği de tespit edilmiştir. Sosyal medya mecralarından sadece Whatsapp'ta geçirilen ortalama sürenin her iki grup arasında anlamlı bir farklılaşmayı ortaya koymuştur. Tukey çoklu karşılaştırma analizine göre 10. sınıf öğrencilerinin 9. sınıf öğrencilerine göre daha fazla Whatsapp kullandıkları tespit edilmiştir. Bu durum diğer sosyal platformlar için gözlemlenmemiştir.

Toker (2020)'in yapmış olduğu yüksek lisans araştırmasında, başarı düzeyleriyle bilinen fen lisesi öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersine yönelik bakış açılarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, DKAB dersinin işlevsel yönünü geliştirip, DKAB dersinin mevcut durumunu tespit ederek dersle ilgili yapılan yanlışların ve eksikliklerin tespit edildikten sonra, bunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında, Sivas ilinde 2018-2019 öğretim yılı içerisinde, il merkezi ve ilçelerdeki fen liselerinde öğrenim görmekte olan toplam 347 öğrenciden veri toplanmıştır. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu ve anket ile toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22,0 Paket programıyla analiz edilerek bulgulara sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda, DKAB dersinin öğrencilerin dini duygu ve düşüncelerini olumlu yönde etkilediği ve bu derste öğrendikleri bilgileri gerçek hayatlarında pratiğe döktükleri görülmüştür. Ayrıca DKAB dersinin öğrencilerin merhamet, adalet, ahlâk, yardımlaşma, saygı ve sevgi, peygamberimizi model alma, iyilik ve dinini tanımaya yönündeki konularda olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Yamak (2019)'ın yapmış olduğu yüksek lisan araştırmasında, fen lisesi öğrencilerinin biyoloji dersine yönelik öz-yeterlik ve tutumlarına etki eden faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel ve nicel verilerin beraber ele alındığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmada kişisel bilgi formu, Biyoloji bilimine ve dersine yönelik tutum ölçeği ve Biyoloji Öz-Yeterlik ölçekleri gibi veri toplama araçları kullanılmıştır. Nitel verilerin toplanması için de, yarı yapılandırılmış görüşme aracılığıyla 36 öğrenciden veriler toplanmıştır. Araştırmanın bulguları ışığında, fen lisesi öğrencilerinin biyoloji dersine yönelik tutumlarıyla öz-yeterliklerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre, bu durumu, biyoloji dersindeki yabancı terimler, konu sayısının çok olması, konu içeriklerinin çok olması, dersin işleniş şekli, terimler arasında bağlantı kuramama ve öğretmenin ders işleme stili gibi nedenlere bağladıkları görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak öneriler sunulmuştur.

Şadan (2017)'ın yapmış olduğu yüksek lisans araştırmasında, Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin görsel ispat geliştirme süreçlerinin analiz edilmesi ve matematik öğrenme süreci içerisinde görsel ispatın kullanımına yönelik bir uygulama yapmak amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İzmir Fen Lisesinde öğrenim görmekte olan 6 tane 11. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan Öğretim Deneyi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizinde geriye dönük (retrospective) ve ileriye dönük (prospective) analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan her uygulamanın ardından ileriye dönük analizler yapılarak sonraki uygulamaya bu analizler temel alınarak devam edilmiştir. Böylelikle öğrencilerin süreci deneyimleme ve geliştirme şekilleri ortaya konulmuştur. Ayrıca bu öğrencilerin görsel ispat geliştirme sürecinde yaşadıkları zorluklar ve yaptıkları hatalar da ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılan klinik görüşmelerde de söz konusu zorluklar ve hatalar giderilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde de öğrenciler, görsel ispat geliştirme sürecini oldukça yararlı bulduklarını, süreçten oldukça keyif aldıklarını ve görsel ispatların matematik sınıflarında sürekli kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeline, araştırmanın evrenine ve örneklemine, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemine değinilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nicel veri toplama yöntemlerinden tarama yöntemi kullanmıştır. Tarama modeli, mevcut bir durum ve ya geçmişte olmuş herhangi bir durum veya olguyu mevcut şekliyle ortaya koymayı hedefleyen bir araştırma modelidir (Köse, 2014, s. 111). Karasar (2018, s. 09) tarama modelinde araştırmanın konusunu oluşturan birey, olay veya nesnenin içinde bulunduğu koşulları değiştirmeden, söz konusu kavramları doğal haliyle anlamlandırılmaya çalışıldığını ifade etmiştir. Fraenkel ve Wallen (2006)'de, herhangi bir konu veya olayla ilgili, araştırmaya dâhil edilen katılımcılara ait fikir, ilgi, görüş, tutum gibi özellikleri temel alınarak yapılan araştırmaları tarama modeli olarak değerlendirmişlerdir. Bu araştırmaları da diğer araştırmalara göre daha büyük örneklemelerden veri toplamaya elverişli olarak değerlendirmişlerdir. Burada tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama genelde çok kişinin yer aldığı kitleler üzerinde uygulanan bir modeldir. Bu kitlede yer alan bireylerin görüş ve ya tutumları, ölçmeye ve betimlemeye çalışıldığı araştırmalardır (Karakaya, 2012, s.59). Betimsel tarama, değişik toplulukların görüş ve olgularını ölçmek maksadıyla araştırmacıların sıklıkla başvurdukları bir yöntemdir (Değirmenci & Doğru, 2017). Karasar (2018) da betimsel tarama modelini, büyük topluluklarda olay ve olguları çözüme dayalı olarak araştırıldığı araştırmalar olarak tanımlar. Diğer bir yandan, Çepni (2012) betimsel taramada söz konusu olay, durum ya da problemde derinlemesine inilerek, bu olay, durum ya da problemin açığa kavuşturulması amaçlanır, şeklinde yorumlamıştır. Bu açıdan bakıldığında, araştırma grubunu oluşturan kitledeki bireyler, farklı okul, sınıf ve cinsiyet bağlamında değerlendirmeye alınarak, anket yoluyla görüşlerine başvurulmuştur. Bu yönüyle araştırmada derinlemesine inceleme yapılmış ve var olan durumu gün yüzüne çıkarmak amaçlanarak, betimsel tarama modeline başvurulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Bir araştırmanın evreni, araştırma sonuçlarının genelleyebildiği elemanların tümüdür. Bu elemanlar, ortak özelliği olan her türlü cansız veya canlı eleman gruplarından oluşabilir (Karasar, 2018, s. 147). Araştırma evreni ise, araştırmacıların farklı sınırlılıklardan ötürü

araştırmasını en iyi temsil edecek evren olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle araştırmacının ulaşabildiği evrendir. Araştırmayı yürüten araştırmacının, doğrudan veya seçmiş olduğu örnek küme üzerinde yapacağı gözlemler yoluyla grup hakkında görüşler sunacağı evren çalışma evreni olarak tanımlanır (Özkan, 2020, s. 81). Bilimsel araştırmalarda örneklem ise, araştırma evreninden belirli kurallar göz önünde bulundurularak seçilen küçük gruplardır. Evrenden örneklem seçme işlemine de “örnekleme” denilmektedir (Yeşil, 2014 s. 61). Gürbüz ve Şahin (2018, s. 125)’e göre örneklem, araştırma için belirlenen evren içerisinde bulunan birimler arasından sistematik bir şekilde seçilip araştırma evrenini temsil ettiği kabul edilen daha küçük kümeler olarak tanımlanmıştır. Bilimsel araştırmalarda örnekleme yöntemine gidilirken iki farklı örnekleme türü grubundan yararlanılmaktadır. Bu örnekleme gruplarından biri olasılığı bilinen örnekleme grupları, ikincisi ise olasılığı bilinmeyen örnekleme grubudur. Olasılığı bilinen örnekleme yöntemlerinde, örnekleme oluşturan her bir birimin örnekleme seçilmek için eşit ve bağımsız seçilme olasılığına sahip olması gerekmektedir (Kumar, 2015). Olasılığı bilinmeyen örneklem ise; daha çok araştırmanın amaçlarına bağlı olarak yönelinilen ya da merkeze alınan değişkenler bakımından zengin olma ya da zaman ve maddi anlamda ekonomiklik sunan örnekleme yöntemidir. Olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemi de kendi arasında sistematik örnekleme, uygun-kolaylıkla bulunabilen örnekleme ve amaçsal örnekleme yöntemi olarak üç başlık altında ele alınmaktadır (Özkan, 2020, s. 83-84). Uygun - Kolaylıkla bulunabilen örnekleme, araştırmacıya yakın çevrede bulunan, kolay ulaşılabilen ve araştırmaya katılmada gönüllü olan kişiler üzerinden yapılan örnekleme türüdür (Erkuş, 2009). Gürbüz ve Şahin (2018, s. 133). Araştırmacının araştırması için ihtiyaç duyduğu büyüklükteki örnekleme ulaşınca kadar, çevresinde kolaylıkla ulaşabileceği deneklerden veri toplama yoluna gitmesini uygun/kolay ulaşılabilen örnekleme yöntemi olarak tanımlamışlardır. Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın örnekleme 2022- 2023 eğitim öğretim yılında, Mardin ilinde bulunan fen liselerindeki 9. ve 10. sınıflardan seçilmiştir. Araştırmaya görsel sanatlar derslerini görmekte olan toplamda 435 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmada örnekleme seçimine gidilirken, zaman ve maliyet bakımından ekonomik olacağı düşüncesinden yola çıkılarak uygun - kolay ulaşılabilen örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Bu bağlamda; Mardin ilinde görev yapmakta olan araştırmacı, kendi çalıştığı Mardin Fen Lisesi ile Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde öğrenim gören 9. ve 10. sınıf öğrencilerini örneklem grubu olarak seçmiştir. Örneklemin bu iki okuldaki seçilmesinin başka bir nedeni de il bazında görsel sanatlar dersinin sadece bu okullarda veriliyor olmasıdır.

Tablo 6: Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri

Okul	9.sınıf	10. Sınıf	Kadın	Erkek
Mardin Fen Lisesi	125	113	108	130
Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi	95	103	96	101
Toplam: 435				

Tablo 6'ya bakıldığında Mardin Fen Lisesinde araştırmaya katılan 238 öğrenciden 125'ü 9. Sınıf, 113'ü de 10. sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Yine Mardin Fen Lisesinden katılım sağlayan öğrencilerin 108'i kadın, 130'u ise erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Aynı tabloda yer alan, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinden katılım sağlayan 198 öğrenciden; 95'i 9. sınıf, 103'ü ise 10. sınıf öğrencilerinden oluşurken, yine aynı lisenin katılım sağlayan öğrencilerinin, 96'sının kadın, 101'inin ise erkek öğrencilerden oluştuğu görülebilmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada verilerin toplanması için anket tekniği kullanılmıştır. Anket, bir konuyla ilgili sistematik bir biçimde veri toplamak amacıyla kullanılır. Anket yöntemiyle veri toplamada, önceden belirlenmiş katılımcılara önceden belirlenmiş bir dizi sorular sorularak veriler toplanır. Anket yöntemi farklı konularda veri toplamaya elverişli bir yöntem olarak bilinir (Şahin, 2014, s.125). Anket aracılığıyla elde edilen veriler, matematiksel istatistiklere dönüştürülme özelliğine sahiptir. Bu özelliğinden dolayı anket en çok kullanılan veri toplama yöntemidir. Anketler yoluyla katılımcıların tutum, görüş ve düşüncelerini belirlemek ve bunlarla ilgili çıkarımlar yaparak karşılaştırmalar yapmak mümkündür (Gürbüz & Şahin, 2018, s. 175). Bu araştırmada da Fen Lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerini istatistiksel olarak değerlendirmek amacıyla anket tekniğiyle veriler toplanmıştır. Anketin hazırlanması için; yapılan araştırmanın amacı ve hedefi göz önüne alınarak literatür taraması yapılarak 23 sorudan oluşan taslak bir anket oluşturulmuştur. Hazırlanan bu taslak anket dil bilgisi, yazım hataları ve anlam bütünlüğü bakımından uygunluğunu belirlemek amacıyla iki Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeninden yardım alınmış; söz konusu öğretmenlerden gelen dönütler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra, anket üç farklı üniversitede (Dicle Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesi) görev yapmakta olan beş alan uzmanına gönderilerek görüşleri alınmıştır. Bu uzmanların görüşleri doğrultusunda, konu bütünlüğü esas alınarak kapsam genişletilmesine

gidilmiştir. Daha sonra verilerin toplanması amacıyla, araştırmacı tarafından 18 sorudan oluşmakta olan anketin son hali oluşturulmuştur. Bu işlemler bittikten sonra, akademik başarısı fen lisesine en yakın olan Mardin Anadolu Lisesinde görsel sanatlar dersi gören 75 kişilik 9 ve 10. Sınıf öğrencisine anketin işlevselliğini ve güvenilirliğini ölçme maksadıyla uygulanmıştır. Aiken (1997; akt. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014:134) bu tür anketlerin ön uygulamasının, belirlenen örneklem büyüklüğünün yaklaşık %5'i kadar bir grupta yapılabileceğini ifade etmiştir. Yapılan ön uygulama anketinde herhangi bir aksaklık yaşanmadığı gözlemlenmiştir. Daha sonra uzman danışmanlığında ankete son biçimi verilmiş olup, anket sorunsuz bir şekilde tatbik edilmiştir.

Bu araştırmanın yapılabilmesi için düzenlenen anket formunda; bazı kişisel bilgilerin yanında, görsel sanatlar dersinin önemli ve faydalı görülüp görülmediği, derste yaratıcı ve eğlenceli etkinlikler yapılıp yapılmadığı, öğrencinin kendini ifade edebilmesi noktasında destekleyici bir etkisinin olup olmadığı sorularına yer verilmiş. Ayrıca görsel sanatlar dersinin usulüne ve amacına uygun olarak işlenmesinde engel oluşturabilecek olan öğrenci veli ve idare kaynaklı sorunları ortaya çıkarmaya yönelik sorulara da yer verilmiştir. Bu hususta fen lisesi öğrencilerinin üniversitelerin akademik başarı puanlarının yüksek olduğu bölümlere yerleşebilme kaygısının öğrenci, veli ve idare üzerinde yaratmış olduğu bir etkisinin olup olmadığına yönelik sorulara yer verilirken, dersin işlenişinde yaşanan süre ve içerikle ilgili problemleri ortaya koyma ve çözüm bulmaya yönelik sorulara da yer verilmiştir.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla geliştirilen anketin uygulanabilmesi amacıyla öncelikle 21.03.2023 tarihinde E-0044-467496 sayılı karar ile Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından uygunluk kararı alınmıştır. Anket kararı alındıktan sonra 31.03. 2023 tarihli ve 73.461.907 sayılı yazı ile Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden anket uygulama izni alınmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla hazırlanan anket, Mardin Fen Lisesi ve Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde (KMHKFL) öğrenim gören 9. ve 10. sınıf öğrencilerine, araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. Anket doldurma süresince araştırmacı öğrencilerle okulun sınıf - derslik ortamında kalmıştır. Her katılımcıya anket sorularını cevaplamaları için ortalama 20 dakika süre verilmiştir. Anketin uygulanmasında gönüllülük esasına göre hareket edilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin vermiş olduğu bilgiler araştırmacı tarafından gizli tutulmuştur. Anket

uygulama formları dağıtılırken gerekli açıklamalar yapılmış olup, öğrencilerin anket sorularını rahat ve hiç kimsenin tesiri altında kalmadan cevaplamaları sağlanmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında öncelikli olarak verilerde uç değer olup olmadığına bakılmıştır. Verilerin uç değerlerini incelemek için Z puanlarına bakılmıştır. Yapılan analiz neticesinde uç değerlerin olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında parametrik testler uygulanmıştır. Bu testleri uygulayabilmek için öncelikli olarak normallik testinin incelenmesi gerekmektedir. Araştırmanın katılımcı sayısı 50'den fazla olduğu için normallik için Kolmogorov-Smirnov testinin sonuçlarına bakılmıştır (Seçer, 2017). Yapılan analiz sonucunda verilerin normal dağılım sergilemediği tespit edilmiştir ($K-S=.059$, $p<.05$). Ho (2006) tarafından normalliğin sağlanmadığı durumlarda çarpıklık ve basıklık katsayılarının incelenmesi gerektiği önerilmiştir. Bachman (2004) çarpıklık ve basıklık değerlerinin $+2.00$ ile -2.00 arasında olması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan analiz neticesinde ölçeğin çarpıklık katsayısı $-.188$ ve standart hatası $.117$, basıklık katsayısı $.377$ ve standart hatası $.314$ bulunmuştur. Bu sonuçlara dayalı olarak, parametrik testlerden biri olan tek değişkenli normallik varsayımının karşılandığı ifade edilebilir. Araştırma kapsamında parametrik testlerden biri olan bağımsız örneklemeler student t-testi uygulanmıştır. Bu testin uygulanabilmesi için iki grubun rastlantısal ve puanlarının birbirinden bağımsız olması, tek değişkenli normalliğin sağlanması ve puanların temsil ettiği evrenlerin varyanslarının homojen olması varsayımlarının karşılanması gerekmektedir (Green & Salkind, 2014). Yapılan analizler neticesinde bu iki varsayımın karşılandığı tespit edilmiştir. Green & Salkind (2014) bağımsız örneklemeler student t-testinde d değerini 02 ve altını küçük, 05 ile 08 arasını orta, 08 ve üstünü yüksek etki büyüklüğü olarak ifade etmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların ortalama katılım düzeyi “*Kesinlikle katılmıyorum 1.00 – 1.80, Katılmıyorum 1.81 – 2.60, Kararsızım 2.61 – 3.40, Katılıyorum 3.41 – 4.20, Kesinlikle katılıyorum 4.21 – 5.00*” olarak belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgular alt amaçlar çerçevesinde sunulmuştur.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin sayıları okullarına göre, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre, oranları yüzdeleriyle beraber Tablo 7 de sunulmuştur.

Tablo 7: Okullara göre öğrencilerin sınıf ve cinsiyetlerine göre sayısal ve yüzde verilerinin karşılaştırılması chi square testi sonuçları

Veriler	Kızıltepe MHKFL N (%)	Mardin FL N (%)	P*
Cinsiyet			0.562
Erkek	101(51,5%)	130(56,3%)	
Kadın	96 (48,5%)	108(43,7%)	
Sınıf			0,387
9.sınıf	95(47,4%)	125(56,8%)	
10.sınıf	103(52,6%)	113(43,2%)	
Toplam: 435 Öğrenci			

*P<0,05 değerleri için sayısal ve yüzde verilerde Chi square testi anlamlıdır.

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi ile Mardin Fen Lisesinden 9. ve 10. sınıflarda öğrenim görmekte olan toplam 435 öğrencinin katıldığı görülmektedir. Bu öğrencilerden Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinden katılan öğrencilerin 101 (51,5%) inin erkek, 96 (48,5%)’inin de kadın katılımcılardan oluştuğu, Mardin Fen Lisesinden katılan öğrencilerin ise 130 (56,3%)’ünün erkek 108 (43,7%)’sinin de kadın katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Bu katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında ise, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinden 95 (47,4%) 9. sınıf öğrencisi ve 103 (52,6%) 10. sınıf öğrencisinin araştırmaya katıldığı görülmektedir. Mardin Fen Lisesinden ise 125 (56,8%) 9. sınıf ve 113 (43,2%) 10. sınıf öğrencisinin araştırmaya katıldığı görülmektedir.

4.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Öğrencilerin okul değişkenine göre anket sorularına verdikleri cevaplara yönelik t-testi sonuçları Tablo 8’ de sunulmuştur.

Tablo 8: Okullara göre öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları.

Veriler	Kızıltepe MHKFL (Ort. ± SS)	Mardin FL (Ort.± SS)	P**
S1. Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.	3,63±1,16	2,72±1,29	<0,001
S2. Görsel sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim.	3,75±1,10	2,74±1,17	<0.001
S3. Görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaparız.	4,06±1,17	3,05±1,23	<0.001
S4. Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.	3,92±1,18	3,12±1,25	<0.001
S5. Görsel sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır.	3,80±1,20	3,14±1,26	<0.001
S6. Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır	3,86±1,17	3,08±1,30	<0.001
S7. Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur.	3,29±1,20	2,54±1,24	<0.001
S8. Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerimdeki başarıyı artırır	2,62±1,31	1,98±1,10	<0.001
S9. Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim günlük yaşantıma katkı sunar.	3,12±1,24	2,44±1,15	<0.001
S10. İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim.	2,19±1,23	1,92±1,29	0.023

Tablo 8 'in devamı

S11. Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler.	3,88±1,26	3,95±1,37	0.599
S12. Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.	2,79±1,27	2,37±1,20	<0.001
S13. Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser.	2,63±1,32	2,71±1,26	0.540
S14. Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.	3,32±1,39	3,23±1,46	0.478
S15. Görsel sanatlar dersinin sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.	2,84±1,40	3,31±1,40	0.001
S16. Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum	2,06±1,23	2,58±1,37	<0.001
S17. Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum (tuval, palet, fırça, boya vb.)	2,82±1,33	2,86±1,52	0.752
S18. Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yeterlidir.	3,25±1,48	3,88±1,32	<0.001

** P<0,05 değerleri için ortalama ve standart sapma verilerde Student T-testi anlamlıdır.

Tablo 8 incelendiğinde, “*Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.*” Maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,63 ve standart sapmasının 1,16 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin ise verdikleri cevapların ortalamasının 2,72 standart sapmasının 1,29 olduğu ve p<005 (0,001) olduğu görülmektedir. Bu verilere dayalı olarak görsel sanatlar dersinin önemli bir ders olduğu bilinci bakımından Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. “*Görsel Sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim.*” Maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,75 standart sapmasının 1,10 olduğu Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ise ortalamasının 2,72 standart sapmasının 1,29 ve p<005 (0,001) olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ölçeğin bu maddesinde de Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencileri olumlu yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu bilgiler ışığında, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde faydalı şeyler yaptıklarına olan inancın yüksek olduğu söylenebilir. “*Görsel sanatlar dersinde*

eğlenceli etkinlikler yaparız.” maddesinde Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtların ortalamasının 4,06 standart sapmasının 1,17 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtların ise ortalamasının 3,05 standart sapmasının 1,23 ve $p<005$ (0.001) olduğu görülmüştür. Bu maddede de Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin görüşlerinde olumlu yönde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu bilgiler paralelinde her iki okulda öğrenim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersinde eğlenceli şeyler yaptıklarını ifade ettikleri, özellikle bu oranın Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevaplarda daha yüksek olduğu görülmüştür. “*Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtların ortalamasının 3,92 standart sapmasının da 1,18 olduğu görülmüşken, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin aynı soruya verdikleri cevapların ortalamasının 3,12 standart sapmasının 1,25 ve $p<005$ ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Bu değerler, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin görüşlerinde olumlu yönde, anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumda, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersinin yaratıcılıklarını geliştirdiğine olan inancın daha yüksek olduğu söylenebilir. “ *Görsel sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtların ortalamasının 3,80 standart sapmasının 1,20 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtların ortalamasının 3,14 standart sapmasının 1,26 olduğu ve $p<005$ ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Bu maddede Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu bilgilere dayalı olarak Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersinin özgün düşünme becerilerini geliştirdiğine olan inançlarının Mardin Fen Lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir. “*Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır*” maddesine, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,86 standart sapmasının 1,17 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,08 standart sapmasının 1,30 ve $p<005$ ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Bu maddede Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu verilerin, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersinin estetik bakış açılarını geliştirdiğine olan inançlarının Mardin Fen Lisesi öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu gösterir. “*Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların

ortalamasının 3,29 standart sapmasının 1,20 olduğu Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,54 standart sapmasının 1,24 ve $p<005$ ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Bu maddede Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu bilgilere göre Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde yaptıkları etkinliklerin kendilerini ifade etmelerine yardımcı olan etkinlikler olarak görme düşüncesinin Mardin Fen lisesinde öğrenim gören öğrencilere oranla daha yüksek olduğu söylenebilir. “*Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerimdeki başarıyı artırır.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,62 standart sapmasının 1,31 Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 1,98 standart sapmasının 1,10 ve $p<005$ ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Bu veriler Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin çoğunun görsel sanatlar dersinde öğrendikleri bilgilerin diğer derslerdeki başarılarını artırdığına olan inancın yüksek olduğu söylenebilir. “*Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim, günlük yaşantıma katkı sunar*”. maddesinde, Kızıltepe Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,12 standart sapmasının 1,24 olduğu Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,44 standart sapmasının 1,15 ve $p<005$ ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Bu veriler Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya koyar. Bu bilgiler doğrultusunda Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin çoğunun Görsel Sanatlar dersinde öğrendikleri bilgilerin günlük yaşantılarına katkı sağladığına olan inançlarının Mardin Fen Lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir. “*İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,19 standart sapmasının 1,23 olduğu Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 1,92 standart sapmasının 1,29 ve $p>005$ (0.023) olduğu görülmektedir. Bu veriler her iki fen lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda her iki okuldaki öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların ortalamalarının düşük olduğu ve bu ortalamaların birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda her iki okulda öğrenim gören öğrencilerin çoğunun ilerde görsel sanatlar ile ilgili herhangi bir çalışma alanında çalışmak istemedikleri söylenebilir. “*Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi

öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,88 standart sapmasının 1,26 olduğu Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,95 standart sapmasının 1,37 ve $p>005$ (0.599) olduğu görülmektedir. Bu verilere bakıldığında her iki fen lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülebilir. Bu veriler her iki okulda öğrenim gören öğrencilerin, bu maddeye verdikleri cevapların ortalamasının yüksek ve birbirine yakın değerlerde olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda her iki okulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin çoğunun görsel sanatlar dersinin notla ilişkilendirilmesinin yaratıcılıklarını olumsuz etkilediğini düşündükleri söylenebilir. “*Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,79 standart sapmasının 1,27 olduğu Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,37 standart sapmasının 1,20 ve $p<005$ ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Bu veriler Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin velilerinin lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu verilere bakıldığı vakit, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtların ortalamasının Mardin Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalamasından yüksek olmasına karşın her iki okuldaki öğrencilerin verdikleri ortalamaların da düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda her iki okulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin ailelerinin görsel sanatlar dersini gerekli bir ders olarak görmediği söylenebilir. Ancak, Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencileri velilerinin görsel sanatlar dersini gerekli bir ders olarak gördükleri düşüncesinin nispetten biraz daha yüksek olduğu söylenebilir. “*Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser.*” Maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi Öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,63 standart sapmasının 1,32 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının ise 2,71 standart sapmasının 1,26 ve $p>005$ (0.540) olduğu görülmektedir. Bu veriler her iki fen lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu verilere bakıldığında, her iki okuldaki öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalamalarının düşük ve birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda her iki okulun da idarelerinin görsel sanatlar dersini güçlü bir şekilde olmasa da önemsedikleri söylenebilir. “*Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.*” maddesinde Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,32 standart sapmasının 1,39 Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının ise 3,23 standart sapmasının 1,46 ve $p>005$ (0.478) olduğu görülmektedir. Bu veriler her iki fen lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtlar arasında anlamlı

bir fark olmadığını göstermektedir. Her iki okulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalamasının yüksek ve birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Bu bilgilere dayalı olarak, her iki okulda öğrenim gören öğrencilerin sınav kaygısından dolayı görsel sanatarlar dersinde yapılan çalışmalara etkili bir biçimde katılamadıkları söylenebilir. “*Görsel Sanatlar dersinin sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,84 standart sapmasının 1,40, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,31 standart sapmasının 1,40 ve $p < 0.005$ ($p < 0.001$) olduğu görülmektedir. Bu veriler Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin çoğunun görsel sanatlar dersini bir yetenek dersi olarak gördüğü söylenebilir. “*Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,06 standart sapmasının 1,23 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,58 standart sapmasının 1,37 ve $p < 0.005$ ($p < 0.001$) olduğu görülmektedir. Bu veriler Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu verilere bakıldığında, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtların ortalamasının daha yüksek olmasına rağmen, her iki okuldaki öğrencilerin bu maddeye verdikleri yanıtların ortalamalarının düşük olduğu görülmektedir. Bu durumda, her iki okuldaki öğrencilerin atölyedeki malzemeleri yeterli bulmadıkları söylenebilir. “*Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,82 standart sapmasının 1,33 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 2,86 standart sapmasının 1,52 ve $p > 0.005$ (0.752) olduğu görülmektedir. Bu veriler her iki fen lisesi öğrencilerinin verdikleri yanıtlar arasında, anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu verilere dayalı olarak, her iki okulun öğrencilerinin, bu maddeye verdikleri yanıtların ortalamasının, ortalamanın üzerinde ve birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda her iki okulda öğrenim gören öğrencilerin çoğunun ders için gerekli malzemeleri temin etmekte zorlandıkları söylenebilir. “*Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yeterlidir.*” maddesine Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,25 standart sapmasının 1,48 olduğu, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin verdikleri cevapların ortalamasının 3,88 standart sapmasının 1,32 ve $p < 0.005$ ($p < 0.001$) olduğu görülmektedir. Bu veriler Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu göstermektedir. Bu verilere dayalı

olarak Mardin Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin çoğunun görsel sanatlar dersi için ayrılan sürenin yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Ancak Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin bu maddeye verdikleri cevapların ortalaması, Mardin Fen Lisesi öğrencilerinin ortalamasından düşük olsa da, genel olarak, iki okulun da yüksek oranda olumlu görüş belirttikleri görülebilir.

4.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anket sorularına verdikleri cevaplara yönelik t-testi sonuçları Tablo 9 da sunulmuştur.

Tablo 9: Cinsiyet değişkenine göre öğrencileri anket sorularına verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları

Veriler	Erkek (Ort±SS)	Kadın (Ort±SS)	P**
S1. Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.	3,01±1,36	3,28±1,25	0,038
S2. Görsel sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim.	3,13±1,28	3,28±1,20	0,222
S3. Görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaparız.	3,48±1,28	3,54±1,27	0,675
S4. Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.	3,44±1,30	3,53±1,26	0,465
S5. Görsel sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır.	3,35±1,33	3,54±1,21	0,109
S6. Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır	3,28±1,31	3,60±1,28	0,012
S7. Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur.	2,82±1,27	2,95±1,28	0,283
S8. Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerimdeki başarıyı artırır	2,22±1,22	2,34±1,26	0,302
S9. Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim günlük yaşantıma katkı sunar.	2,63±1,27	2,87±1,20	0,045
S10. İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim.	1,99±1,17	2,11±1,36	0,321
S11. Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler.	3,90±1,37	3,93±1,26	0,784

Tablo 9' un devamı.

S12. Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.	2,48±1,28	2,66±1,20	0,146
S13. Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser	2,72±1,30	2,61±1,28	0,369
S14. Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.	3,19±1,42	3,37±1,43	0,181
S15. Görsel Sanatlar dersinin sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.	3,15±1,45	3,04±1,37	0,413
S16. Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum	2,42±1,36	2,26±1,30	0,216
S17. Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum (tuval, palet, fırça, boya vb.)	2,83±1,50	2,86±1,37	0,852
S18. Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yeterlidir.	3,60±1,47	3,60±1,38	0,998

** P<0,05 değerleri için ortalama ve standart sapma verilerde Student T testi anlamlıdır.

Tablo 9, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anket sorularına verdikleri cevapların ortalamalarını ve standart sapmalarını vermiştir. Tablonun ilk maddesi olan “*Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.*” şeklinde yöneltilen soruya erkek öğrencilerin verdiği cevapların ortalamasının, 3,01 standart sapmasının ise 1,36 olduğu, kadın öğrencilerin ise aynı soruya verdikleri cevapların ortalamasının 3.28 standart sapmalarının ise 1,25 olduğu, bunların yanı sıra $p > 0,05$ (0,038) olduğu görülmektedir. Bu veriler iki okulun öğrencileri arasında cinsiyet bağlamında anlamlı bir fark olmadığını ve iki cinsiyetin de dersi, önemli bir ders olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

“*Görsel Sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim*” şeklinde sorulan soruya; erkek öğrencilerin ortalaması, 3,13 standart sapması 1,28’dir. Buna karşılık, kadınların ortalaması 3,28 standart sapması ise 1,20 ve $P > 0,05$ (0,222) olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan veriler ışığında öğrenciler arasında cinsiyet bağlamında anlamlı bir fark gözlemlenmediği ve bütün öğrencilerin derste faydalı şeyler öğrendikleri yönünde bir sonuç çıktığı söylenebilir.

“*Görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaparız*”. şeklindeki maddede, erkeklerin ortalaması 3,48 standart sapması 1,28 iken, kadınların ortalaması 3,28 ve standart sapması 1,20’dir. $p > 0,05$ (0,675) olarak belirlenmiştir. Yine bu maddede de cinsiyet

bağlamında belirgin bir farklılık gözlemlenmemiş, erkek öğrenciler kadın öğrencilere nazaran daha çok olumlu görüş belirtse de, genel olarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun derste eğlenceli etkinlikler yaptıkları yönünde görüş belirtmişlerdir.

“Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.” maddesinde, erkeklerin ortalaması 3,44 standart sapması 1,30 kadınların ise, ortalaması 3,53 standart sapması 1,25 ve $p > 0,05$ (0,465) olarak bulunmuştur. Bu maddede de cinsiyetler bağlamında anlamlı bir farkın olmadığı, kadın öğrenciler erkeklere oranla biraz daha olumlu görüş bildirmiş olsalar da, öğrencilerin büyük çoğunluğunun görsel sanatlar dersinde yaratıcılıklarını geliştirecek etkinlikler yaptıkları söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır”. maddesinde de erkeklerin ortalaması, 3,35 standart sapması 1,33 ve kadınların ortalaması, 3,54 standart sapması 1,21 olarak görülürken, $p > 0,05$ (0,109) olarak görülüyor. Bu maddede de kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir görüş farkının olmadığı görülebilir. Ancak, kadınlar erkeklerle kıyaslandığında, biraz daha yüksek oranda olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır” şeklindeki maddede erkeklerin ortalaması, 3,28 standart sapması 1,33 olarak görülürken, kadınların ortalaması, 3,60 standart sapması 1,28 ve $p > 0,05$ (0,012) şeklindedir. Bu durumda kadınlar ile erkeklerin birbirine yakın görüş bildirmiş olsalar da, olumlu görüş bildiren kadın oranının oldukça yüksek olduğunu görmek mümkündür.

“Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur” maddesinde erkeklerin ortalaması 2,82 standart sapması 1,31 ve kadınların ortalaması 2,95 standart sapması 1,28 bunun yanı sıra, $p > 0,05$ (0,283) olduğu görülmektedir. Bu maddede kadınlar ile erkekler arasında belirgin bir görüş farkının olmadığı, iki tarafın da yakın oranda görüş belirttikleri söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerimdeki başarıyı artırır.” bu maddede de erkeklerin ortalaması 2,22 standart sapması 1,22 iken kadınların ortalaması 2,34 standart sapması 1,26’dır. Yine bu maddede $p > 0,05$ (0,302) olduğu görülmektedir. Burada da kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir farkın olmadığı, iki tarafın da görsel sanatlar dersinde öğrendikleri şeylerin, diğer derslerine ciddi bir etkisinin olmadığını düşündükleri söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim günlük yaşantıma katkı sunar.” bu maddeye yönelik erkeklerin görüşlerinin ortalaması 2,63 standart sapması 1,27 kadınların ortalaması 2,87 standart sapması 1,20 ve $p > 0,05$ (0,045) olarak görülebilir. Sonuç olarak bu maddede kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir görüş farkının olmadığı, ancak oranlama

yapıldığında kadınların erkeklere nispeten daha yüksek oranda olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.

“İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim.” bu maddede de erkeklerin ortalaması 1,99 standart sapması 1,17 iken, kadınların ortalaması 2,11 standart sapması 1,36 ve $p>005$ (0,321) olduğu görülmektedir. Burada da kadınlar ile erkeklerin yanıtları arasında anlamlı bir farkın olmadığı söylenebilir. Kadınlar ile erkekler yakın görüş bildirmiş olup, ileride görsel sanatlar ile ilgili bir meslekte çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir.

“Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler”. maddesinde, erkeklerin ortalaması 3,90 standart sapması 1,17 kadınların ortalaması 3,93 standart sapması 1,26 ve $p>005$ (0,784). Erkekler ile kadınlar görsel sanatlar dersinin notla ilişkilendirilmesi durumunda yaratıcılıklarını olumsuz etkilediği hususunda büyük bir oranla, yakın görüş bildirmişlerdir. Bu durumda, kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir görüş farkının olmadığı, görsel sanatlar dersinin notla ilişkilendirilmesi durumunda yaratıcılıklarını olumsuz etkilediği söylenebilir.

“Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.” Bu madde için, erkeklere ait ortalamasının 2,48 standart sapmanın 1,28 olduğu görülürken, kadınların ortalamasının 2,66 standart sapmasının 1,20 olduğu görülüyor. Diğer bir yandan $p>005$ (0,146) olduğu görülmektedir. Bu maddede de kadınlar ile erkekler arasında önemli bir görüş farkının olmadığı, öğrenci ailelerinin çoğunluğunun, görsel sanatlar dersinin gerekli bir ders olmadığını düşündükleri söylenebilir.

“Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser.” bu maddede erkeklerin ortalaması 2,72 standart sapması 1,30 kadınların ortalaması 2,61 standart sapması 1,28 ve $p>005$ (0,369). Kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir görüş farkının olmadığı, iki tarafın da benzer görüşler bildirdiği, ancak, az bir farkla, erkeklerin olumlu görüş oranının daha yüksek olduğu görülebilir.

“Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.” bu maddede erkeklerin ortalaması 3,19 standart sapması 1,42 kadınların ortalaması 3,37 standart sapmasının 1,43 ve $p>005$ (0,181) olduğu görülebilir. Bu durumda iki grup arasında anlamlı bir fark gözlemlenmediği, üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısının bütün öğrencilerde, etkili bir şekilde etkinlik yapmaya engel teşkil ettiği söylenebilir.

“Görsel Sanatlar dersinin sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.” erkek öğrencilerin ortalaması 3,15 standart sapması 1,45 kadınların ortalaması 3,04 standart sapması

1,37 ve $p>005$ (0,413) olduğu görülmektedir. Bu maddede de kadınlar ile erkekler arasında görüş bildirimi açısından anlamlı bir fark olmadığı ve öğrencilerin çok büyük bir kısmının görsel sanatlar dersini bir yetenek dersi olarak gördüğünü söylemek mümkündür.

“Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum.” Tablodaki bu maddede, erkeklerin ortalaması 2,42 standart sapmaları 1,36 kadınların ise ortalaması 2,26 standart sapmaları 1,30 iken, $p>005$ (0,216) olarak görülmektedir. Bu durumda, hem kadınların hem de erkeklerin atölyedeki malzemeleri yeterli bulmadıkları yönünde bir sonuç görmek mümkündür.

“Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum (tuval, palet, fırça, boya vb.)” Bu maddede erkeklerin ortalaması 2,83 standart sapması 1,50 kadınların ortalaması 2,86 standart sapması 1,37 ve $p>005$ (0,852) olarak bulunmuş. Kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı, iki gurubun da ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlandıkları sonucu çıkarılabilir.

“Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yeterlidir.” Tablo 9’un bu son maddesinde erkeklerin ortalaması 3,60 standart sapması 1,47 kadınların ortalaması 3,60 standart sapması 1,38 ve $p>005$ (0,998) olarak görülmektedir. Bu madde için, kadınlar ile erkekler arasında anlamlı bir görüş farklılığının olmadığı, iki taraf için de görsel sanatlar dersine ayrılan haftada 2 (iki) saatlik sürenin yeterli olduğu görüşünün hâkim olduğunu söylemek mümkündür.

4.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre anket sorularına verdikleri cevaplara yönelik t-testi sonuçları Tablo 10 da sunulmuştur.

Tablo 10: Sınıf değişkenine göre öğrencileri anket sorularına verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları

Veriler	9. Sınıf (Ort. $\pm$ SS)	10. Sınıf (Ort. $\pm$ SS)	P**
S1. Görsel Sanatlar dersi önemli bir derstir.	3,05 $\pm$ 1,30	3,21 $\pm$ 1,33	0,187
S2. Görsel Sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim.	3,20 $\pm$ 1,29	3,19 $\pm$ 1,20	0,909
S3. Görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaparız.	3,52 $\pm$ 1,24	3,50 $\pm$ 1,32	0,866
S4. Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.	3,49 $\pm$ 1,29	3,47 $\pm$ 1,28	0,869
S5. Görsel Sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır.	3,46 $\pm$ 1,29	3,54 $\pm$ 1,27	0,775

Tablo 10' un devamı.

S6. Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır	3,42±1,29	3,45±1,32	0,831
S7. Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur	2,87±1,29	2,89±1,27	0,834
S8. Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerimdeki başarıyı artırır.	2,26±1,22	2,28±1,26	0,858
S9. Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim günlük yaşantıma katkı sunar.	2,69±1,23	2,80±1,26	0,332
S10. İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim.	2,01±1,34	2,07±1,19	0,656
S11. Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler.	3,91±1,29	3,92±1,36	0,902
S12. Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.	2,47±1,24	2,65±1,25	0,143
S13. Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser	2,82±1,36	2,53±1,20	0,019
S14. Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.	3,27±1,45	3,27±1,41	0,964
S15. Görsel sanatlar dersini sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.	3,11±1,46	3,08±1,38	0,827
S16. Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum	2,32±1,34	2,37±1,33	0,686
S17. Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum (tuval, palet, fırça, boya vb.)	2,78±1,40	2,90±1,48	0,356
S18. Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yeterlidir.	3,79±1,35	3,40±1,47	0,004

** P<0,05 değerleri için ortalama ve standart sapma verilerde Student T testi anlamlıdır.

Tablo 10 da, sınıf değişkenine göre öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Tabloya bakıldığı zaman, “*Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.*” Maddesinde 9. Sınıfların ortalaması 3,05 standart sapması 1,30, 10. Sınıfların ortalaması 3,21 standart sapması 1,33 ve p>005 (0,187) olduğu görülmektedir.

Çıkan sonuçtan anlaşılacağı gibi; bu maddede sınıf değişkenine göre öğrenciler arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülebilir. Görsel sanatlar dersinin önemli bir ders olduğu hususunda hem 9 hem de 10. Sınıfların aynı görüşte olduklarını söylemek mümkün.

“Görsel Sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim.” maddesinde 9. sınıfların ortalaması 3,20 standart sapması 1,29, 10. sınıfların ortalaması 3,19 standart sapması 1,20 ve $p>005$ (0,909) olduğu görülebilir. Bu maddede de sınıf değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı, öğrencilerin büyük çoğunluğu, görsel sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrendikleri yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaparız.” bu maddeye yönelik yapılan görüş bildiriminde, 9. sınıfların ortalaması 3,52 standart sapması 1,24, 10. sınıfların ortalaması 3,50 standart sapması 1,32 ve $p>005$ (0,866) olduğu görülmektedir. Bu maddede de sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı ve öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaptıkları yönünde görüş bildirdikleri söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.” maddesinde 9. sınıfların ortalaması 3,49 standart sapması 1,29 10. sınıfların ise ortalamasının 3,47 standart sapmasının 1,28 $p>005$ (0,869) olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyine göre yapılan görüş bildiriminde, anlamlı bir farkın olmadığı, öğrencilerin çoğunun görsel sanatlar dersinde, yaratıcılıklarını geliştirecek etkinlikleri yaptıkları yönünde olumlu görüş bildikleri söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır.” maddesinde 9.sınıfların ortalaması 3,46 standart sapması 1,29 10. Sınıfların ortalamasının 3,54 standart sapmasının 1,32 ve $p>005$ (0,775) olduğu görülmektedir. Bu maddenin görüş bildiriminde de sınıf düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı, çoğu öğrencinin olumlu yönde görüş bildirdikleri söylenebilir.

“ Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır.” bu maddede 9. sınıfların ortalaması 3,28 standart sapması 1,31 10.sınıfların ortalaması 3,60 standart sapması 1,28 ve $p> 005$ (0,012) olduğu görülmektedir. Bu maddede de sınıf düzeyinde anlamlı bir fark olmasa da, 10. sınıf öğrencilerinin olumlu yönde daha yüksek oranda görüş bildirdikleri söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur.” bu maddeye yönelik yapılan görüş bildiriminde, 9. sınıfların ortalaması 2,82 standart sapması 1,27 10. sınıfların ortalaması 2,95 standart sapması 1,28 ve $p>005$ (0,283) olduğu

görülmektedir. Bu maddede de sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı ve öğrenci görüşlerinin olumlu yönde, birbirine yakın olduğu söylenebilir.

“Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerimdeki başarıyı artırır.” maddesinde 9. sınıfların ortalamasının 2,22 standart sapmasının 1,22 10. sınıfların ortalamasının 2,34 standart sapmasının 1,26 ve $p>005$ (0,302) olduğu görülebilir. Çıkan sonuca göre, bu maddede sınıf değişkenine göre öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığı ve görsel sanatlar dersinde öğrendikleri şeylerin diğer derslerindeki başarılarını artırmadığı hususunda hem 9 hem de 10. sınıfların görüşlerinin bir birine yakın olduğunu görmek mümkündür.

“Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim günlük yaşantıma katkı sunar.” maddesinde 9. sınıfların ortalaması 2,62 standart sapması 1,27 10. Sınıfların ise ortalamasının 2,87 standart sapmasının 1,20 ve $p>005$ (0,045) olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyine göre yapılan görüş bildiriminde, aralarında anlamlı bir farkın olmadığı, öğrencilerin çoğunluğunun görsel sanatlar dersinde öğrendikleri şeylerin günlük yaşantılarına katkı sağladığını düşündükleri söylenebilir.

“İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim.” maddesinde 9. sınıfların ortalaması 1,99 standart sapması 1,17 10. sınıfların ortalaması 2,11 standart sapması 1,36 ve $p>005$ (0,321) olduğu görülmektedir. Bu maddede de sınıf değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı, öğrencilerin büyük bir kısmı görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak istemedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler.” bu maddede 9. sınıfların ortalaması 3,90 standart sapması 1,37 10.sınıfların ortalaması 3,93 standart sapması 1,26 ve $p> 005$ (0,784) olduğu görülmektedir. Bu maddede de sınıf düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı, çoğu öğrencinin benzer görüş bildirerek, görsel sanatlar dersinin notla ilişkilendirmesinin yaratıcılıklarını olumsuz etkiledikleri yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.” maddesinde 9.sınıfların ortalaması 2,48 standart sapması 1,28 10. sınıfların ortalamasının 2,66 standart sapmasının 1,20 ve $p>005$ (0,146) olduğu görülür. Bu maddede 10. sınıflar ortalamasının biraz üzerinde olumlu görüş bildirirken, 9. sınıfların ise çoğunluğu olumsuz görüş bildirmişlerdir. Ancak, bu maddenin görüş bildiriminde sınıf düzeyine göre anlamlı bir farkın olmadığı, 9 ve 10. sınıf ortalamaları birbirine çok yakın olduğu için, öğrenci ailelerinin büyük bir kısmının görsel sanatlar dersini gerekli görmedikleri söylenebilir.

“Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser.” maddesinde 9. sınıfların ortalaması 2,72 standart sapması 1,30 10. sınıfların ortalaması 2,61 standart sapması 1,28 ve $p>005$ (0,369) olduğu görülebilir. Çıkan sonuçtan anlaşılabileceği gibi; bu maddede sınıf değişkenine göre öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığı, hem 9 hem de 10. sınıf öğrencilerinin yakın görüş bildirerek, okul idaresinin görsel sanatlar dersini, yüksek bir oranda olmasa da, önemsedikleri yönünde görüş bildirdikleri söylenebilir.

“Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.” bu maddede 9. sınıfların ortalaması 3,19 standart sapması 1,42 10.sınıfların ortalaması 3,37 standart sapması 1,43 ve $p> 005$ (0,181) olduğu görülmektedir. Bu maddede de sınıf düzeyinde anlamlı bir görüş farkının olmadığı, öğrencilerin üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısının, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmasını engellediği yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Görsel Sanatlar dersini sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.” maddesinde 9. sınıfların ortalamasının 3,11 standart sapmasının 1,46, 10. sınıfların ortalamasının 3,08 standart sapmasının 1,38 ve $p>005$ (0,827) olduğu görülebilir. Bu maddede sınıf değişkenine göre öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığı ve görsel sanatlar dersinin sadece bir yetenek dersi olduğu görüşünün hâkim olduğunu söylemek mümkün.

“Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum.” bu maddede 9. sınıfların ortalaması 2,32 standart sapması 1,34 10.sınıfların ortalaması 2,37 standart sapması 1,33 ve $p> 005$ (0,686) olduğu görülmektedir. Bu maddede de sınıf düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı, öğrencilerin büyük çoğunluğunun atölyedeki malzemeleri yetersiz buldukları yönünde görüş belirttikleri söylenebilir.

“Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum (tuval, palet, fırça, boya vb.)” bu maddede 9. sınıfların ortalaması 2,78 standart sapması 1,40, 10.sınıfların ortalaması 2,90 standart sapması 1,48 ve $p> 005$ (0,356) olduğu görülmektedir. Bu maddede de sınıf düzeyinde anlamlı bir görüş farkının olmadığı, çoğu öğrencinin benzer görüş bildirerek, görsel sanatlar dersi için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlandıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yeterlidir.” bu maddede 9. sınıfların ortalamasının 3,79 standart sapmasının 1,35 10. Sınıfların ortalamasının 3,40 standart sapmasının 1,47 ve $p<005$ (0,004) olduğu görülebilir. Çıkan sonuca göre, bu maddede

9.sınıflar lehine anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkün. 9.sınıflar, görsel sanatlar dersine ayrılan sürenin yeterliliği hususunda daha büyük oranda olumlu görüş bildirmişlerdir.

BÖLÜM V

5.TARTIŞMA

Öğrencilerin okul değişkenine göre ortalamaları ve standart sapmaları göz önüne alınarak yapılan anket değerlendirmesinde, görsel sanatlar dersinin önemi ve gerekliliği hususunda iki okulun da öğrencilerinin büyük çoğunluğu olumlu görüş belirtmişlerdir. Ancak, Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin Mardin Fen Lisesi öğrencilerinden daha yüksek bir oranda olumlu görüş belirttikleri görülmüştür. Yaratıcılık ve sanatsal beceri derecesinin, kişiden kişiye farklı olabileceği düşünüldüğü zaman ve görsel sanatlar dersinin sanatsal beceri ve yetenekten beslendiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda böyle bir sonucun ortaya çıkması doğal karşılanabilir. Görsel sanatlar dersi öğrencilerin yaratıcılıklarını, kendilerine olan güvenlerini, kendilerini ifade edebilme yeteneklerini geliştirdiği, aynı zamanda kendilerini mutlu ve huzurlu hissettirdiği için gibi nedenler, farklı okullarda benzer olumlu görüşlerin ortaya çıkmış olmasına neden olmuş olabilir. Nitekim, Avşar ve Soğancı (2011)'in yürütmüş oldukları araştırmalarında öğrencilerin, duygularını rahatça sanatsal ürünler aracılığıyla dışa vurabilmeleri ve istedikleri şeyleri yaratabilmeleri gibi durumlardan dolayı görsel sanatlar derslerini çok sevdiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifade araştırmanın bu bulgularını desteklediği söylenebilir. Aynı zamanda, Güneş (2016)' in araştırmasında, öğrencilerin dörtte üçü, görsel sanatlar dersinde kendilerini rahat ifade edebilecekleri etkinlikler yaptıkları için dersi sevdiklerini ifade etmişlerdir. Bu ifade araştırmanın bu sonucuyla örtüşmektedir. Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin daha yüksek oranda olumlu görüş belirtmesinin nedeni; okul, öğretmen, atölye ortamı gibi değişkenlerden etkilenmiş olabileceği gibi, aynı kültürel ve çevresel etmenlerin de etkisinin olabileceği söylenebilir. Kızıltepe ilçesinde, görsel sanatlar alanında her mahallede neredeyse bir resim kursunun olması ve hemen hemen her evde görsel sanatların her hangi bir alanı ile ilgili çalışan birilerinin olması böyle bir sonucun çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Aslan ve Gökdemir (2018) yaptıkları bir araştırmada, ailesinde görsel sanatlarla ilgilenen birilerinin olduğu öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik olumlu bir tutuma sahip oldukları ortaya konulmuştur. Diğer bir yandan, öğrencilerin liseye gelmeden önceki okullarda görsel sanatlar dersinde yaşadıkları deneyimler ve hazırbulunuşluk düzeyleri de derse yönelik olumlu görüş belirtmelerinde etkili olmuş olabileceği ifade edilebilir. Nitekim Uz (2012)'un “Gelişmiş Bölgelerde Bireyin Sanat ve Estetik Eğitiminde Çevre Etkisi” bildirisinde sanatla içli dışlı kültürel bir alt yapının olduğu

çevrelerdeki kişilerin sanata yönelik olumlu bir bakış açısı geliştirdiği ifade edilmiştir. Bu ifade, araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anket sorularında belirtmiş oldukları görüşler incelendiğinde, görsel sanatlar dersinin önemini ve gerekliliğini belirten maddelerde (*“Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.”*, *“Görsel Sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim.”*, *“Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.”*, *“Görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaparız.”*, *“Görsel sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır.”*, *“Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır.”*, *“Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur.”*, *“Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim günlük yaşantıma katkı sunar.”*, *“Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser.”*) iki cinsiyetin de olumlu yönde görüş ifade ettikleri ancak kadın öğrencilerin olumlu görüş oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, kadın öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik daha duyarlı ve daha ilgili oldukları söylenebilir. Kadınların erkeklerden daha duygusal bir yapıya sahip olmaları ve kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri görsel sanatlar dersini iyi bir iletişim aracı olarak görmelerinde etkili olmuş olabileceği düşünülebilir. Nitekim, Taşkesen ve Alpan (2018)’ın araştırmasında da lise öğrencilerinin kişilik özellikleri ve sanata olan ilgileri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmanın sonucunda, cinsiyet değişkenine göre sanata olan ilgide, kadın öğrencilerin lehine çok anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Ayrıca toplumda kız çocuklarına biçilen cinsiyet rolünden dolayı, kadınlarda el becerisinin kullanıldığı el işi ve sanatsal etkinliklere katılma isteklerinin geliştiği söylenebilir. Kara (2020), ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik öğrenme stilleri ve tutumlarını incelediği araştırmasında, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının çok daha yüksek olduğunu saptamıştır. Aynı zamanda Aslan ve Gökdemir (2018) de Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını inceledikleri bir çalışmada, kadın öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer bir şekilde Akgün (2015) tarafından yürütülen çalışmada da görsel sanatlar dersinde renk bilgisinin öğretilmesi konusunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla derse daha etkili katıldıkları ve konuyu daha iyi öğrendikleri tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine yönelik bütün bu ifadeler, araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre anket sorularında belirtmiş oldukları görüşler incelendiğinde, araştırmanın yürütüldüğü iki okulun sınıfları arasında anlamlı bir görüş farkının olmadığı, neredeyse bütün maddelerde öğrencilerin çok yakın oranda görüş belirttikleri görülebilir. Sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı bir değişken

olmamasının nedeni, bütün sınıf düzeylerinin aynı atölye ve kullanılacak araç- gereç gibi fiziksel koşulları paylaşıyor olmalarından kaynaklı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin yaş düzeyi olarak da birbirlerine yakın olan gruplar olması, bu iki sınıf düzeyi arasında görsel sanatlar dersine yönelik görüşlerinde anlamlı bir farkın olmamasında etkili olduğu söylenebilir. Akıncı' (2018) nın yapmış olduğu araştırmasında, sınıf değişkeni temel alınarak öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarına bakılmıştır. Araştırma sonucunda 9. ve 10. sınıfların derse yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark saptanmadığı, buna karşılık 9. ve 10. sınıfların tutumlarının 11. sınıfların tutumuna göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu ifadeler araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Sonuç olarak; görsel sanatlar dersine olan ilgiyi sınıf düzeyi gibi dışsal bir faktöre bağlı olarak değerlendirmenin doğru olmayacağı düşünülebilir. Çünkü görsel sanatlar dersinin içsel bir kavram olan ruhla ilişkilendirerek düşünmenin daha doğru bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Genel olarak araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; öğrencilerin okul, cinsiyet ve sınıf değişkenine göre görsel sanatlar dersi hakkında aşağıdaki gibi, olumsuz olarak değerlendirilebilecek görüşler de sundukları görülmüştür.

“İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim.” maddesine öğrencilerin büyük çoğunluğu olumsuz görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin böyle bir görüş belirtmelerinde, görsel sanatlarla ilgili iş bulma ve istihdam belirsizliği; görsel sanatlarla ilgili mesleklerin parasal açıdan riskli görülüp, daha çok iş garantili bölümlerin tercih edilmesi gibi nedenlerin yattığı söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin görsel sanatlar ve görsel sanatlarla bağlantılı meslekler hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları da görsel sanatlar ile ilgili meslek seçimine olumsuz bakmalarında etkili olabileceği düşünülebilir. Fen lisesi benzeri okullar genellikle velilerin büyük çoğunluğunun LGS sınavında çocuklarının kazanmasını istediği ve burada eğitim almasını istedikleri okullar niteliğinde olduğu bilinmektedir (Taşar, 2021, s. 205-224). Veliler öğrencilerde okul öncesi eğitim ve ilkokuldan başlayarak matematik ve fen alanlarına yönelmeleri gerektiği algısını oluşturmaktadırlar. Bu durum velilerin çocuklarını fen ve matematik alanındaki belli mesleklere yönelmeleri hususunda manipüle ettiği söylenebilir. Bu meslekleri elde etmek için de çocuklar belli başlı bazı dersler üzerine yoğunlaşarak bütün enerjilerini bu derslere vermek zorunda hissettiklerini söylemek yerinde bir ifade olabilir. Nitekim Yavuz, Gülmez ve Özkaral (2016) fen lisesi öğrencilerinin akademik başarıları ile ilgili deneyimlerini inceledikleri araştırmalarında; fen lisesi öğrencilerinin, en sevdikleri dersin Matematik dersi olduğunu ifade ederlerken, en sevmedikleri derslerin ise Görsel Sanatlar, Müzik, İngilizce ve Beden Eğitimi dersleri olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu ifadeleri araştırmanın bu sonucunu destekler

niteliktedir. Öğrencilerin çoğunun “*Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerdeki başarıyı artırır.*” maddesine de olumsuz yönde cevap verdikleri görülmüştür. Sanat eğitiminin akademik başarı ve bireyin yeterlilikleri gibi bazı sonuçlar üzerindeki etkilerine ilişkin sorular, sanat eğitiminin eğitim öğretim pogramı içindeki gerekliliği ve önemini ortaya koymaya yönelik birçok araştırmaya ilham kaynağı olmuştur. Bu amaçla yapılan nitel, nicel ve karma araştırmalar, sanatla ilgilenmenin bireye akademik başarı, kazanım, sosyal davranış ve sosyal dönüşüm gibi birçok olumlu katkılarının yanı sıra ruh sağlığı açısından da birçok katkısının olduğunu desteklemektedir (Deasy, 2002; Ewing, 2010; McLellan et al., 2012a, 2015; Winner et al., 2013; Fancourt and Finn, 2019). Akt Schneider ve Rohmann (2021, s. 02).

Görsel sanatlar dışındaki derslerin büyük çoğunluğu analitik, mantık ve matematiksel beceriler temelli olurken, görsel sanatlar dersinin daha çok yaratıcı, öznel ve estetik beceri temelli olmasının yanında aktarım hususunda da problem yaşanabileceği düşünüldüğünde, diğer derslerle bağdaştırılmasında sorun yaşanmış olabileceği sonucuna varılabilir.

“*Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler.* Maddesi için okul, sınıf ve cinsiyet değişkenine göre, fen liselerinde öğrencilerin büyük çoğunluğu görsel sanatlar dersinin notla ilişkilendirilmemesi, tamamıyla kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri ve diğer derslerin stresinden uzaklaşabilecekleri bir alan olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayaydın (2004)’ün de görsel sanatlar dersinde kazandırılmak istenen davranışların bir dereceye kadar gözlemlenebildiği ancak kesin ölçütlerle ölçülmesinin mümkün olmadığını belirterek bu ifadeyi desteklediği bilinmektedir.

Oxford University Press (2019) sanatı insanın yaratma becerisinin ve hayal gücünün, genellikle resim veya heykel gibi görsellerle ifade edilmesi ve uygulanmasıyla başta güzellik ve duygusal etkisi nedeniyle takdir edilecek eserler üretmesi olarak tanımlamaktadır. Schneider ve Rohmann (2021, s. 02) sanatın yaratıcılığı geliştirdiğini, problem çözmeyi ve ifade fırsatlarını içeren etkinlikler olduğunu vurgulamaktadır. Sosyal etkileşimi ve işbirliğini içeren sanatsal aktivitelerin ve performansın doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmesinden uzak bir ortamda benliğin keşfedilmesini sağlayacağını belirtmiştir. Bu nedenle sanat bireylerin yeterlilik, özerklik, ilişki kurma deneyimleri açısından fırsatlar sunabilir ve bu da motivasyonu ve refahı artırır.

“*Görsel Sanatlar dersinin sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.*” Maddesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu görsel sanatlar dersinin bir yetenek dersi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, öğrencilerin çoğunun görsel sanatlar dersini sadece yetenekli bireylerin alması gereken bir ders olarak değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmenin nedeni,

öğrencilerin sanat ve görsel sanatlar hakkında yetersiz bilgiye sahip olmaları ve kendi yeteneklerinin farkında olmamalarından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir. Keza Ekinci (2016) Dijital çağın toplumlara dayatmasının bir sonucu olan ekran üzerinden yapılan okumalar ve bunların planlamalarına dair metodolojiler, eğitim programlarına dahil edilebilir. Bu kapsamda verilecek olan bir sanat eğitimi dersi, bireyin sanatsal performansının aktivasyonunu sağlayacaktır, düşüncesinde bulunmuştur. Diğer bir yandan, Özsoy (2003, s. 42) sanat eğitiminin toplumun bütün bireyleri tarafından alınması gereken bir alan olduğunu belirtmiştir. Bu hususta öğrencilerin önyargılarından arınması ve görsel sanatlar hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmesi için okullara alanında uzman sanat eğitimcilerinin davet edilip konferanslar vermeleri sağlanabilir.

“Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum (tuval, palet, fırça, boya vb.)”. maddesine okul, sınıf ve cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin çoğunun katıldığı görülmüştür. Bu bilgiye dayanarak öğrencilerin çoğunun görsel sanatlar derslerinde yaptırılan etkinlikler için gerekli malzemeleri temin etmekte zorluklar yaşadıklarını söyleyebiliriz. Nitekim literatürdeki bazı araştırmalarda da (Gökdemir ve Büyükalın, 2018; Ertürk, 2013; Adıgüzel ve Tosmur, 2010; Unalan, 2010; Aksoy Ünalın 1999) öğrencilerin görsel sanatlar derslerinde kullanacakları bazı malzemeleri temin etmekte zorlandıkları ortaya konmuştur.

“Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.” maddesine de öğrencilerin çoğunun okul, cinsiyet ve sınıf değişkenine göre katıldıkları görülmüştür. Sınava hazırlanma döneminde, öğrenciler için zaman yönetiminin kontrol altına alınması önem teşkil eden bir durumdur. Bu bağlamda zamanlarının çoğunu sınava hazırlanarak geçiren öğrencilerin sınav kaygısından dolayı görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere katılmak istemediklerini belirttikleri düşünülebilir. Nitekim Gündüver ve Gökdaş (2011) yaptıkları bir araştırmada sınav kaygısının öğrencilerin başarısını ve etkinliklere katılma isteklerini düşürdüğünü ifade ederek araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedirler.

“Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.” maddesine de öğrencilerin çoğunun katılmadığı görülmüştür. Bu durumda öğrenci velilerinin çoğunun görsel sanatlar dersini gerekli görmedikleri söylenebilir. Toplumun büyük çoğunluğu tarafından görsel sanatlarla ilgili iş alanlarının yeterli maddi gelir getirmediği düşüncesi, sanatın itibarsız olması ve velilerin görsel sanatlarla ilgili yeterince bilgi sahibi olmamaları bu durumun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim Akyıldız (2017)’ın fen lisesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerinin araştırıldığı yüksek lisans tezinde, öğrencilerin meslek seçimlerinde mesleğin saygınlığı ve ekonomik getirisi gibi bazı unsurlar

ile mesleğe yönelik önyargıları dikkatte alarak meslek seçimine gittikleri tespit edilmiştir. Bu ifade de araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

“*Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum.*” maddesine öğrencilerin çoğu okul, sınıf ve cinsiyet değişkenine göre olumsuz görüş belirttikleri görülmüştür. Bu durum okul idarelerinin okul bütçesini görsel sanatlar dersinde kullanılan malzemelerden daha önemli gördükleri bilgisayar, yazıcı ve projeksiyon cihazı gibi malzemelere harcamasından kaynaklı olabileceği düşünülebilir. Nitekim Gökdemir ve Büyükalın (2018)’ın yaptıkları araştırmalarında da okul idaresinin görsel sanatlar dersi için gerekli malzemeleri temin etmediğini ifade ederek araştırmanın bu bulgusunu desteklemişlerdir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara dayalı olarak öneriler “ Araştırmanın sonuçlarına yönelik öneriler” ve “Araştırmacılara Yönelik Öneriler” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

6. SONUÇLAR

Yapılan araştırmada, her iki okuldaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun görsel sanatlar dersinin önemli ve gerekli bir ders olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi öğrencilerinin, Mardin Fen Lisesi öğrencilerine göre görsel sanatlar dersine yönelik daha yüksek oranda olumlu görüş belirttikleri görülmüştür.

Görsel sanatlar dersine yönelik olumlu görüşlerde cinsiyet değişkenine göre kadın öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Görsel sanatlar dersine yönelik olumlu görüşlerde sınıf değişkeni bağlamında anlamlı bir farkının olmadığı görülmüştür.

Öğrenciler, velilerin görsel sanatlar dersine yönelik olumsuz bir algıya sahip olmaları ve üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanıyor olmaları gibi durumlardan dolayı görsel sanatlar dersine etkili bir şekilde katılamadıklarını ifade etmişleridir.

7. ÖNERİLER

7.1. Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler

1. Öğrencilerin derse yönelik olumlu algı geliştirmeleri bağlamında; atölye malzemelerinin eksiksiz olarak tamamlanarak, öğrencilerin ilgisini çekmesi için yeni, modern donanımlar eklenebilir. Bunun yanı sıra; müze, galeri, sergi ve öğrenim yeri gezileri gibi öğrencinin ilgisini çekecek etkinliklerin Milli Eğitim Bakanlığınca yapılması, okula sanatçıların ve önemli sanat eğitimcilerinin davet edilmesi önerilebilir.
2. Fen lisesi öğrenci velilerinin genel olarak görsel sanatlar dersi ile ilgili olumlu bir algıları olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin görsel sanatlar gibi

genel kültür derslerinin de önemli olduğunu kavratmak amacıyla okul idaresi, görsel sanatlar öğretmeni ve okulun rehber öğretmenlerinin koordine edeceği velilere yönelik seminerler verilmesi önerilebilir.

3. Öğrencilerin büyük bir kesimi üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısının, Görsel Sanatlar dersindeki etkinliklere etkili bir şekilde katılmalarına engel olduğu şeklinde görüş bildirmişlerdir. Sanat eğitiminin bireyi sanatçı yapmayı hedeflemediğini, toplumda yetişen çağdaş bireyi her alanda yaratıcılığa yönelten okul içi ve okul dışı etkinlikler olduğu vurgulanmalıdır. Bununla birlikte üniversite sınavlarında meslek seçimini belirlemede sanat eğitiminin önemi kavratılmalıdır.

7.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma Mardin ilinde bulunan iki fen lisesiyle sınırlandırılmıştır. Benzer bir araştırmanın daha geniş bir örneklem ele alınarak yürütülmesi önerilebilir.
2. Araştırma Mardin Fen Lisesi ve Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen liselerinde öğrenim görmekte olan 9. ve 10. sınıflarla yürütülmüştür. Benzer bir araştırmanın, bütün sınıf düzeylerini ele alarak yürütülmesi önerilebilir.
3. Fen lisesi öğrencilerinin yanında, veli ve okul idarelerinin de araştırmaya dahil edildiği araştırmalar yapılması önerilebilir.
4. Aynı ilde olmalarına rağmen, Kızıltepe MHKFL öğrencilerinin sanata yönelik daha yüksek oranda olumlu görüş belirtmesinin nedenine yönelik bir araştırma yapılabilir.

8. KAYNAKÇA

- Açık, K. (2020). Sanat eğitiminde yenilenme, dönüşümler ve akreditasyon. Yüksek lisans tezi, İstanbul aydın üniversitesi, İstanbul.
- Adıgüzel, A., & Tosmur, N. (2010). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi öğretiminde karşılaştıkları sorunlar. *Education Sciences*, 5(4), 1677-1689.
- Akbulut, D. (2020). Sanatın ölümü üzerine: yanlış cenazeye ağıt. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(47), (91-107).
- Akgün, S. (2015). 5. sınıf görsel sanatlar dersinde öğrencilerin renk bilgisi konusunun öğrenimi ile ilgili başarılarında, tutumlarında ve serbest çalışmalarındaki renk seçimlerinde cinsiyet ve okul değişkenlerinin etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle üniversitesi, Diyarbakır.
- Akdağ, F. T. & Güneş, T. (2015). Enerji konusunda yapılan STEM uygulamaları ile ilgili fen lisesi öğrenci ve öğretmen görüşleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1643-1656.
- Akıncı, F. B. (2018). Lise öğrencilerinin görsel sanat derslerindeki kazanımları, tutumları ve düşünme stillerinin çok yönlü incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan üniversitesi, Konya.
- Akkaya, T. (2004). Çağdaş Müzecilik uygulamaları ışığında eğitim fakülteleri-müze ilişkisi ve işbirliği. *TC Genel Kurmay Başkanlığı, Askerî Müze Kültür Sitesi Komutanlığı*, 1(7), 24-26.
- Akkurt, S. & Boratav, O. (2018). Neden sanat eğitimi?. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 54-60.
- Aksoy, Ş. & Gürbüz, M. (2022). Türkiye ve İngiltere’de ortaöğretim görsel sanatlar öğretiminin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 260-275.
- Aksoy Ünalın, S. (1999). İlköğretim okullarında resim-iş dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler. Yüksek lisans tezi, Anadolu üniversitesi, Eskişehir.

- Akyıldız, M. (2017). *Fen lisesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin ve meslek tercihlerinin Bulanık TOPSİS yöntemi ile incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bozok üniversitesi, Yozgat.
- Alakuş, A.O. & Mercin, L. (2009). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Altinkurt, L. (2005). Türkiye’de sanat eğitiminin gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0 (12), 125-136.
- Artut, K. (2020). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, E. (2016). Üretici bir etkinlik alanı olarak sanat eğitiminin toplumsal gerekliliği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*. 5(3), 290-296.
- Aslan, S. & Gökdemir, M. A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 5(2), 53-63.
- Atmaca, A, E. (2008). Toplumsal yaşamda sanat eğitiminin gerekliliği ve medyanın rolü. *Aile ve Toplum*, 4(15), 21-28.
- Avşar, P.& Soğancı, İ. Ö. (2011). Sınıf öğretmeninin yürüttüğü görsel sanatlar dersine yönelik öğrenci yaklaşımları: Konya/Seydişehir örneği. *İlköğretim Online*, 10(1), 348-363.
- Ayas, A., Özmen, H., Demircioğlu, G., & Sağlam, M. (1999). Türkiye’de ve dünyada yapılan program geliştirme çalışmaları: Kimya açısından bir derleme (Özel sayı). *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 211-219.
- Ayaydın, A. (2004). İlköğretim görsel sanatlar (resim-iş) eğitiminde değerlendirme sorunu. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(7), 27-39.
- Ayaydın, A. & Mercin, L. (2013). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydemir, E. (2022). Fen lisesi öğrencilerinde sosyal dışlanma ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki: Mersin il örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çağ üniversitesi, Mersin.
- Aytaç, Ç. (1981). *Sanat ve uygarlık*. Ankara: Dizgi Baskı.

- Bachman, L. F. (2004). *Statistical analyses for language assessment book*. Cambridge: Cambridge University.
- Balay, R. Kaya, A., & Doğu, Z. (2012). Ortaöğretim pansiyonlarında kalan lise öğrencilerinin öğretmen öğrenci ilişkisine ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 103–128.
- Başdemir, Y. (2022). Spor lisesi ve fen lisesi öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ile yaşam doyumlarının incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet üniversitesi, Sivas.
- Berk, N. (1973). 50. Yılda Resim Sanatımız ve Gelişimleri, *Kültür ve Sanat*. Ekim Sayısı, 107-118.
- Boduroğlu, S. (2010). Türk sanat eğitiminin tarihsel gelişimi ve bauhaus ekolünün türk sanat eğitimine yansımaları. Yüksek lisans tezi, Anadolu üniversitesi, Eskişehir.
- Buyurgan, S & Buyurgan, U. (2022). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri (16. baskı). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Çatıkkaş, D. (2014). Öğretmen adaylarının sanat eğitimi öz-yeterliklerinin araştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi osman paşa üniversitesi, Tokat.
- Çetin, T. Sanat eğitiminin gerekliliği üstüne, *Sanat Eğitimi Sempozyumu*. (2002) Ankara.
- Çepni, S. (2011). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*: Celepler Matbaacılık
- Çilenti, K. (1985). *Fen eğitimi teknolojisi*, Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Demirbaş, M. & Soylu, H. (2000). Türkiye’de etkili fen öğretimi için 1960-1980 yılları arasında geliştirilen programlar, *Hacettepe Üniversitesi 4. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi*, (6-8 Eylül, 2000), Ankara.
- Diğler, M. (2018). *Okul öncesinde resim eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dikici, A. (2006). Sanat eğitimi ve öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31 (139), 3-9.
- Dilmaç, O. (2009). 16. ve 20. yüzyıllar arasında Avrupa’da akademik düzeyde sanat eğitiminin oluşumu ve Türkiye’deki sanat eğitimine katkıları. Doktora Tezi.

- Doğan, M, H. (1998). *Estetik*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Ekinci, B. (2016). Eğitim fakülteleri 1998 ve 2006 resim-iş eğitimi programlarının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Eğitimin Kültürel Temelleri Ana Bilim Dalı/Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Erbay, M. (1997). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Erinç, M. (1989). *Yaşamı güdüleyici bir etken; estetik kaygı, Hacettepe Üniversitesi güzel sanatlar fakültesi sanat yazıları 1*. Ankara: Güzel Sanat Fakültesi Yayınları.
- Ersoy, A. (1993, Mayıs). Sanat eğitiminin genel eğitime katkısı, 1. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Kongresi, Eğitim Programları ve Öğretimi, Ankara.
- Erkuş, A.(2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ertürk, M. (2013). İlköğretim II. kademe görsel sanatlar eğitimi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3(1), 78-94.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N.E.(2006). *How to desigh and evaluate research in aducation*. NY: McGraw-Hill.
- Gibson, R.(2003). Learning to Be an Art Educator:Student Teacher Attitudes to Art and Art Education. *NSEAD*, 22(1), 111-120.
- Gökay, M, (2020a). Görsel sanatlar eğitimi. Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi (Editörler: Alakuş, A, O. & Mercin, L.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gökay, M, (2020b). Sanat eğitiminde tarihsel süreç. Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi (Editörler: Alakuş, A, O. & Mercin, L.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gökdemir, M. A., & Büyükalın Filiz, S. (2018). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri (Mardin örneği). *Electronic Turkish Studies*, 13(19), 775-793.
- Güneş, A. (2016). Ortaokullardaki Görsel sanatlar dersinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(2/1), 303-318.

- Gürbüz, S., Şahin, F. (2018). *Soyal biimlerde araştırma yöntemleri. Felsefe, yöntem , analiz.* Ankara: Seçkin yayınları.
- Gündüver, A. & Gökdaş, İ. (2011). İlköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınav başarılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 30-47.
- Green, S. B. ve Salkind, N. J. (2014). *Using SPSS for windows and macintosh: Analysing and understanding data.* Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Güler, Z. (1990). Sanat ve sanatsal yaratma. *Kurgu Dergisi*, 8(2), 317-325.
- Ho, R. (2006). *Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS.* London & New York: Chapman & Hall.
- İlhan, A, Ç. (1995). Üniversitelerde sanat eğitiminin gerekliliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 174-183.
- İlhan, A, Ç. (2019). Türkiye’de sanat ve sanat eğitimi alanında yapılan son değişiklikler. *Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 1(1) , 9-22.
- Kapluhan, E. (2012). Atatürk dönemi eğitim seferberliği ve köy enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(26), 172-194.
- Karababa, B. (1993). Türkiye’de çocuk resimleri yarışmaları ve yarışmaların çocuğun sanat gelişimine ve eğitimine etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi üniversitesi, Ankara.
- Karakaya, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Editör: Tanrıdoğan, A.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N.(1018). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar, ilkeler teknikler.* Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kara, S.(2020). Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine ilişkin Öğrenme Stilleri, tutumları ve kazanımları arasındaki ilişkiler üzerine bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 766-781.
- Kaya, İ. (2007). Ülkemizde sanat eğitiminin sorunları, *Sanat Dergisi*, 0(11), 149-152.

- Köse, E. (2014). Blimsel araştırma yöntemleri. Bilimsel Araştırma Modelleri. (Editör: Remzi.Y. Kıncal). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kırıñoğlu, O, T. (2005). *Sanatta eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kırıñoğlu, O, T. (1993). *Görsel sanatlarda öğrenme süreçleri ve bu süreçlerin sanatın üretimine katkısı. Eğitim Bilimleri Birinci Kongresi, güzel sanatlar eğitimi eğitim programları ve öğretim*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kumar, R. (2015). *Araştırma yöntemleri- yeni başlayanlar için adım adım araştırma rehberi*. Ankara: Edge Akademi.
- Logan, W. (2012). Cultural diversity, cultural heritage and human rights: towards heritage management as human rights-based cultural practice. *International Journal of Heritage Studies*, 18 (3), 231-244.
- Mamur, N. (2009). Anadolu güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğrencilerinin sanatsal yeterliliğini ölçme ve değerlendirmede eğitsel gelişim dosyasının (portfolyo) rolü. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Mercin, L. & Alakuş, A, O. (2007). Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. (9), 14-20.
- Meydan, E. (2020). Orta öğretim fen lisesi öğrencilerinin fen ve teknoloji okur yazarlık durumu. *Akdeniz Eğitim Araştırma Dergisi*, 14(34), 685-697.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Görsel sanatlar dersi öğretim programı (9,10,11 ve 12. sınıflar öğretim programı). Ankara: MEB
- Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü (2022). Ortaöğretim kurumlarının genel amaçları. Ankara: MEB
- Özdemir, M. (2021). Mağara resimleri bize ne anlatır? Paleolitik çağ mağara resimleri bağlamında tarih öncesi inancına ilişkin bazı sorgulamalar. *Tarih & Gelecek Dergisi*, 7(4), 825-843.
- Özkan, M.(2020). Eğitimde araştırma teknikleri. Eğitim Araştırmalarında Problemin Çözümü İçin Kimlere/Neye Gideceğim? (Editör: Turan, S.) Ankara: Nobel yayınları.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Özsoy,V. (2015). *Görsel sanatlar sanatlar eğitimi, resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özsoy,V., Mamur, N. (2019). *Kültür, sanat, görsel sanatlar ve tasarım. Görsel sanatlar öğrenme ve öğretim yaklaşımları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Reez, H. (1960). *Sanatın Anlamı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- San, İ. (2010). *Sanat Eğitimi Kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Schneider, V., & Rohmann, A. (2021). Arts in education: A systematic review of competency outcomes in quasi-experimental and experimental studies. *Frontiers in Psychology*, 12(April), 1–13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.623935>
- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve Lisrel ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözen,M.,Tanyeli,U. (2011). *Sanat kavram ve terimler sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Şadan, N.(2017). Fen lisesi öğrencilerinin görsel ispat geliştirme süreçlerinin incelenmesi üzerine bir öğretim deneyi çalışması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şahin, Ç. (2013). Blimsel araştırma yöntemleri. *Veri Toplama Teknikleri*. (Editör: Remzi, Y. Kıncal). Ankara: Nobel yayınları.
- Taşar, (2021). Fen liselerinin vizyon, misyon ve değer ifadelerinin incelenmesi: Ankara ili Örneği. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 10(28), 205-224.
- Taşkesen, S. & Alpan, G. B. (2018). Lise öğrencilerinin beş faktör kişilik özellikleri ile sanat ilgileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 4(1), 57-78.
- Telli, H. (1990). *Türkiye’de resim iş öğretimine genel bir bakış*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları Çağdaş Matbaacılık.
- Telli, H. (2004). Neden sanat eğitimi. *Yeniden İmece Dergisi*, 4(1), 37- 45.
- Toker, H. (2020). Fen Lisesi öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi ile ilgili algıları (Sivas ili örneği).Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet üniversitesi, Sivas.
- Turani, A. (2010). *Sanat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Tuzlak, B. (2004). İlköğretim (6.7.8.) sınıf öğrencilerinin sanat eğitimi ve sanat eğitiminin çevredeki sanatsal objelere etkisine ilişkin görüşleri. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Türkoğlu, P. (1997). *Tonguç ve enstitüleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uçan A. (1995, Mayıs). Türkiye’de güzel sanatlar fakültelerinin yeniden planlanması ve eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 10. Yıl Etkinlikleri Sempozyumu, Eskişehir.
- Uysal, A. (2005). İlköğretimde verilen sanat eğitimi derslerinin yaratıcılığa etkileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 41-47.
- Uz, A. (2012, Nisan). Gelişmemiş bölgelerde bireyin sanat ve estetik eğitiminde çevre etkisi, 3. Ulusal Güzel Sanatlar Eğitimi Sempozyumu, Marmara Üniversitesi, Ankara.
- Ünal, S., Coştu, B., Karataş, F. (2004). Türkiye’de fen bilimleri eğitimi alanındaki program geliştirme çalışmalarına genel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 183-202.
- Ünalan, S., A. (2010). İlköğretim okullarında resim-iş dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey)).
- Ünver, E. (2016). Neden ve nasıl sanat eğitimi. *İdil*. 5 (23). 865 – 878.
- Ünver, E. (2011). *Görsel sanatlar ve eğitimi üzerine*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Vural, D. (2020). Sanat eğitiminin gerekliliği ve işlevi. Eğitimi Sanat ve Görsel Sanatlar Eğitimi (Editörler: Alakuş, A, O & Mercin, L.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yamak, Ç. (2019). Fen lisesi öğrencilerinin biyoloji dersine karşı tutum ve öz-yeterliklerinin incelenmesi (Trabzon İli örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yazar, T., Aslan, T., & Şener, S. (2014). Sanat eğitimi sorunu olarak ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizlik sebepleri. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 593-605.

- Yazar, T. (2016). Görsel kültür ekseninde kent estetiği ve tipografi: Samsun kent tipografisi, *I.Ulusal Kent Estetiği Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (25-27 Mayıs 2016), Samsun.*
- Yavuz, M., Gülmez, D.,Özkaral, T. (2016). Fen lisesi öğrencilerinin akademik başarıları ile ilgili deneyimlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(4), 1655-1672.*
- Yeşil, R. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri. Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri. (Editör: Kıncal, R.Y.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yetkin, S, K. (1968). Güzel sanatların eğitimdeki yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1(1), 125-129.*

İNTERNET KAYNAKLARI

- URL-1, https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/06121413_okul_turleri.pdf (23.05.2023 tarihinde alınmıştır).
- URL-2,<https://www.arkhesanat.com/guzel-sanatlar-bolumleri-olan-universiteler-bolum-kontenjan-ve-tyt-puanlari-nedir/.4> (4. 01.2023 tarihinde alınmıştır).
- URL3,https://www.researchgate.net/publication/324153035_Turkiye_ve_Dunyadaki_Sanat_Egitimi_Uygulamalarinin_Incelenmesi (11.12.2023 tarihinde alınmıştır).
- URL-4,<https://www.memurlar.net/haber/58305/milli-egitim-bakanligi-fen-liseleri-yonetmeligi.html> (11.02.2023 tarihinde alınmıştır).
- URL-5,http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/19185303_Fen_Lisesi.pdf (11.02.2023 tarihinde alınmıştır).

9.EKLER LİSTESİ

EK-1: Etik Kurul İzin Belgesi.....	77
EK -2: Araştırma Uygulama İzin Belgesi.....	80
EK -3: Anket İzin Belgesi.....	80
EK- 4: Etik Kurul Kararı.....	82
EK- 5: Anket Soruları.....	83
EK-6: Mardin Fen Lisesi Genel Görünümü.....	84
EK-7: Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesi Genel Görünümü.....	85

EK-1. ETİK KURUL İZİN BELGESİ

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E--044-467496
Konu : Anketler (Mehmet Şiran GÖKDEMİR)

21/03/2023

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına)

Enstitümüz Resim - İş Eğitimi Bilim Dalı 21966003 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Mehmet Şiran GÖKDEMİR'in " Fen Lisesi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi (Mardin Örneği) " başlıklı tez çalışmasına esas teşkil eden veri toplama aracını (anketi) 01/03/2023 - 01/05/2023 tarihleri arasında Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Mardin Fen Lisesi ve Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde uygulama yapma talebi, Müdürlüğümüz ve Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından uygun görülmüştür. Buna göre, adı geçen öğrencinin veri toplama aracını (anketi) belirtilen Okullarda uygulayabilmesi için Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli iznin alınması hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN
Enstitü Müdürü

Ek: Başvuru belgeleri (17 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: *BSVZ1Y30C1* Pn Kodu: 30932 Belge Takip Adresi: <https://turkiye.gov.tr/belge/bk-5538&qD=BSVZ1Y30C1&qS=457496>
Adres Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon: +90 412 241 10 00 Faks: +90 412 248 82 16
e-Posta: genek@dsicle.edu.tr Elektronik Ağ: +90 412 248 82 16
Kep Adresi: dicleuniversitesi@hs01.kep.tr
Belge için: Sennet Akman
Unvanı: İdari Büro Görevlisi
Tel No: 4494

EK-2. ARAŞTIRMA UYGULAMA İZİN BELGESİ

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-68508712-044-468016
Konu : Anket İzni

27/03/2023

MARDİN VALİLİĞİNE
(Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim - İş Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Mehmet Şiran GÖKDEMİR'in "Fen Lisesi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi (Mardin Örneği)" başlıklı tez çalışmasına esas teşkil eden veri toplama aracını (anketi) 01/03/2023 - 01/05/2023 tarihleri arasında Mardin Fen Lisesi ve Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde uygulama talebi için gerekli izinlerin verilmesi hususunda bilgilerinizi arz ederim.

Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: 18 Sayfa

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Belge Doğrulama Kodu : BSFZM5SZ5Y Pin Kodu : 14003

Belge Takip Adresi :

<https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5539&ed=BSFZM5SZ5Y&es=468016>

Telefon : +90 412 241 10 10 Faks : +90 412 241 10 54
e-Posta : oidb@dicle.edu.tr Elektronik Ağ : <http://www.dicle.edu.tr>
Kep Adresi : dicleuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Cenan Menteş
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Tel No: 8792

EK-3. ANKET İZİN BELGESİ

T.C
ARTUKLU KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

03.04.2023

Sayı : E-79541484-605.01-73562286
Konu : Anket İzni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 31.03.2023 tarih ve 73461907 sayılı yazısı.

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Mehmet Şiran GÖKDEMİR'in "*Fen Lisesi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi (Mardin Örneği)*" başlıklı tez çalışmasına esas teşkil eden veri toplama aracını (anketi) 03/04/2023 - 15/04/2023 tarihleri arasında Mardin Fen Lisesi ve Kızıltepe Mehmet Hadi Kahraman Fen Lisesinde uygulama yapması ile ilgili evrakları incelenmiş olup;

Genelgeye göre incelenmiş olup; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa, yürürlükteki diğer tüm düzenlemelerde belirtilen hüküm esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili Okul Müdürlükleri tarafından faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak yapması uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Mehmet Sadık KELEŞ
Müdür a.
Şube Müdürü

EK : İlgi Yazı ve Ekleri (3 Sayfa)

DAĞITIM :İlgili Okul Müdürlüklerine

Adres : Yenişehir Mah.Başı Caddesi,Hilton Otelı Yanı
ARTUKLU/MARDİN
Telefon No : 0 (482) 212 44 80
E-Posta : artuklu47_strateji@meb.gov.tr
Kep Adresi : mebs@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: M.KORKMAZ

Unvan : Memur

İnternet Adresi: artuklu.meb.gov.tr

Faks:4822124490

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3cb7-8c7e-3b05-b837-cf3c kodu ile teyit edilebilir.

EK-4. ETİK KURUL KARARI

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/01/2023-442368

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

30/01/2023

Sayı : E-14679147-663.05-442368
Konu : İnceleme (Projenin Değerlendirilmesi)

Sayın MEHMET ŞİRAN GÖKDEMİR

"Fen Lisesi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi (Mardin Örneği)" başlıklı çalışmanız Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Çalışma ve Yayın Etiği Yönergesi uyarınca Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilmiş olup söz konusu çalışmanın bilimsel etik açısından uygun olduğuna ilişkin Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı kararı Üniversitemiz Rektörlük Makamının 26.01.2023 tarih ve 438550 sayılı Olur'u ile uygun görülmüştür.

Bilgilerini rica ederim.

Av. Rengin AVCI
Hukuk Müşaviri V.

Ek: İlgili Belgeler(1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSNZA29C08 Pin Kodu :46332
Adres:Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:+90 412 241 10 00 Faks:+90 412 241 10 56
e-Posta:gensek@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.dicle.edu.tr
Kep Adresi: dicleuniversitesi@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5539&eD=BSNZA29C08&eS=442368>

Bilgi için: Erkan Seyrek
Unvanı: Büro Personeli

Tel No: 2237

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-5.ANKET SORULARI.

Değerli katılımcı, anket formu içerisindeki tüm ifadelere katılım düzeyinizi belirtiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Görsel sanatlar dersi önemli bir derstir.	()	()	()	()	()
2	Görsel Sanatlar dersinde faydalı şeyler öğrenirim.	()	()	()	()	()
3	Görsel sanatlar dersinde eğlenceli etkinlikler yaparız.	()	()	()	()	()
4	Görsel sanatlar dersinde yaratıcılığımı geliştirecek etkinlik yapılır.	()	()	()	()	()
5	Görsel sanatlar dersi özgün düşünme becerimi artırır.	()	()	()	()	()
6	Görsel sanatlar dersi bana estetik bir bakış açısı kazandırır.	()	()	()	()	()
7	Görsel sanatlar dersinde yaptığım etkinlikler kendimi ifade etmeme yardımcı olur.	()	()	()	()	()
8	Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim diğer derslerimdeki başarıyı artırır	()	()	()	()	()
9	Görsel sanatlar dersinde öğrendiklerim günlük yaşantıma katkı sunar.	()	()	()	()	()
10	İleride görsel sanatlarla ilgili bir meslekte çalışmak isterim.	()	()	()	()	()
11	Görsel sanatlar dersini notla ilişkilendirmek yaratıcılığımı olumsuz etkiler.	()	()	()	()	()
12	Ailem görsel sanatlar dersinin gerekli olduğunu düşünür.	()	()	()	()	()
13	Okul idaresi görsel sanatlar dersini önemser.	()	()	()	()	()
14	Üniversite sınavlarına hazırlanma kaygısı, görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere etkili bir şekilde katılmama engel olur.	()	()	()	()	()
15	Görsel Sanatlar dersini sadece yetenek dersi olduğunu düşünmekteyim.	()	()	()	()	()
16	Atölyedeki malzemeleri yeterli bulurum.	()	()	()	()	()
17	Ders için gerekli olan malzemeleri temin etmekte zorlanıyorum (tuval, palet, fırça, boya vb.)	()	()	()	()	()
18	Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yeterlidir.	()	()	()	()	()

EK-6. MARDİN FEN LİSESİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

**EK-7. KIZILTEPE MEHMET HADİ KAHRAMAN FEN LİSESİ GENEL
GÖRÜNÜMÜ**

